

SÄÄSTÄMINEN, LUOTONKÄYTTÖ JA MAKSUTAVAT

Tekstiraportti 2019

Sisällysluettelo

1	Yhteenveto	3
2	Johdanto	8
2.1	Tutkimuksen tarkoitus	8
2.2	Tutkimuksen toteutus	8
3	Raha-asioiden suunnitteleminen ja nykyinen rahatilanne	9
4	Säästäminen ja sijoittaminen	12
4.1	Nykyiset säästämis- ja sijoituskohteet	12
4.2	Säästö- ja sijoituskohteiden arvo tällä hetkellä	14
4.3	Säästö- ja sijoitusaikheet	17
4.4	Säästö- ja sijoituskohteen valintakriteerit	19
5	Luotonotto	22
5.1	Nykyiset luottomuodot	22
5.1.1	Asuntolainat	22
5.1.2	Kulutusluotot, sijoitusluotot ja opintolainat	24
5.2	Luotonottosuunnitelmat	26
5.3	Lainatarjousten kysyminen	27
5.4	Asuntolainan laina-ajat	29
5.5	Lainamäärät	31
5.5.1	Asuntolainat	31
5.5.2	Kulutusluotot	32
5.6	Kahden viimeisen vuoden aikana otetut asuntolainamäärät	33
5.7	Lainan osuus asunnon rahoituksesta	35
5.8	Velanhoidomenojen osuus käteen jäävistä tuloista	36
5.9	Lainojen maksusuunnitelmien muutokset ja lyhennysvapaiden jaksojen käyttö	38
5.10	Asuntoon liittyvä taloyhtiölaina ja uudisasunnon hintaan liittyvä tontti	40
5.10.1	Omaan omistusasuntoon liittyvä taloyhtiölaina	40
5.10.2	Uudisasuntoon liittyvä taloyhtiölaina ja tontti	40
5.11	Laina sijoitusasunnon ostoon	41
6	Talouden ja asuntolainojen riskit ja niihin varautuminen	42
6.1	Talouteen liittyvät riskit ja varautuminen niihin	42
6.2	Asuntolainaan liittyvät riskit ja varautuminen niihin	43
6.3	Asuntolainan korkosidonnaisuus ja lyhennystapa	46
6.4	Varautuminen mahdolliseen koron nousuun	47
6.5	Lainaan liitetty korkokatto	50

6.6	Lainaturvavakuutukset ja henkivakuutukset.....	50
7	Maksaminen	54
7.1	Laskunmaksutavat	54
7.2	E-laskupalvelut.....	56
7.3	Ostosten maksaminen.....	56
7.3.1	Päivittäistavaraostosten maksaminen	56
7.3.2	Sähköinen kuitti ostoksista	58
7.3.3	Lähimaksuominaisuuden käyttäminen	59
7.3.4	Verkkokaupassa tehtyjen ostosten maksaminen.....	60
7.3.5	Mobiilisovellus, jolla voi siirtää rahaa tai maksaa ostoksia.....	61
7.4	Käteisen rahan nostotavat.....	62
8	Henkilökohtainen pankkipalvelu.....	63

1 Yhteenveto

- Edelleen yli puolet suomalaisista suunnittelee omaa talouttaan korkeintaan puoleksi vuodeksi kerrallaan. Lyhyellä tähtämellä raha-asioitaan suunnittelevien osuus on hie-man kasvanut ja pitemmällä tähtämellä talouttaan suunnittelevien osuus taas laskenut keväästä 2017. Myös omia menojaan säännöllisesti seuraavien osuus on laskenut.
- Aiempaa suuremmalla osalla suomalaisista (60 %) tulot ovat suuremmat kuin menot, eli rahaa voisi jäädä säästöön. Kuitenkin niiden osuus, joilla tulot ovat menoja pienemmät, on noussut takaisin kevään 2015 tasolle. Valtaosa heistä selviää säästöillään ja vain pieni osa joutuu ottamaan lainaa menojensa kattamiseen.
- Kiinnostus säästämistä ja sijoittamista kohtaan on edelleen varsin korkealla tasolla. Vaikka säästöjä tai sijoituksia omaavien osuus onkin nyt hivenen laskenut, säästö- tai sijoitusaikeissa olevien osuus jatkaa 2015 alkanutta kasvuaan. Säästöjen ja sijoitusten hajauttaminen eli varojen sijoittaminen useampaan kohteeseen samanaikaisesti, on kuitenkin vähentynyt ja sama suuntaus näkyy myös tulevissa säästökohteissa.
- Varautuminen pahan päivän varalle, halu kasvattaa omaa varallisuutta sekä turvallisuushakuisuus näkyvät edelleen säästö- ja sijoituskohteiden valinnassa. Kaikkien säästö- ja sijoituskohteiden osuudet ovat kuitenkin selvästi pienentyneet keväästä 2017. Säästö- ja sijoitustilisäästäminen on edelleen suosituin säästämisen muoto. Rahastosäästäminen on noussut toiseksi suosituimmaksi säästömuodoksi ja pörssiosakkeisiin sijoittaminen on käyttötilien jälkeen neljänneksi suosituinta.
- Tällä tutkimuskierroksella selvitettiin säästö- ja sijoituskohteiden arvoa tällä hetkellä. Suomalaisten keskimääräinen rahoitusvarallisuus on tällä hetkellä 18 600 euroa. Kun huomioidaan vain ne, kella on säästöjä ja sijoituksia, niitä on keskimäärin 39 000 euroa (mediaani 15 000 euroa). Euromääräisesti suurin säästökohde ovat talletukset, joita on kolmella neljäsosalla säästöjä tai sijoituksia omaavista. Niiden keskimääräinen arvo tällä hetkellä on melko korkea (23 600 euroa), joten niiden kokonaisarvo nousee suurimmaksi. Toiseksi suurin säästökohde kokonaisarvoltaan ovat sijoitusrahastot, joiden keskimääräinen arvo on 20 000 euroa. Säästökohteista kolmanneksi suurimpana ovat pörssiosakkeet, joiden keskimääräinen arvo tällä hetkellä on 24 700 euroa. Pörssiosakkeiden kokonaisarvo jää tässä tutkimuksessa silti sijoitusrahastoja pienemmäksi, koska osakesijoittajia on lukumääräisesti vähemmän.
- Talletusvarallisuuden, sijoitusrahastojen ja osakesijoitusten mediaani eli yleisin varallisuuden arvo kaikkien näitä sijoituskohteita omaavien keskuudessa on 7 500 euroa. Varallisuuden keskiarvo on kaikissa näissä sijoituskohteissa huomattavasti mediaania suurempi, mikä kertoo siitä, että varallisuus on jakautunut hyvin epätasaisesti.
- Turvallisuus, vaivattomuus ja riskittömyys ovat edelleen tärkeimmät säästämis- tai sijoituskohteen valintakriteerit. Riskittömyyden merkitys on hivenen pienentynyt kevään 2017 tasosta, turvallisuuden ja vaivattomuuden taas hienoisesti kasvanut. Tuoton merkitys on palannut pitempiaikaiselle tasolle oltuaan viimeksi hienoisessa kasvussa.
- Tällä hetkellä joka toisella suomalaisella on jotain lainaa. Osuus on ollut laskussa keväästä 2015 lähtien. Asuntolainaa omaavien osuus on laskenut viidellä prosenttiyksiköllä 29 prosenttiin, kevään 2010 tasolle. Asuntovelallisten osuus on laskenut etenkin ylempien toimihenkilöiden ja johtavassa asemassa olevien sekä pääkaupunkiseudulla asuvien keskuudessa. Valtaosa asuntolainaa ottaneista on ottanut lainan oman vakituisen asunnon ostoon, mutta asuntosijoittamisen suosio jatkaa hienoista kasvuaan, sillä

sijoitusasunnon, kotimaan vapaa-ajan tai kakkosasunnon ostoon lainaa ottaneiden osuus on edelleen hieman kasvanut.

- Lainanottajista keskimääräistä useammilla on säästöjä ja sijoituksia, jolloin säästöt toimivat talouden puskurina. Kaikista asuntolainaa omaavista 62 prosentilla on jotain säästöjä tai sijoituksia. Keskimääräistä merkittävästi useammin heillä on sijoitusrahas-toja, vapaaehtoisia eläkevakuutuksia tai sijoitusasuntoja. Säästöjä ja sijoituksia omaavien osuus kasvaa asuntolainan määrän noustessa. Yli 250 000 euroa asuntolainaa omaavista säästöjä ja sijoituksia on 80 prosentilla. Myös heidän rahoitusvarallisuutensa arvo nousee selvästi korkeammaksi kuin pienempiä lainoja omaavilla.
- Tämän tutkimuksen mukaan lähes joka neljännellä suomalaisella on tällä hetkellä jokin kulutusluotto ja edelleen valtaosalla on yksi kulutusluotto kerrallaan. Kaksi tai useampia kulutusluottoja omaavien osuus on laskenut. Tavallisin kulutusluottomuoto on pankista otettu kulutusluotto, jota on 18 prosentilla. Keskimääräinen pankista otetun kulutusluoton määrä on jakanut kasvuaan, sillä hyvin suurten, yli 60 000 euron kulutusluottojen osuus on aiempaa korkeampi. Sijoituslainaa on kahdella prosentilla. Opintolainaa ottaneiden osuuden lievä kasvu on jatkunut. Tällä hetkellä kaikista opiskelijoista opintolainaa on 30 prosentilla ja opintolainan ottoaikoissa on myös aiempaa suurempi osuus opiskelijoista. Viimeisen vuoden aikana pikaluottoa ottaneiden osuus on tämän tutkimuksen mukaan 1,5 prosenttia.
- Seitsemän prosenttia suomalaisista aikoo ottaa uutta lainaa seuraavien 12 kuukauden aikana, mikä on hieman vähemmän kuin keväällä 2017. Asuntolainanottoaikoissa olevien osuus on laskenut kolmeen prosenttiin, kun tähän asti osuus on vaihdellut neljän ja kuuden prosentin välillä vuodesta 2004 lähtien. Lähes 70 prosenttia asuntolainanottoaikoissa olevista aikoo pyytää tarjouksen lainaansa vähintään kahdesta pankista, 34 prosenttia vähintään kolmesta.
- Asuntolainanottoaikoissa olevilla yhteydenottopyynnön jättäminen verkkopankin tai pankin avoimien nettisivujen kautta on selvästi suosituin ensimmäisen yhteydenoton tapa asuntolainaa haettaessa. Lainahakemuksen jättäminen verkkopankin kautta on lisännyt suosiotaan, kun taas pankkiin soittaminen on vähentynyt ja pankin konttorissa kävisi enää vain joka kymmenes.
- Asuntolainojen keskimääräinen takaisinmaksuaika on noussut 20,1 vuoteen. Kahden viimeisimmän vuoden aikana otetun asuntolainan tyyppillisin takaisinmaksuaika on tällä hetkellä 25 vuotta. 25 vuoden pituisen lainan omaavien osuus on kasvanut yhdeksällä prosenttiyksiköllä, 38 prosenttiin. Alle 20 vuoden pituinen laina on enää joka neljännellä. Lainojen takaisinmaksuajat ovat pidentyneet pääkaupunkiseudulla hivenen enemmän kuin muualla Suomessa.
- Tällä hetkellä asuntolainaa omaavilla on sitä keskimäärin 99 200 euroa, kun keväällä 2017 sitä oli 107 500 euroa. Yli 150 000 euroa lainaa omaavien osuus on laskenut 20 prosenttiin, kun taas alle 40 000 euroa lainaa omaavien osuus on noussut 27 prosenttiin kaikista asuntolainaa omaavista. Korkeamman asuntojen hintatason myötä pääkaupunkiseudulla asuvilla myös asuntolainamäärät ovat muuta maata suuremmat. Tällä hetkellä kuitenkin pääkaupunkiseudulla asuvienkin asuntolainamäärä on laskenut kevään 2017 tasosta.
- Kahden viimeisen vuoden aikana otetut asuntolainat ovat suuruudeltaan samaa tasoa kuin keväällä 2017, noin 150 000 euroa. Euromäärältään suurimpia asuntolainoja viimeisen kahden vuoden aikana ovat ottaneet parhaiten toimeentulevat, joilla on myös parhaat mahdollisuudet suoriutua lainansa hoidosta hyvin. Suuria lainoja viimeisten

kahden vuoden aikana ottaneilla on myös keskimääräistä useammin säästöjä tai sijoituksia ja heistä 86 prosenttia on varautunut lainansa koron nousuun ja siitä aiheutuvaan lainanhoitokulujen kasvuun.

- Tällä hetkellä keskimäärin 77 prosenttia asunnon ostosta on rahoitettu lainalla. Lainan osuus asunnon vaihdon yhteydessä on jatkanut kasvuaan ja myös ensiasunnon ostajilla lainan osuus asunnon rahoituksesta on suurempi kuin keväällä 2017.
- Lainanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista on 21 prosenttia.
- Kolme neljäsosaa lainanottajista on maksanut lainansa alkuperäisen maksusuunnitelman mukaisesti. Asuntolainaa omaavien keskuudessa lyhennysvapaita jaksoja käyttäneiden osuus on pysynyt ennallaan 19 prosentissa.
- Uutena osa-alueena kysyttiin myös taloyhtiölainoista ja uudisasunnon hintaan liittyvän tontin lunastamisesta. Asuntoon liittyvää taloyhtiölainaa on keskimäärin 14 prosentilla omistusasunnossa asuvista. Pääkaupunkiseudulla asuvilla taloyhtiölainaa on keskimääräistä merkittävästi useammin. Kaupungeissa asuvilla taloyhtiölainaa on jäljellä keskimäärin reilu 20 000 euroa, maalaiskunnissa asuvilla vähän alle puolet siitä.
- Kaikista vastaajista 1,8 prosenttia on hankkinut kuluneiden 24 kuukauden aikana uudisasunnon omaan käyttöönsä, sijoitusasunnoksi 1,6 prosenttia. Omaan käyttöön uudisasunnon ostaneista enemmistö maksoi asuntoon liittyvän taloyhtiölainan pois joko säästöillään tai pankista ottamallaan henkilökohtaisella lainalla. Sijoitusasunnon ostaneilla on tyypillisempää jättää laina taloyhtiölainaksi. Vajaalla kahdella kolmasosalla kaikista uudisasunnon joko omaan käyttöön tai sijoitusasunnoksi ostaneista tontti kuului uudisasunnon hintaan. Uudisasunnon omaan käyttöön ostaneista joka kymmenes lunasti asunnon hintaan kuulumattoman tontin ja joka viides maksaa siitä vastiketta tai vuokraa. Sen sijaan sijoitusasunnon ostaneista 15 prosenttia maksaa tontista vastiketta tai vuokraa. Vastaajamäärät ovat tässä kohtaa hyvin pieniä, joten tulokset ovat vain suuntaa antavia.
- Yhteensä 2,3 prosenttia kaikista vastaajista on ostanut sijoitusasunnon viimeisten 24 kuukauden aikana ja heistä vajaa puolet otti lainaa sijoitusasunnon ostoon. Vastaajamäärä on hyvin pieni, ja tulokset suuntaa antavia. Sijoitusasunnon ostoon lainaa otaneista lähes kahdella kolmasosalla lainan osuus ostetun sijoitusasunnon hinnasta oli vähintään 60 prosenttia. Sijoitusasuntoon kohdistuvan velan määrä on heillä tällä hetkellä keskimäärin 69 800 euroa.
- Suomalaiset kokevat omaa taloudellista tilannettaan uhkaavia riskejä tällä hetkellä hieman enemmän kuin keväällä 2017, mutta kuitenkin vähemmän kuin viime vuosina keskimäärin. Tällä hetkellä myös koetaan taas hieman useammin useita erillisiä uhkatekijöitä samanaikaisesti. Suurimpana ja aiempaa voimakkaampana riskitekijänä koetaan talouden tulojen lasku. Työttömyyden uhkan kokeminen on laskenut kevään 2012 tasolle. Omaa taloutta koskeviin riskitekijöihin varaudutaan yleisimmin säästämällä.
- Asuntolainaan liittyviä riskejä koetaan tällä hetkellä selvästi enemmän kuin moneen vuoteen. Huoli korkojen noususta on lisääntynyt erittäin selvästi ja sen mainitsee tällä hetkellä 56 prosenttia asuntolainansa liittyviä riskejä kokevista. Huolta korkojen noususta kannetaan yhtä lailla pieni- ja suurituloisten sekä erikokoisia asuntolainoja omaavien keskuudessa. Työttömyys, lomautukset ja työasiat yleensä mainitaan asuntolainan riskitekijänä harvemmin kuin ennen. Riskeihin varaudutaan entistä useammin säästämällä. Lainaturvavakuutuksella tai muilla vakuutuksilla varautuminen on hieman vähäisempää kuin viimeksi.

- Asuntoluottoa ottaneista 58 prosentilla on tasaerälaina ja 34 prosentilla annuiteetilaina. Tasaerälainan omaavien osuus on jatkanut laskuaan ja annuiteetilainan omaavien puolesta nousuaan keväästä 2017.
- Korkokaton lainaansa ottaneiden osuus on noussut 30 prosenttiin ja korkokaton kiinnostavuus on lisääntynyt erittäin selvästi myös lainanottoaikeissa olevien keskuudessa. Lainaturvavakuutus on neljänneksellä kaikista jotain lainaa omaavista. Lainaturvavakuutuksissa kuoleman ja tapaturmasta aiheutuvan pysyvän haitan varalta otetun vakuutuksen osuus on laskenut, muiden turvalajien osuuksien noustua hieman.
- Tällä hetkellä 92 prosenttia suomalaisista maksaa laskunsa pääasiallisesti tai toissijaisesti mobiili- tai verkkopankissa. Verkkopankissa maksaminen on lisääntynyt etenkin yli 65-vuotiaiden keskuudessa. Tällä hetkellä jo 86 prosenttia 65-74 -vuotiaista on verkkopankin käyttäjiä ja 75-79 -vuotiaistakin 70 prosenttia. Suoramaksua käyttää pääasiallisena tai toissijaisena laskunmaksutapanaan 13 prosenttia. Muiden laskunmaksutapojen käyttö on hyvin vähäistä.
- Mobiilipalvelujen käytön jatkuva yleistyminen muuttaa edelleen koko ajan verkkopankin käyttötapoja. Tällä hetkellä joka kolmas suomalainen käyttää verkkopankkia tavallisimmin jollain mobiililaitteella, osuus on jälleen kasvanut 10 prosenttiyksiköllä. Verkkopankin käyttäminen matkapuhelimella on kaksinkertaistunut, mutta käyttö tablet-laitteella on kääntynyt laskuun. Verkkopankin käyttäminen matkapuhelimella on jo lähes kolme kertaa yleisempää kuin tablet-laitteella. Yhteensä 56 prosenttia suomalaisista käyttää verkkopankkia joko pääasiallisesti tai toissijaisesti jollain mobiililaitteella.
- E-laskupalvelujen käyttö on jakanut kasvuaan kuitenkin selvästi hidastuen. Verkkopankissa maksavista 78 prosenttia saa tällä hetkellä e-laskuja suoraan verkkopankkiinsa.
- Lähes kaikilla yli 18-vuotiailla suomalaisilla on käytössään jokin pankin myöntämä maksukortti. Maksukortin credit-ominaisuudella ostoksensa tavallisimmin maksavien osuus on lisääntynyt hieman keväästä 2017, debit-ominaisuudella maksavien puolestaan vähentynyt, mutta maksukortilla maksavien yhteenlaskettu osuus on ennallaan. Käteisellä maksavien osuus on edelleen hieman vähentynyt. Reilu neljännes suomalaista haluaisi ostoksia maksaessaan saada ostoksistaan sähköisen kuitin.
- Tällä hetkellä jo 85 prosentilla pankin myöntämän maksukortin omaavista on kortissaan lähimaksuominaisuus. Lähimaksuominaisuuden omaavien osuus on kasvanut noin 20 prosenttiyksiköllä keväästä 2017. Myös lähimaksuominaisuuden käyttäminen on lisääntynyt erittäin selvästi. Nyt jo 93 prosenttia lähimaksuominaisuuden kortissaan omaavista on käyttänyt ominaisuutta. Tämän tutkimuksen haastatteluja tehtäessä lähimaksuraja oli 25 euroa, mutta keväällä 2019 lähimaksuraja nousee 50 euroon. Jos lähimaksuominaisuutta ei käytetä, vaikka se maksukortissa olisikin, sitä ei vain ole tullut käytettyä. Edelleen kuitenkin epäillään myös sen käyttämisen turvallisuutta ja luotettavuutta.
- Kolme neljäsosaa suomalaisista on tehnyt ostoksia verkkokaupoissa. Tehtyjä ostoksia maksetaan yleisimmin tilisiirtona verkkopankkitunnuksia käyttäen. Verko-ostosten maksaminen tilisiirtona ja etenkin luottokortilla on vähentynyt hieman keväästä 2017, mutta muiden maksutapojen käyttäminen yleistynyt selvästi. Mobiilisovelluksen käyttö on jopa kolminkertaistunut, PayPalilla maksaminen enemmän kuin kaksinkertaistunut ja laskulla ja debit-kortilla maksaminenkin selvästi yleisempää kuin aiemmin.
- Vajaalla kolmanneksella suomalaisista on käytössään jokin ostosten maksamiseen ja rahan siirtämiseen soveltuva mobiilisovellus. Yli puolet tällaisen mobiilisovelluksen

omaavista käyttää sitä harvemmin kuin viikoittain. Mobiilisovelluksia käytetään useimpien henkilöiden välisiin maksuihin, harvemmin ostosten maksamiseen kaupassa tai verkkokaupassa. Keskimääräistä merkitsevästi yleisempiä mobiilisovellukset ovat 18-34-vuotiailla, joista yli puolella on sellainen käytössään.

- Enemmän kuin yhdeksän kymmenestä suomalaisesta nostaa käteistä rahaa pankkiautomaatista. Kaupan kassalta käteistä ainakin joskus nostavien osuus on noussut 16 prosenttiin, ja osuus on ohittanut pankin konttorista käteistä nostavien osuuden. Tällä tutkimuskerralla lisättiin käteisen nostamisen vaihtoehtojen listalle ”R-kioskilta” ja ”Eriksen tilaamalla ja toimituksella esim. postiin”. Näiden tapojen käyttämien on kuitenkin marginaalista.
- Puolet suomalaisista käyttää henkilökohtaista pankki- ja vakuutuspalvelua vain arkisin, 28 prosenttia lauantaisin ja 26 prosenttia sunnuntaisin. Joka viides suomalainen ei käytä henkilökohtaista pankki- ja vakuutuspalvelua koskaan.

2 Johdanto

2.1 Tutkimuksen tarkoitus

Kotitalouksien rahankäyttöä on Finanssiala ry:ssä tutkittu jo vuodesta 1979 lähtien 1-2 vuoden välein. Vuosina 2003 - 2006 tutkimus toteutettiin kaksi kertaa vuodessa ja sen jälkeen vuosittain. Tutkimuksen haastattelut on vuoden 2003 syksystä lähtien tehty puhelimitse. Tutkimuksessa selvitetään suomalaisten säästämisessä ja luotonkäytössä sekä maksutavoissa tapahtuneita muutoksia. Tällä tutkimuskierroksella selvitettiin uusina aihepiireinä säästöjen ja sijoitusten arvoa, taloyhtiölainoihin liittyviä asioita, uudisasuntojen tontin lunastamista, sijoitusasuntoon kohdistuvia lainoja sekä rahan siirtämiseen ja ostosten maksamiseen tarkoitettun mobiilisovelluksen käyttämistä. Nyt tehdyn tutkimuksen tuloksia verrataan soveltuvin osin aiemmin tehtyjen tutkimusten tuloksiin. Edellinen tutkimus on tehty keväällä 2017.

2.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen kohderyhmän muodostavat mannersuomalaiset 15-79 -vuotiaat henkilöt. Haastattelututkimuksen aineisto on kerätty marraskuun 2018 ja tammikuun 2019 välisenä aikana. Tällöin haastateltiin 2 500 kohderyhmään kuuluvaa henkilöä eri puolilla Suomea. Otoskoko on tarpeeksi iso, jotta aineistosta voidaan tehdä myös taustaryhmittäisiä vertailuja. Ikäryhmään 15-79 kuuluvia henkilöitä on Suomessa Tilastokeskuksen mukaan noin 4 305 000.

Haastattelututkimuksen tulosten tulkinnassa on hyvä ottaa huomioon kyselyajankohdan taloudellisen tilanteen vaikutus.

Haastattelut suoritti Finanssiala ry:n toimeksiannosta IROResearch Oy.

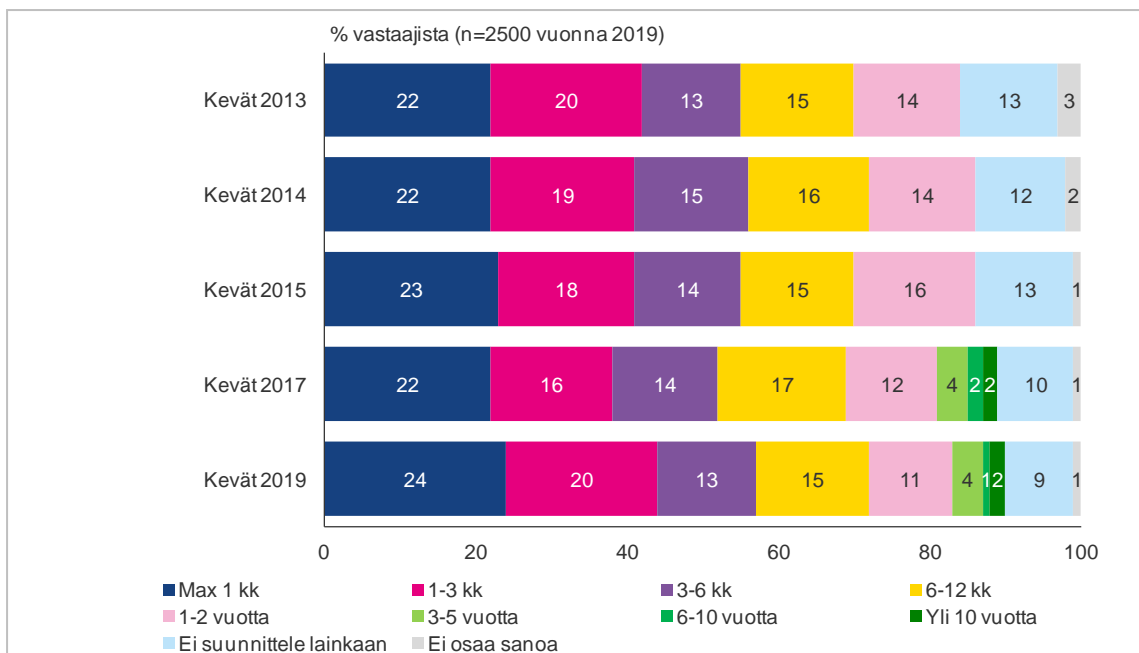
Raportin on laatinut tutkimuspäällikkö Riitta Kuhno IROResearch Oy:stä yhteistyössä Finanssiala ry:n johtavan asiantuntijan Elina Erkkilän kanssa.

3 Raha-asioiden suunnitleminen ja nykyinen rahatilanne

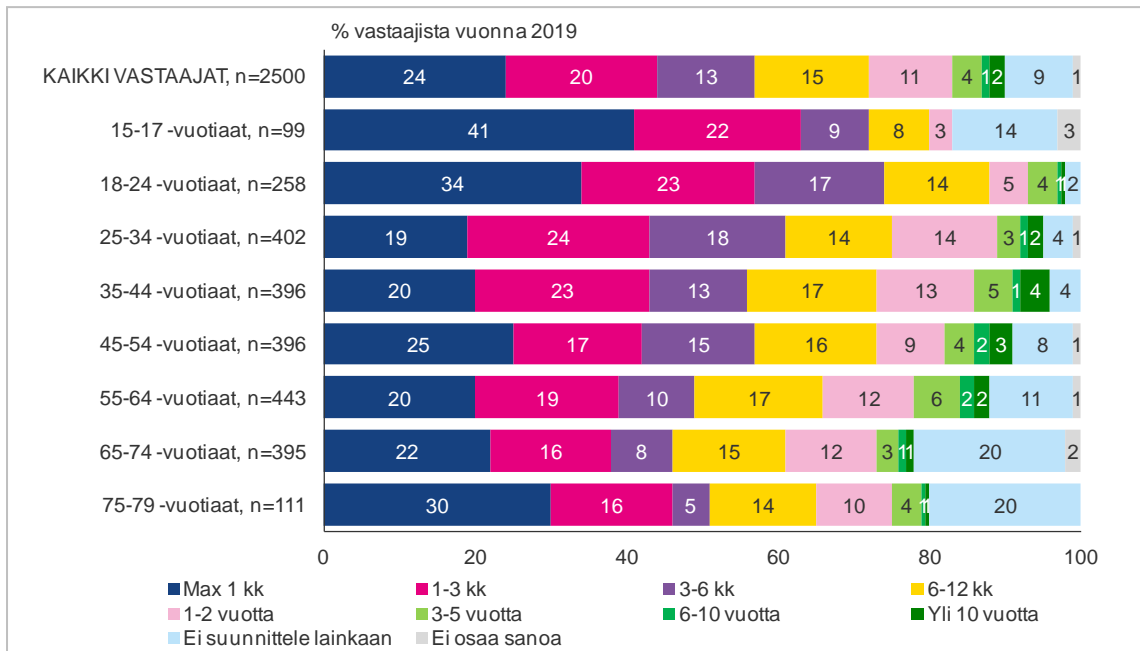
Raha-asioitaan suunnittelevien osuus on pysynyt samalla tasolla kuin keväällä 2017. Edelleen kuitenkin yli puolet suomalaisista suunnittelee omaa talouttaan korkeintaan puoleksi vuodeksi kerrallaan. Näiden lyhyellä tähtämellä raha-asioitaan suunnittelevien osuus on kasvanut ja on nyt 57 prosenttia. Vuoden tai kahden aikavälillä talouttaan suunnittelevia on tällä hetkellä 11 prosenttia, ja osuus on laskenut edelleen viimekertaisesta. Pitkällä tähtämellä, vähintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan taloutensa raha-asioita suunnittelee 7 prosenttia suomalaisista, mikä osuus on niin ikään aiempaa hieman pienempi.

Raha-asioiden suunnittelu pidemmällä, vähintään vuoden tähtämellä lisääntyy iän myötä ja on keskimääräistä suurempaa jo 25-vuotiaista lähtien. Vähintään kolmeksi vuodeksi talouttaan suunnittelevat keskimääräistä hieman useammin 35-64 -vuotiaat. Alle 25-vuotiaista nuorista merkittävästi keskimääräistä suurempi osuus suunnittelee talouttaan vain korkeintaan kuukaudeksi kerrallaan, ja osuus on kasvanut keväästä 2017. Alle 18-vuotiaiden ikäryhmässä raha-asioitaan korkeintaan kuukaudeksi suunnittelevien osuus on kasvanut 36 prosentista 41 prosenttiin ja 18-24 -vuotiaiden keskuudessa 28 prosentista 34 prosenttiin. Alle 18-vuotiaista 14 prosenttia ei suunnittele talouttaan lainkaan. Yli 65-vuotiaista niin ikään aiempaa suurempi osuus, reilut 60 prosenttia, suunnittelee omaa talouttaan korkeintaan vuoden tähtämellä ja viidennes ei suunnittele raha-asioitaan lainkaan. Asuntolainaa omaavien keskuudessa on merkittävästi keskimääräistä enemmän sekä talouttaan puolesta vuodesta vuoteen suunnittelevia että vähintään kolmen vuoden tähtämellä suunnittelevia.

Kuvio 1a. Kuinka pitkällä aikavälillä suunnittelee raha-asioitaan

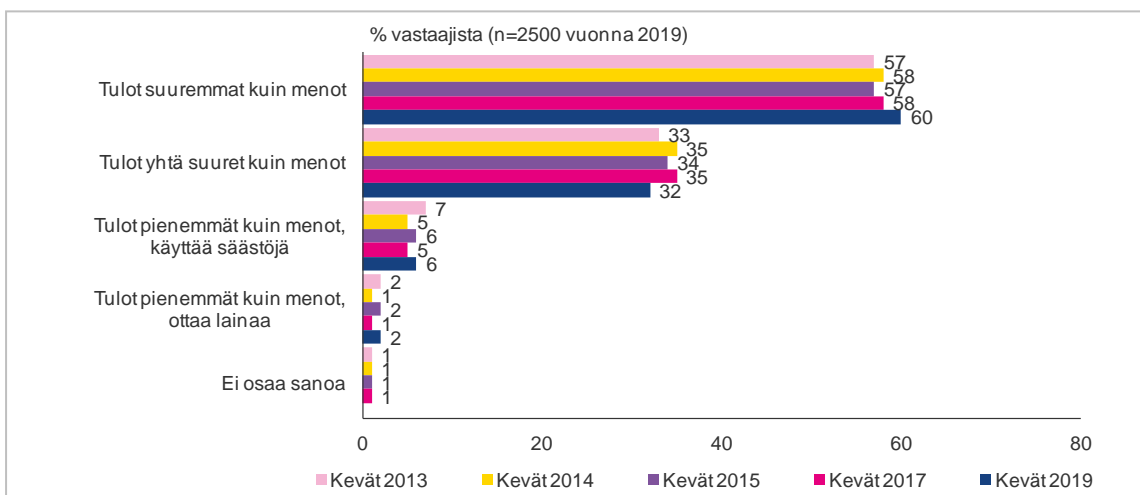


Kuvio 1b. Kuinka pitkällä aikavälillä suunnittelee raha-asioitaan ikäryhmittäin



Aiempaa hieman suuremmalla osuudella, eli 60 prosentilla vastaajista tulot ovat suuremmat kuin menot, eli rahaa voisi jäädä säästöön. Tulot ja menot ovat yhtä suuret noin kolmanneksella suomalaisista, mikä puolestaan on hieman vähemmän kuin aiemmin. Sen sijaan niiden osuus, joilla tulot ovat menoja pienemmät, on noussut takaisin kevään 2015 tasolle. Valtaosa heistä kuitenkin selviää säästöillään (osuus kokonaistuloksesta kuusi prosenttia). Vain kaksi prosenttia joutuu ottamaan ylimääräistä lainaa menojensa kattamiseen.

Kuvio 2. Nykyinen rahatilanne

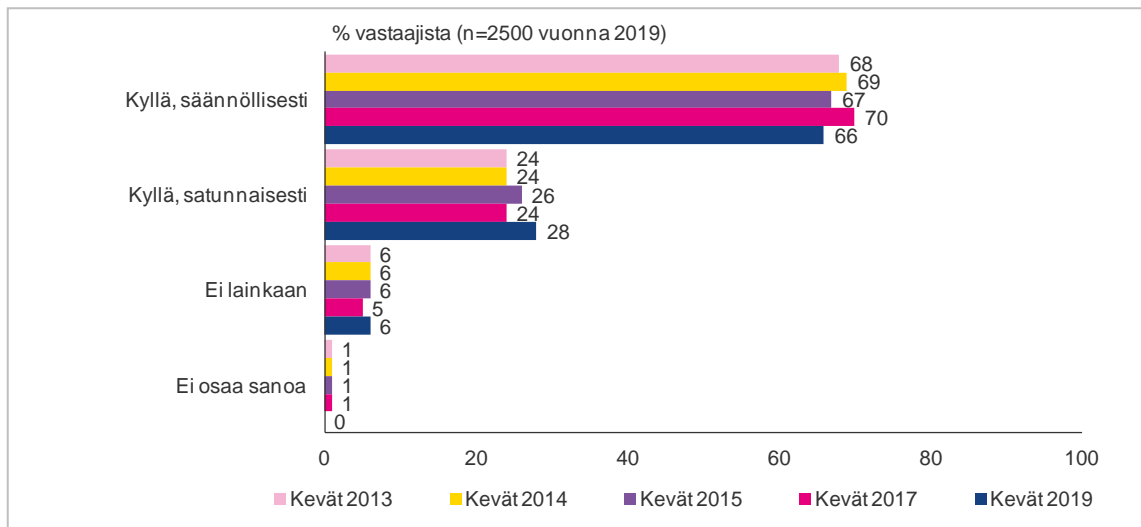


Tulot ovat menoja suuremmat keskimääräistä merkitsevästi useammin 55-74 -vuotiailla. Alle 25-vuotiaiden keskuudessa taas on merkitsevästi vähemmän heitä, joilla rahaa voisi jää-

dä säästöön. Kaikki tulot menevät kulutukseen keskimääräistä useammin alle 25-vuotiailla ja 75-79 -vuotiailla. Alle 25-vuotiaat myös käyttävät keskimääräistä useammin säästöjään menojaan rahoittamiseen. Lainaa omien menojaan kattamiseen ottavien osuus on keskimääräistä suurempi 18-24 -vuotiaiden keskuudessa.

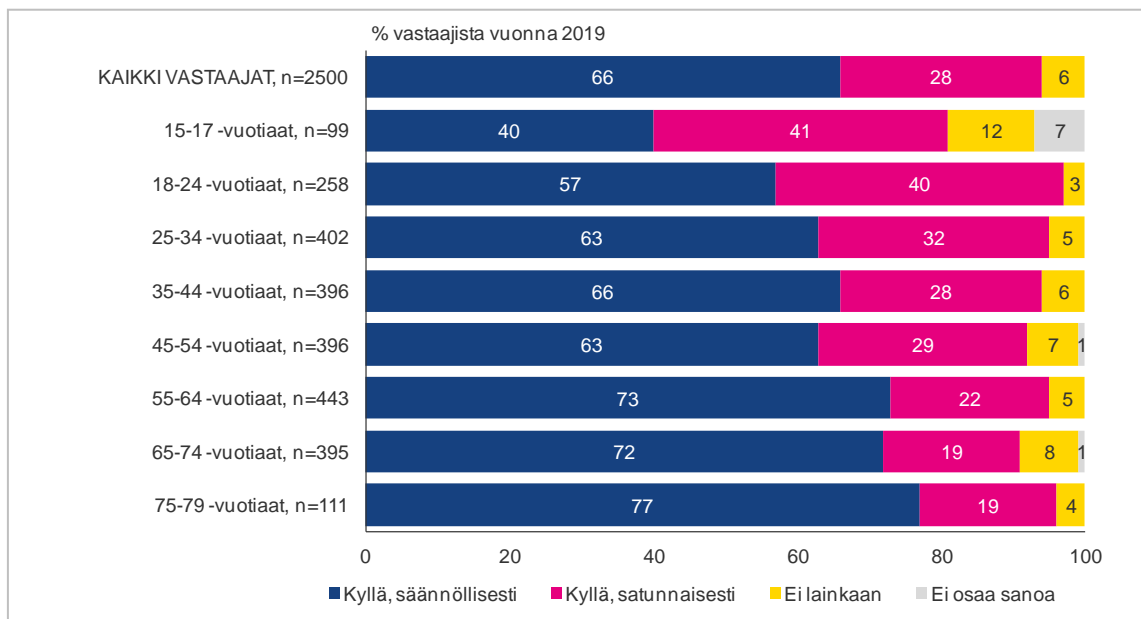
Omia menojaan säännöllisesti seuraavien osuus on laskenut 2017 keväästä, kun taas satunnaisesti menojaan seuraavien osuus on vastaavasti noussut. Kaksi kolmasosaa suomalaisista seuraa nyt menojaan säännöllisesti, 28 prosenttia satunnaisesti. Kuusi prosenttia ei seuraa menojaan lainkaan.

Kuvio 3a. Omien menojen seuraaminen



Merkitsevästi tavallisempaa omien menojen säännöllinen seuraaminen on yli 55-vuotiaiden keskuudessa, joista lähes kolme neljäsosaa seuraa menojaan säännöllisesti. Keskimääräistä harvinaisempaa se taas on alle 25-vuotiailla nuorilla, joista 40 prosenttia seuraa menojaan vain satunnaisesti. Alle 18-vuotiaista 12 prosenttia ei seuraa omia menojaan lainkaan, ja osuus on hieman kasvanut keväästä 2017.

Kuvio 3b. Omien menojen seuraaminen ikäryhmittäin



4 Säästäminen ja sijoittaminen

4.1 Nykyiset säästämisen- ja sijoituskohteet

Suomalaisten kiinnostus säästämistä kohtaan on hivenero heikentynyt aiemmista vuosista. Tällä hetkellä 58 prosentilla suomalaisista on säästettyä tai sijoitettuna varoja johonkin kohteeseen. Osuus on laskenut neljällä prosenttiyksiköllä keväästä 2017, mutta on silti edelleen varsin korkealla tasolla. Säästäminen ja sijoittaminen on lisääntynyt vähitellen jo vuodesta 2004 saakka. Oikeastaan vain 2010-2011 oli nousuvassa trendissä tätä ennen pieni notkahdus. Varojen sijoittaminen useampaan kohteeseen samanaikaisesti eli säästöjen ja sijoitusten hajauttaminen, on nyt myös selvästi aiempaa vähäisempää. Tutkimuksessa mukana olevaan väestöön suhteutettuna säästäjien osuus edustaa nyt noin 2,5 miljoonaa 15-79 -vuotiasta suomalaista. Säästäjien ja sijoittajien osuus on vähentynyt viimekertaiseen verrattuna etenkin 18-34 -vuotiaiden ja 45-54 -vuotiaiden keskuudessa sekä miesten keskuudessa enemmän kuin naisten. Miehet kuitenkin hajauttavat sijoituksiaan edelleen selvästi naisia enemmän.

Kotitalouksien varautuminen pahanpäivän varalle sekä toisaalta halu kasvattaa omaa varallisuutta näkyvät säästö- ja sijoituskohteissa. Säästökohteiden valinnassa tulee edelleen esille myös kuluttajien turvallisuushakuisuus. Kaikkien säästö- ja sijoituskohteiden osuudet ovat kuitenkin selvästi pienentyneet keväästä 2017.

Tilisäästäminen on edelleen suosituinta ja säästö- ja sijoitustilit ovat suosituin säästämisen muoto. Tällä hetkellä 36 prosenttia suomalaisista kertoo säästävänsä säästö- ja sijoitustilille, mikä on neljä prosenttiyksikköä vähemmän kuin keväällä 2017. Käyttötillille säästäminen on vähentynyt suhteessa eniten viimekertaisesta tasosta. Nyt 21 prosenttia ilmoitti säästöjensä olevan käyttötillillä, kun viimeksi osuus oli 38 prosenttia.

Rahastosäästäminen on noussut säästö- ja sijoitustilisäästämisen jälkeen toiseksi suosituimmaksi säästömuodoksi. Pörssiosakkeisiin sijoittaminen on edelleen neljänneksi suosituinta. Rahastoihin ja pörssiosakkeisiin sijoittamisen osuudet ovat kuitenkin palanneet pitempiäaikaiselle tasolle oltuaan keväällä 2017 selvästi korkeampia. Sijoitusrahastoihin säästävien osuus on nyt 24 prosenttia, kun se viimeksi käväisi 28 prosentissa. Osakesäästäjien osuus taas on nyt laskenut viimekertaisesta kolmella prosenttiyksiköllä 16 prosenttiin.

Sekä maa- ja metsäomaisuuteen että vapaaehtoisiin eläkevakuutuksiin sijoittavien osuudet ovat laskeneet kolmella prosenttiyksiköllä ja ovat nyt seitsemässä prosentissa. Lomautukseen kertoo sijoittaneensa nyt niin ikään seitsemän prosenttia, mikä taas on neljä prosenttiyksikköä vähemmän kuin keväällä 2017. Myös sijoitusasunto on tällä hetkellä seitsemällä prosentilla suomalaisista, osuus kaksi prosenttiyksikköä viimekertaisesta alempi.

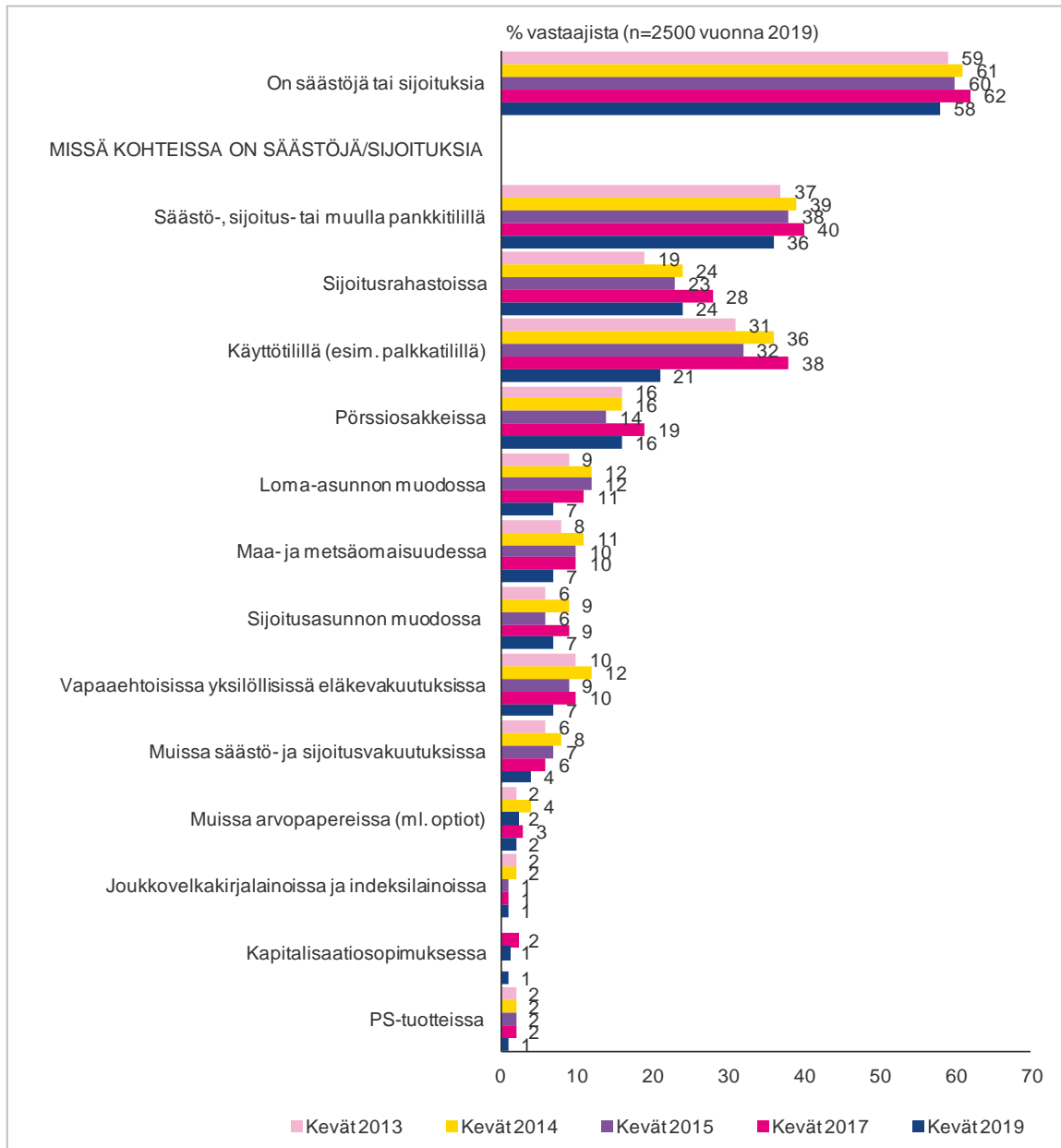
Tilisäästäminen on tyypillisesti kaikenikäisten säästömuoto, mutta korkeimmillaan tilisäästäjien osuus on yli 75-vuotiaiden keskuudessa. Ja vaikka lähes kaikissa ikäryhmissä säästö- ja sijoitustileille säästävien osuus on viimekertaisesta vähentynyt, on se kuitenkin kasvanut nimenomaan yli 75-vuotiaiden, mutta myös alle 18-vuotiaiden keskuudessa. Käyttötillille säästävien osuus on vähentynyt kauttaaltaan kaikissa ikäryhmissä, eniten 65-74 -vuotiailla.

Rahastosäästäminen on osakesäästämistä laajemmin eri-ikäisten sijoitusmuoto. Rahastosäästäminen yleistyy heti 25 ikävuoden jälkeen, mutta eniten rahastosäästäjiä on 25-44 -vuotiaiden joukossa. Osakesäästäminen yleistyy niin ikään 25 ikävuoden jälkeen, ja pörssi-osakkeisiin säästävien osuudet ovat sen jälkeen kuta kuinkin yhtä suuria ikäryhmästä riippumatta. Sekä rahasto- että osakesäästäjien osuus on vähentynyt lähes kaikissa ikäryhmissä kevääseen 2017 verrattuna. Sijoitusrahastosäästäminen on vähentynyt eniten 35-54

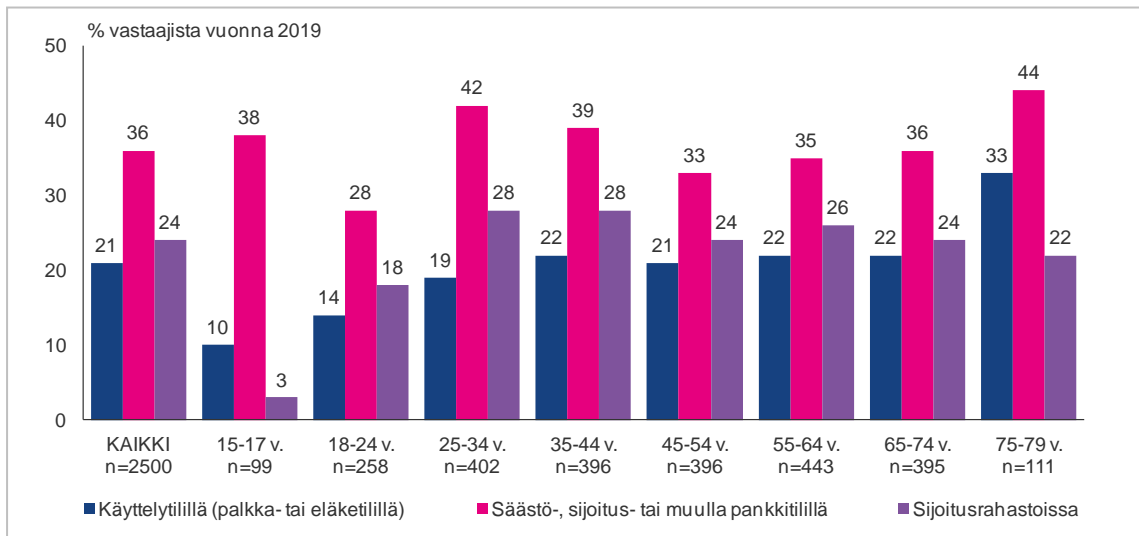
-vuotiailla. Pörssiosakkeisiin sijoittaminen puolestaan on vähentynyt eniten 55-64 ja 75-79 -vuotiailla.

Muista säästö- ja sijoitusmuodoista vapaaehtoiisiin eläkevakuutuksiin säästäminen on merkittävästi keskimääräistä suurempaa 45-64 -vuotiailla. Loma-asuntoon, maa- ja metsäomaisuuteen tai sijoitusasuntoon sijoittavien osuus puolestaan kasvaa keskimääräistä suuremmaksi 55 ikävuoden jälkeen.

Kuvio 4. Nykyiset säästämis- ja sijoituskohteet

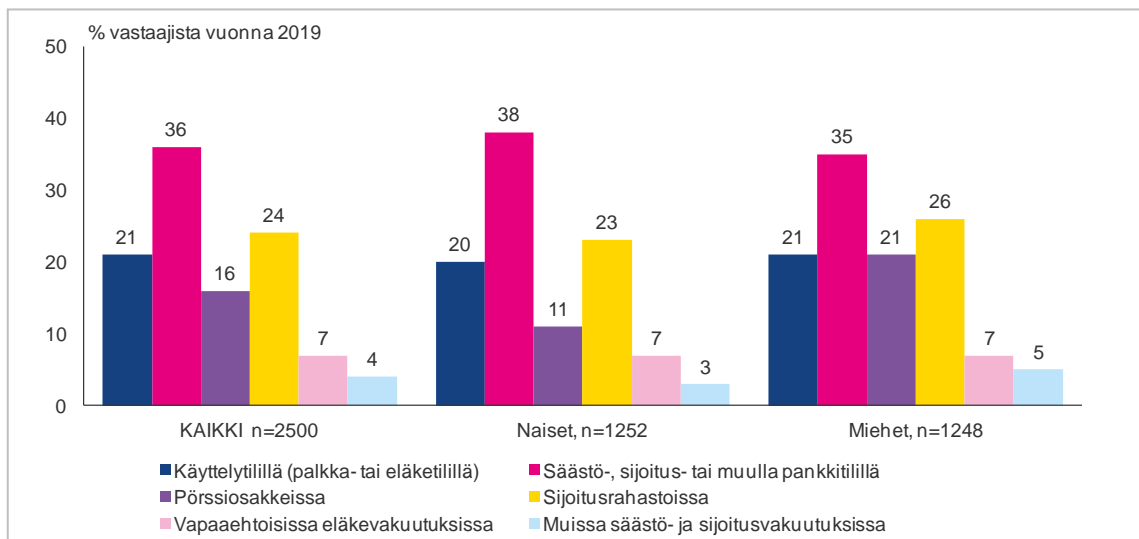


Kuvio 5a. Säästäjät ja sijoittajat ikäryhmittäin



Miehet ovat selvästi naisia kiinnostuneempia etenkin pörssiosakkeisiin ja maa- ja metsäomaisuuteen sijoittamisesta. Myös sijoitusrahastoihin säästäminen kiinnostaa miehiä edelleen hieman enemmän kuin naisia, mutta ero sukupuolten välillä on tasoittunut eikä ole enää tilastollisesti merkitsevä. Säästö- ja sijoitustilisäästäminen taas kiinnostaa naisia hieman enemmän kuin miehiä, mutta tässäkin ero ei ole tilastollisesti merkitsevä.

Kuvio 5b. Naiset ja miehet säästäjinä ja sijoittajina



4.2

Säästö- ja sijoituskohteiden arvo tällä hetkellä

Tällä tutkimuskierroksella haluttiin uutena kysymyssarjana selvittää säästö- ja sijoituskohteiden arvoa tällä hetkellä. Varojen arvoa kysyttiin talletus- ja arvopaperisijoituksista. Käyttelytilien ja säästö-, sijoitus- ja muiden tilien yhteenlasketusta arvosta käytetään tässä nimitystä talletukset. Kunkin vastaajan kapitalisaatiosopimusten, muiden säästö- ja sijoitusva-

kuutusten sekä vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten arvo laskettiin myös yhteen ja tästä käytetään puolestaan nimitystä vakuutussäästöt. Lisäksi laskettiin vielä kunkin vastaajan kokonaisvarallisuus kaikissa talletus- ja arvopaperisijoituksissa yhteensä. Tuloksia tulkitessa pitää ottaa huomioon, että kolmannes vastaajista ei ole osannut tai halunnut kertoa säästöjensä tai sijoitustensa tämänhetkistä arvoa. Lisäksi on huomioitava se, että joitakin sijoituskohteita on hyvin pienellä osalla vastaajista.

Suomalaisten keskimääräinen rahoitusvarallisuus on tällä hetkellä 18 600 euroa, kun huomioidaan myös ne suomalaiset, kellä ei ole yhtään säästöjä. Niillä kellä on säästöjä, on niitä keskimäärin 39 000 euroa. Säästö- ja sijoitusvarallisuuden mediaani eli keskimäinen arvo on 15 000 euroa.

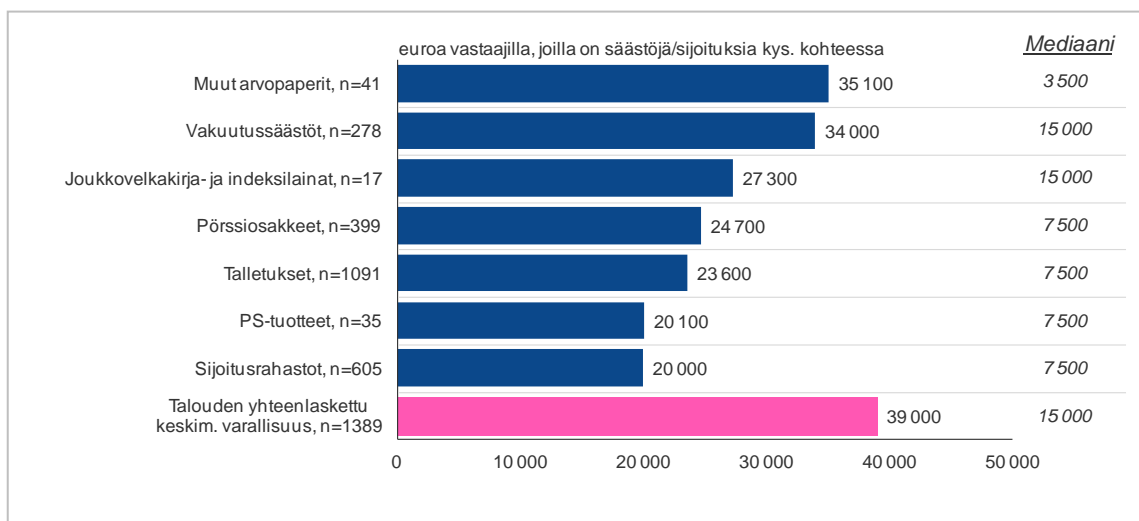
Euromääräisesti suurin säästökohde suomalaisilla ovat talletukset. Kolmella neljäsosalla säästöjä tai sijoituksia omaavista on talletuksia ja niiden keskimääräinen arvo tällä hetkellä on melko korkea (23 600 euroa), joten niiden kokonaisarvo nousee suurimmaksi. Merkitsevästi keskimääräistä korkeampi talletusten keskiarvo on 55-74 -vuotiailla (40 700 euroa), merkitsevästi pienempi puolestaan alle 35-vuotiailla (12 200 euroa).

Toiseksi suurin säästökohde ovat sijoitusrahastot. Niiden keskimääräinen arvo on kuitenkin pienempi kuin talletusten keskimääräinen arvo. Tällä hetkellä sijoitusrahastojen keskimääräinen arvo suomalaisilla on 20 000 euroa. Yli 55-vuotiailla sijoitusrahastojen arvo on merkitsevästi keskimääräistä korkeampi (32 900 euroa). Merkitsevästi keskimääräistä alempi arvo on puolestaan alle 45-vuotiailla (9 200 euroa).

Säästökohdeista kolmanneksi suurimpana ovat pörssiosakkeet, joiden keskimääräinen arvo tällä hetkellä on kuitenkin selvästi suurempi kuin sijoitusrahastojen (24 700 euroa). Pörssi-osakkeiden kokonaisarvo jää tässä tutkimuksessa silti sijoitusrahastoja pienemmäksi, koska osakesijoittajia on lukumääräisesti vähemmän. Merkitsevästi keskimääräistä suurempi osakesijoitusten arvo on 55-64 -vuotiailla (37 800 euroa), merkitsevästi pienempi taas 18-34 -vuotiailla (9 100 euroa).

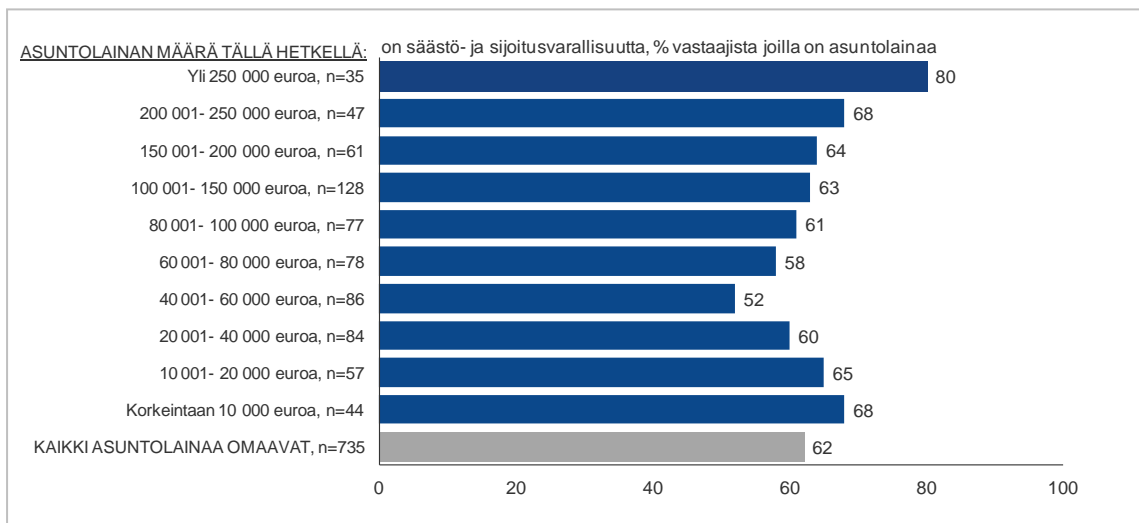
Talletusvarallisuuden, sijoitusrahastojen ja osakesijoitusten mediaani kaikkien näitä sijoituskohteita omaavien keskuudessa on 7 500 euroa. Varallisuuden keskiarvo on kaikissa näissä sijoituskohteissa huomattavasti mediaania suurempi, mikä kertoo siitä, että varallisuus on jakautunut hyvin epätasaisesti.

Kuvio 5c. Säästö- ja sijoitusvarallisuuden arvo tällä hetkellä



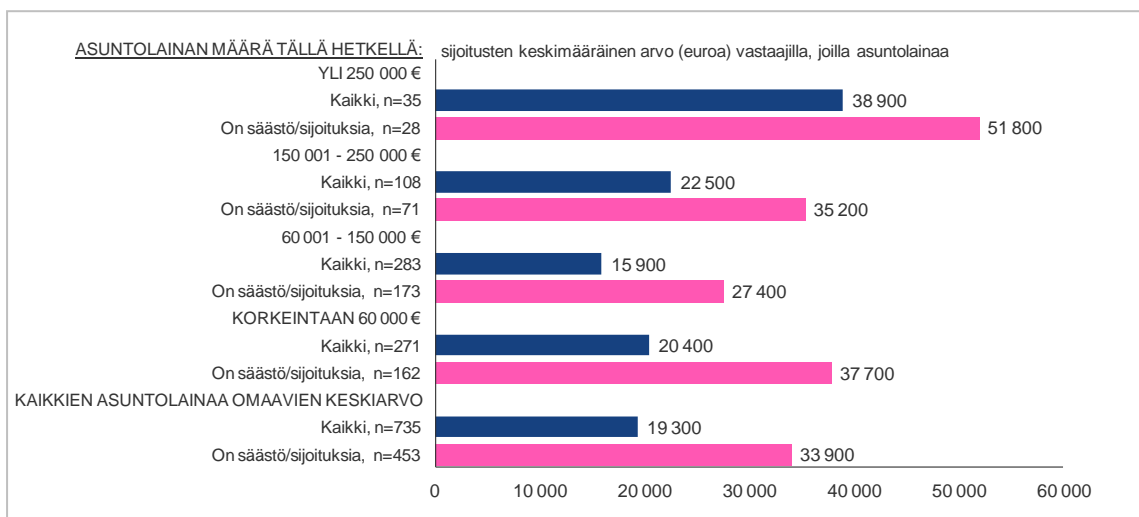
Jos tarkastellaan vielä erikseen asuntolainaa omaavien säästö- ja sijoitusvarallisuutta, kaikista asuntolainaa omaavista 62 prosentilla on jotain säästöjä tai sijoituksia. Säästöjä ja sijoituksia omaavien osuus on keskimääräistä pienempi 20 000 - 80 000 euroa lainaa omaavilla. Säästöjä ja sijoituksia omaavien osuus kasvaa, kun asuntolainan määrä suurenee. Yli 250 000 euroa asuntolainaa omaavista säästöjä ja sijoituksia on tilastollisesti merkitsevästi keskimääräistä suuremmalla osuudella, 80 prosentilla.

Kuvio 5d. Säästö- ja sijoitusvarallisuutta asuntolainaa omaavilla



Seuraavassa kuviossa on tarkasteltu säästö- ja sijoitusvarallisuuden arvoa asuntolainaa omaavien keskuudessa. Kaikkien asuntolainaa omaavien joukko sisältää myös ne asuntovelalliset, joilla ei ole lainkaan talletuksia tai arvopapereita. Säästö- ja sijoitusvarallisuutta omaavat ovat ilmoittaneet kysyttäessä sijoitustensa arvon. Yli 250 000 euroa asuntolainaa omaavia on tässä otoksessa melko vähän, mutta heidän säästö- ja sijoitusvarallisuutensa arvo nousee selvästi pienempiä lainoja omaavien säästö- ja sijoitusvarallisuutta korkeammaksi.

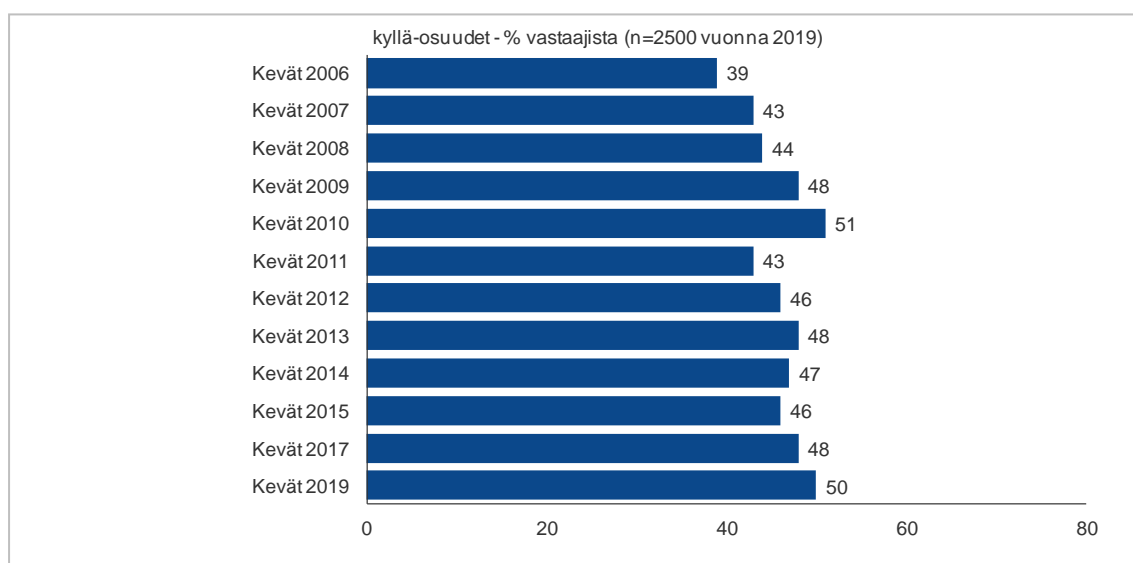
Kuvio 5e. Säästö- ja sijoitusvarallisuuden keskimääräinen arvo asuntolainaa omaavilla



4.3 Säästö- ja sijoitusaikeet

Vaikka säästöjä tai sijoituksia omaavien osuus onkin laskenut hieman keväästä 2017, suomalaiset uskovat edelleen pystyvänsä säästämään. Tällä hetkellä 50 prosenttia suomalaisista aikoo säästää tai sijoittaa varoja seuraavien 12 kuukauden aikana. Osuus jatkaa 2015 alkanutta kasvuaan. Eniten säästämisaikeet ovat viimekertaisesta lisääntyneet 18-44 -vuotiailla, joista nyt viisi prosenttiyksikköä suurempi osuus aikoo säästää tai sijoittaa varoja seuraavan 12 kuukauden aikana.

Kuvio 6a. Säästö- ja sijoitusaikeet



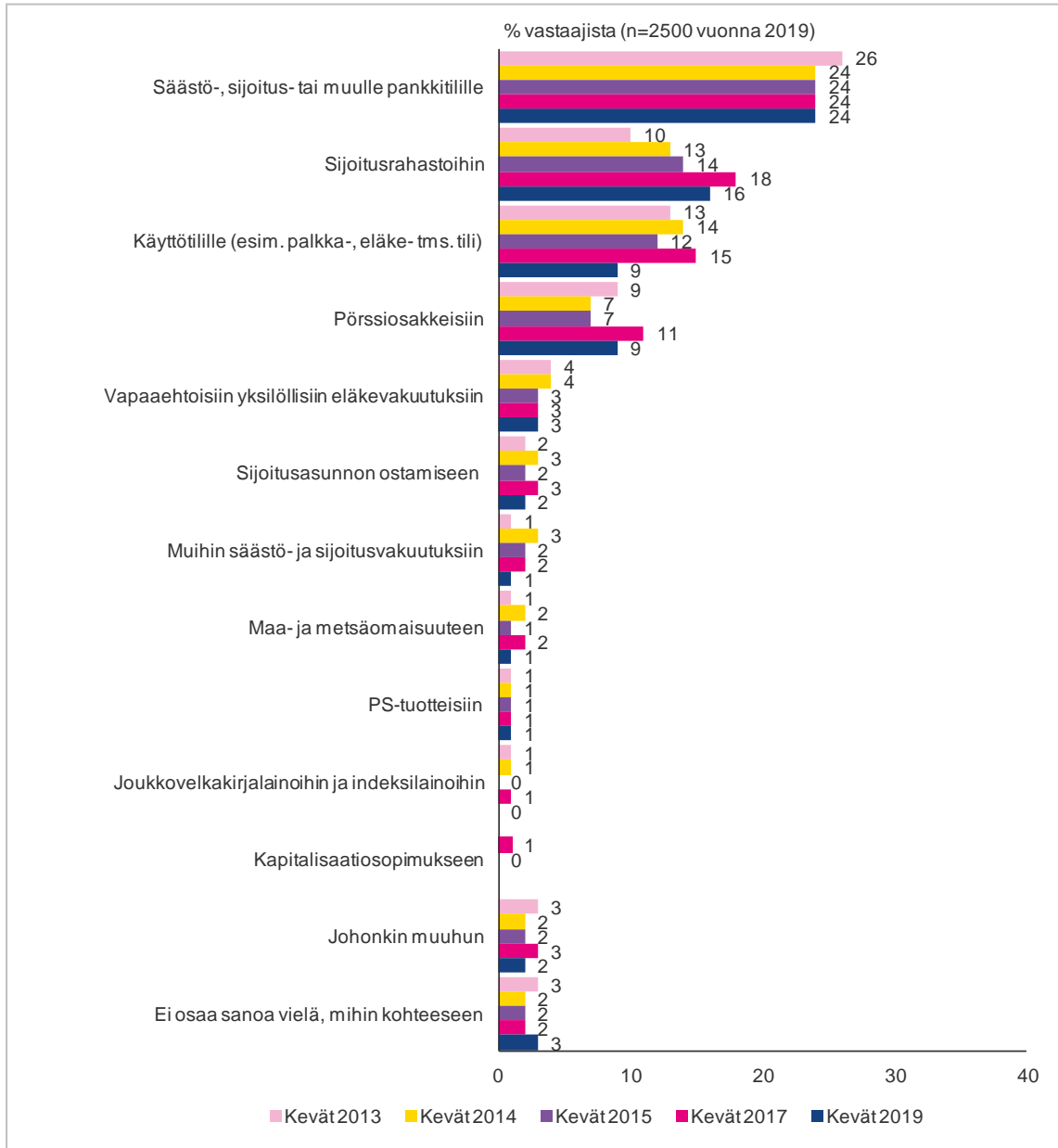
Myös niistä suomalaisista, joilla on tällä hetkellä säästöjä tai sijoituksia, valtaosa ja niin ikään aiempaa suurempi osuus aikoo edelleen jatkaa säästämistä ja sijoittamista. Osuus on kasvanut viimekertaisesta tasosta edelleen kahdella prosenttiyksiköllä 67 prosenttiin. Uusien, säästämistä ja sijoittamista harkitsevien osuus on kasvanut vielä selvemmin, kuudella prosenttiyksiköllä, ja on nyt 26 prosenttia. Halu hajauttaa säästöjä ja sijoituksia on kuitenkin vähentynyt myös tulevissa säästökohteissa. Säästämis- ja sijoittamisaikeissa olevat aikovat viimekertaisesta harvemmin sijoittaa varojaan useampaan eri kohteeseen samanaikaisesti.

Säästö- ja sijoitustilit ovat edelleen suosituin tuleva säästämiskohde, ja niiden osuus on pysynyt samalla tasolla keväästä 2014 lähtien, 24 prosentissa. Sekä rahasto- että osakesäästämisen osuudet ovat laskeneet kahdella prosenttiyksiköllä, mutta osuudet ovat edelleen korkeampia kuin keväällä 2015. Rahastosijoittaminen on tälläkin hetkellä toiseksi suosituin tuleva säästämis- ja sijoitusmuoto 16 prosentin osuudella. Osakesäästäminen on noussut käyttötilisäästämisen rinnalle kolmanneksi suosituimmaksi sijoitusmuodoksi, niitä kumpaaikin suunnittelee yhdeksän prosenttia suomalaisista. Käyttötilille säästämisen kiinnostavuus on laskenut eniten keväästä 2017, kuudella prosenttiyksiköllä. Myös kiinnostus asuntosijoittamiseen ja maa- ja metsäomaisuuteen tulevina sijoituskohteina on vähentynyt hienoisesti.

Merkitsevästi keskimääräistä suurempi osuus, yli 60 prosenttia kaikista 18-44 -vuotiaista on säästö- ja sijoitusaikeissa seuraavien 12 kuukauden aikana, alle 18- ja yli 55-vuotiaista har-

vempi. Säästö- ja sijoitustilisäästäminen kiinnostaa keskimääräistä merkittävästi enemmän 18-34 -vuotiaita, sijoitusrahastot puolestaan 25-44 -vuotiaita ja pörssiosakkeet 35-44 -vuotiaita. Vapaaehtoiset eläkevakuutukset tulevina säästökohteina kiinnostavat eniten 35-54 -vuotiaita.

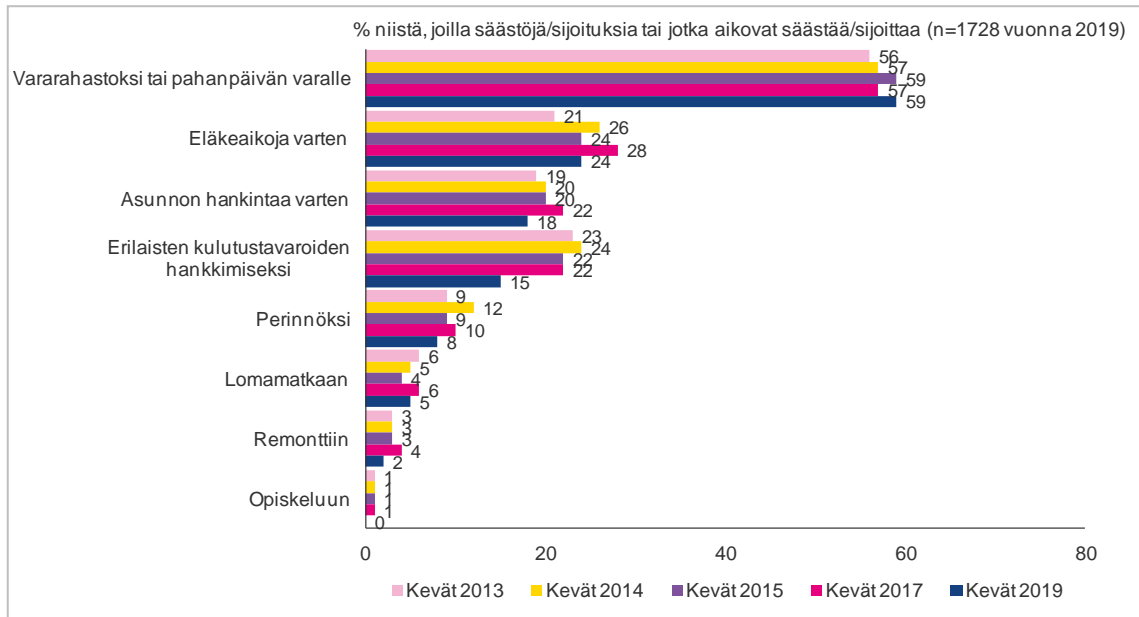
Kuvio 6b. Aiotut säästö- ja sijoituskohteet



Suurin osa, 59 prosenttia niistä suomalaisista, joilla on säästöjä tai sijoituksia tai jotka aikovat säästää tai sijoittaa tulevan vuoden aikana, säästää vararahastoksi tai pahan päivän varalle. Tämä kertoo siitä, että halutaan turvata oma talous mahdollisten riskien varalta. Osuus on palannut kevään 2015 tasolle oltuaan keväällä 2017 kaksi prosenttiyksikköä alempi. Eläkeaikojen varten säästäminen on edelleen toiseksi yleisin säästöjen ja sijoitusten

käyttömuoto ja sen osuus on niin ikään palannut kevään 2015 tasolle 24 prosenttiin käväistyään viimeksi 28 prosentissa. Asunnon hankintaa varten säästävien osuus on kasvanut yhtäjaksoisesti vuodesta 2009, mutta on nyt pudonnut neljällä prosenttiyksiköllä 18 prosenttiin, samalle tasolle kuin keväällä 2012. Erilaisten kulutustavaroiden hankkimiseksi säästöjään käyttävien osuus on laskenut eniten ja on nyt 15 prosentissa. Perinnöksi säästää tällä hetkellä kahdeksan prosenttia säästöjä tai sijoituksia omaavista suomalaisista tai säästämistä tai sijoittamista harkitsevista.

Kuvia 6c. Mihin asioihin tai tarkoitukseen aikoo käyttää säästöjä tai sijoituksia.



Asunnon hankintaa varten säästävät keskimääräistä merkitsevästi useammin alle 35-vuotiaat, kulutustavaroiden hankkimiseksi alle 25-vuotiaat. Eläkeajoja varten säästävät eniten 45-64 -vuotiaat. Asunnon hankintaa varten säästäminen on vähentynyt kevästä 2017 eniten 18-34 -vuotiaiden keskuudessa, noin kymmenellä prosenttiyksiköllä. Vararahastoksi tai pahanpäivän varalle säästäjiä on keskimääräistä merkitsevästi enemmän asuntolainaa omaavien keskuudessa. Säästöt toimivat tällöin talouden puskurina mahdollisen työttömyyden tai korkojen nousun varalta.

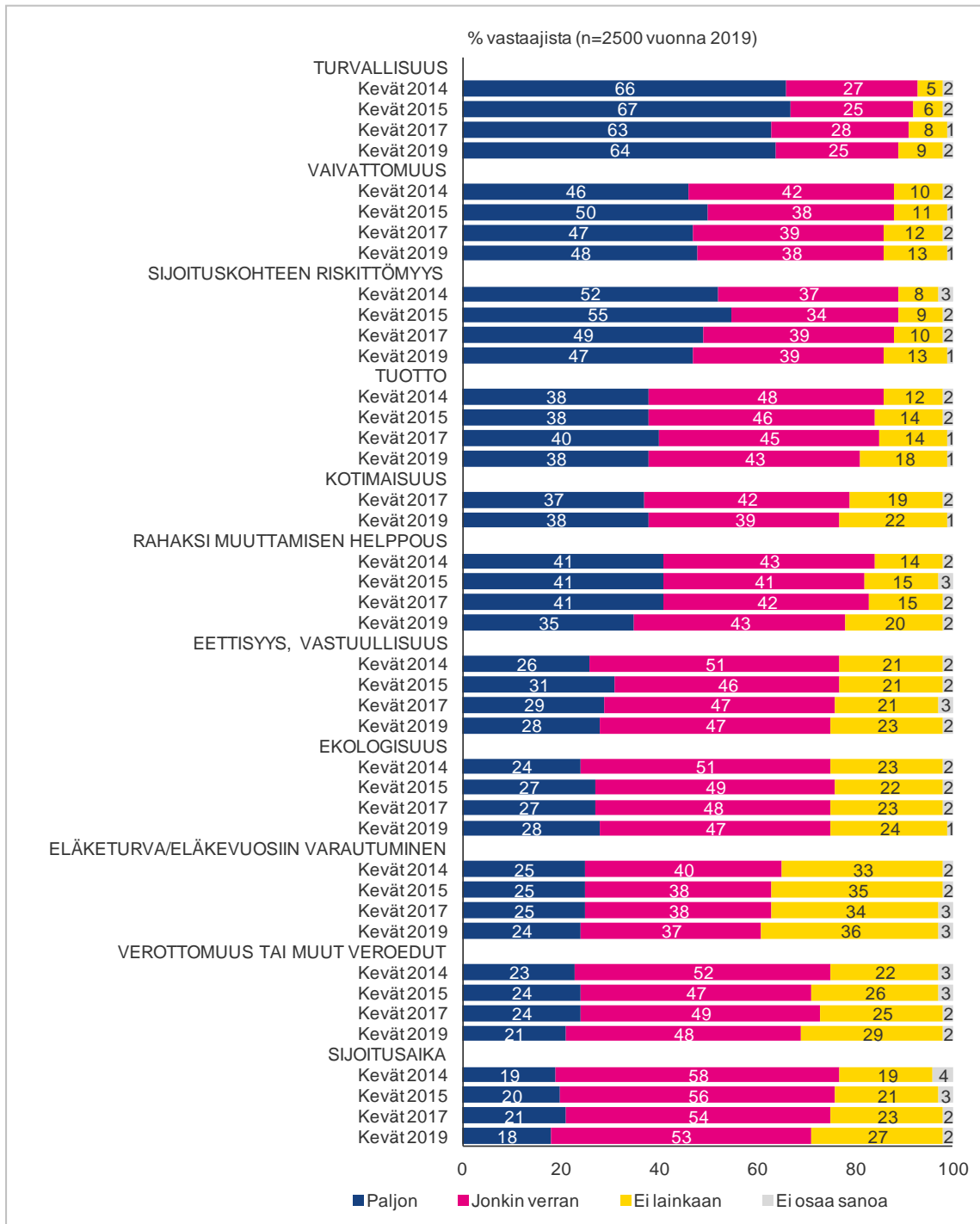
4.4 Säästö- ja sijoituskohteen valintakriteerit

Turvallisuus on edelleen tärkein kriteeri säästämis- tai sijoituskohteen valinnassa, mutta toisena ja kolmantena olevat kriteerit ovat vaihtaneet paikkaa viimekertaiseen verrattuna. Toiseksi eniten arvostetaan tällä hetkellä vaivattomuutta ja kolmanneksi tärkein valintakriteeri on sijoituskohteen riskittömyys.

Kun tarkastellaan "merkitsee paljon" -osuuksia sijoituskohteen riskittömyyden merkitys on edelleen hivenen pienentynyt kevään 2017 tasosta, turvallisuuden ja vaivattomuuden hienoisesti kasvanut. Riskittömyyden arvostus on vähentynyt erityisesti 65-74 -vuotiaiden, mutta myös 25-34 -vuotiaiden keskuudessa. Tuoton merkitys näyttää "merkitsee paljon" -vastausten osuutta tarkasteltaessa palanneen pitempiaikaiselle tasolle oltuaan viimeksi hienoisessa kasvussa.

Keväällä 2017 uutena ominaisuutena mukaan otetun kotimaisuuden merkitys säästö- ja sijoituskohteen valintakriteerinä on tälläkin kerralla samaa luokkaa tuoton kanssa. Eettisyyden ja vastuullisuuden merkitys on edelleen hienoisessa laskussa, ekologisuuden puolestaan hienoisessa nousussa. Rahaksi muuttamisen helppous on pudonnut selvimmin pitkäaikaiselta tasoltaan. Sen arvostuksen lasku on suurinta 45-54 -vuotiaiden ja yli 75-vuotiaiden keskuudessa.

Kuvio 6d. Säästö- ja sijoituskriteerit

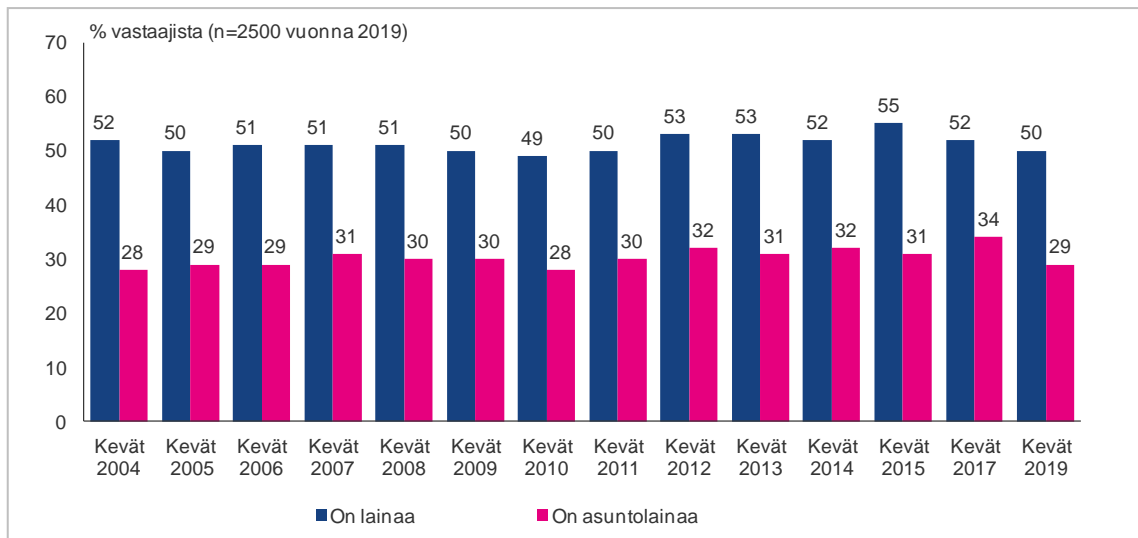


5 Luotonotto

5.1 Nykyiset luottomuodot

Tällä hetkellä 50 prosentilla suomalaisista on jotain lainaa. Osuus on ollut laskussa keväästä 2015 lähtien. Tutkimuksessa mukana olevaan väestöön suhteutettuna tämä merkitsee, että noin 2,15 miljoonalla 15-79 -vuotiaalla suomalaisella on lainaa. Selvästi useimmin lainoja on lapsiperheillä, joista 80 prosentilla on jotain lainaa, mutta tässäkin ryhmässä osuus on laskenut kahdella prosenttiyksiköllä keväästä 2017.

Kuvio 7a. Luottotilanne



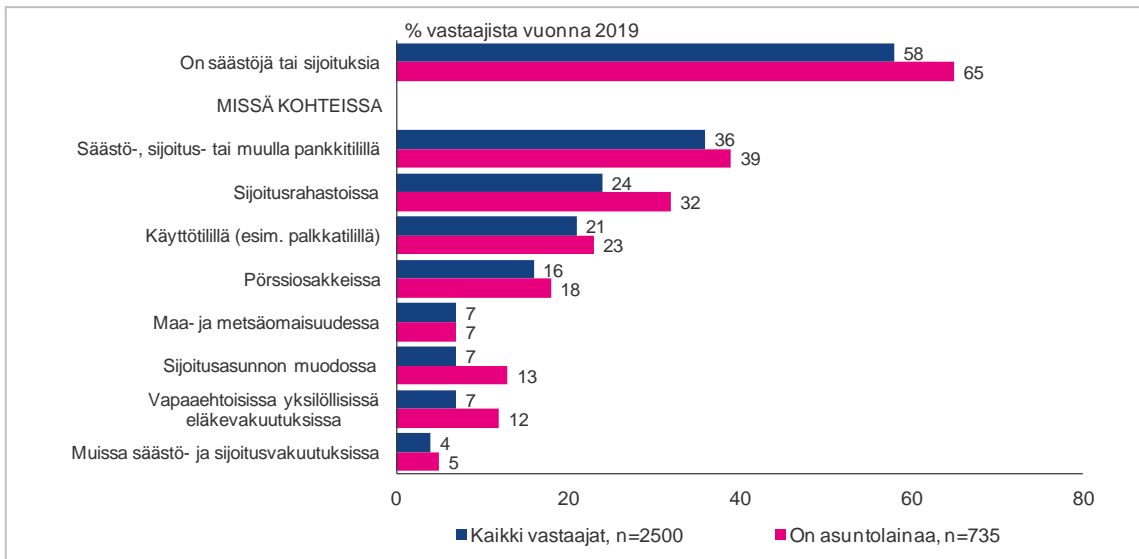
Tyypillistä on myös, että keskimääräistä suuremmalla osuudella lainanottajista on säästöjä ja sijoituksia, jolloin säästöt toimivat talouden puskurina. Tässäkin tutkimuksessa 58 prosentilla lainaa ottaneista on samanaikaisesti myös säästöjä tai sijoituksia. Osuus on kuitenkin laskenut neljällä prosenttiyksiköllä kevään 2017 tasosta.

5.1.1 Asuntolainat

Asuntolainaa on tällä hetkellä 29 prosentilla suomalaisista kotitalouksista. Asuntovelallisten osuus on laskenut viidellä prosenttiyksiköllä 2017 keväästä ja on nyt suunnilleen samalla tasolla kuin keväällä 2010. Asuntolainaa on keskimääräistä erittäin merkittävästi useammin kaikilla yli 40 000 euroa vuodessa ansaitsevilla kotitalouksilla, vähintään kolmen henkilön talouksilla ja ikäryhmittäin tarkasteltuna 25-54 -vuotiailla. Näissä ryhmissä asuntolainaa on vähintään 40 prosentilla ryhmiin kuuluvista. Ylemmistä toimihenkilöistä ja johtavassa asemassa olevista sekä yli 60 000 euroa vuodessa ansaitsevista kotitalouksista asuntolainaa on enemmän kuin joka toisella, lapsiperheistä yli 60 prosentilla. Asuntolainaa omaavien osuus on kuitenkin laskenut etenkin ylempien toimihenkilöiden ja johtavassa asemassa olevien, pääkaupunkiseudulla asuvien sekä ikäryhmittäin tarkasteltuna 35-54 -vuotiaiden keskuudessa vähintään kymmenellä prosenttiyksiköllä.

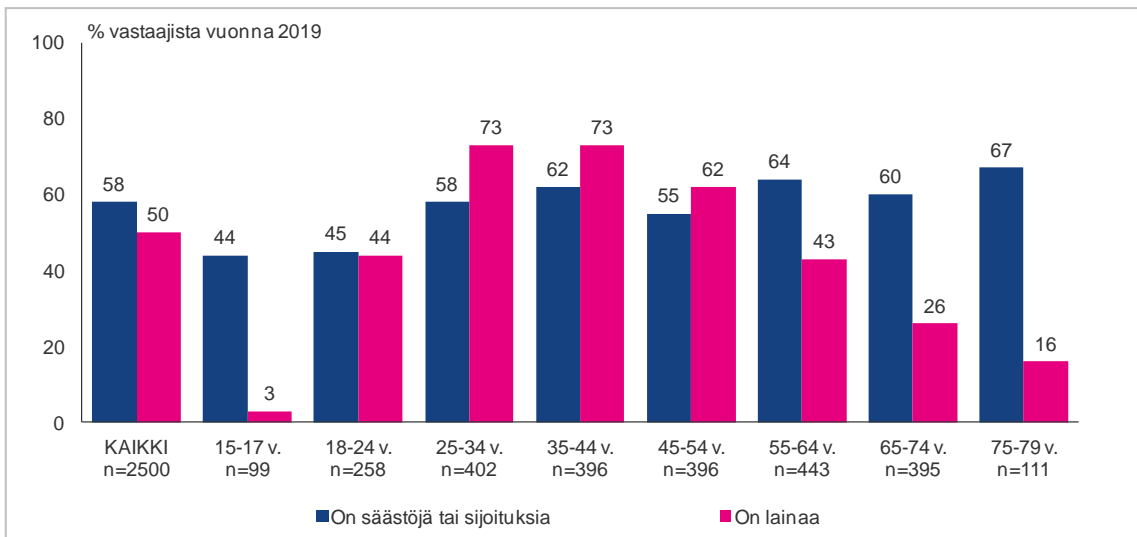
Asuntolainaa omaavilla on keskimääräistä useammin myös säästöjä tai sijoituksia. Eri sijoituskohteista he ovat keskimääräistä merkittävästi useammin sijoittaneet sijoitusrahastoihin, vapaaehtoihin eläkevakuutuksiin tai sijoitusasuntoihin.

Kuvio 7b. Säästöt ja sijoitukset asuntolainaa omaavilla



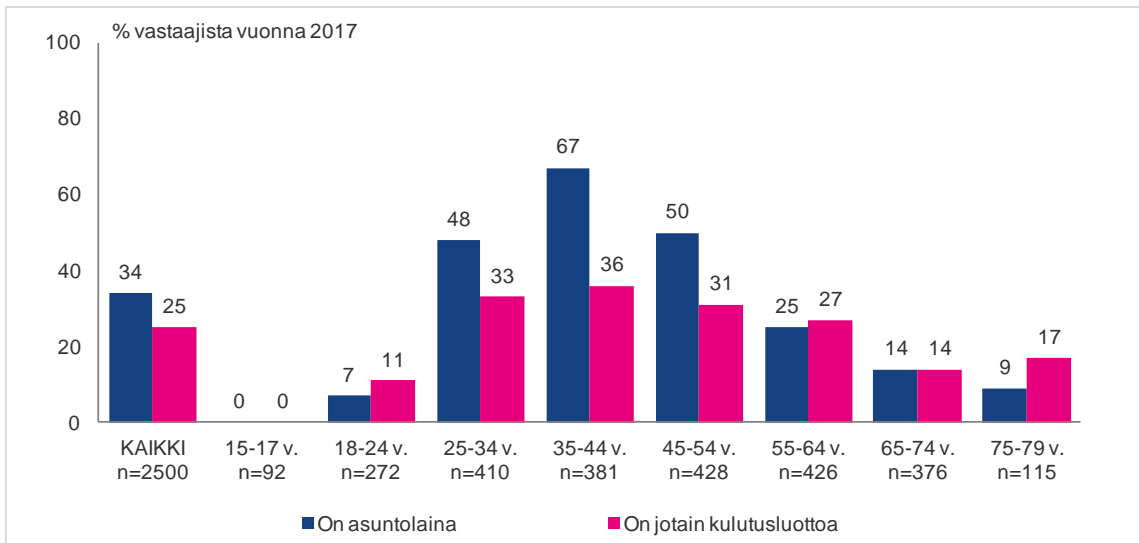
Keväällä 2017 asuntovelallisten osuus oli pääkaupunkiseudulla erityisen korkea, 39 prosenttia. Nyt osuus on laskenut kymmenellä prosenttiyksiköllä 29 prosenttiin. Pääkaupunkiseudun asuntolainaa omaavien osuus on, kevään 2017 tutkimusta lukuun ottamatta, pysytellyt koko ajan alle 30 prosentissa ja selvästi muuta maata alempana. Tällä hetkellä asuntolainaa omaavien osuudessa ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitseviä eroja asuinpaikan suhteen.

Kuvio 7c. Säästäjät ja sijoittajat sekä lainanottajat ikäryhmittäin



Asuntolaina otetaan tavallisimmin molempien puolisoitten nimiin. Tämän tutkimuksen mukaan 72 prosentilla vähintään kahden henkilön talouksista asuntolaina on molempien puolisoitten nimissä. Osuus on samalla tasolla kuin keväällä 2017.

Kuvio 7d. Lainanottajat ikäryhmittäin



Asuntolainaa ottaneista 91 prosenttia on ottanut lainan oman vakituisen asunnon ostoon, seitsemän prosenttia sijoitusasunnon ostoon kotimaasta, neljä prosenttia nykyisen asunnon peruskorjaukseen ja neljä prosenttia vapaa-ajan tai kakkosasunnon ostoon kotimaasta. Oman vakituisen asunnon ostoon lainaa ottaneiden osuus on ennallaan kevään 2017 tilanteeseen verrattuna. Asuntosijoittamisen suosion kasvu näkyi tuolloin sijoitusasunnon ostoon lainaa ottaneiden osuuden kasvuna ja nyt osuus on jatkanut kasvuaan yhden prosenttiyksikön verran. Nyt myös kotimaan vapaa-ajan tai kakkosasunnon ostoon lainan ottaneiden osuus on kasvanut kahdella prosenttiyksiköllä. Nykyisen asunnon peruskorjaukseen lainaa ottaneiden osuus sen sijaan on kaksi prosenttiyksikköä pienempi. Peruskorjauslainaa ottaneita on otoksessa tällä kertaa hyvin vähän (n=29). Heistä joka neljäs on maksanut peruskorjauslainallaan pois asunto-osakeyhtiön huoneistokohtaisen lainan.

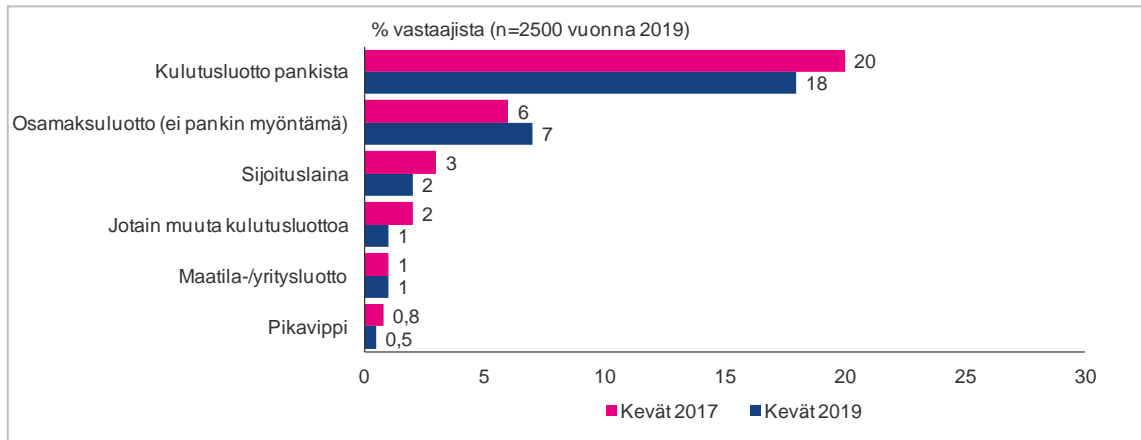
5.1.2 Kulutusluotot, sijoitusluotot ja opintolainat

Keväällä 2017 muutettiin haastattelulomakkeella luottoja koskevan kysymyksen vastausvaihtoehtoja, mistä johtuen on tarkoituksenmukaista tehdä pidempää vuosivertailua vain pankin kulutusluotosta ja osamaksuluotosta.

Tämän tutkimuksen mukaan lähes joka neljännellä suomalaisella on tällä hetkellä jokin kulutusluotto. Osuus on prosenttiyksikön verran alempi kuin keväällä 2017. Tutkimuksessa mukana olevaan väestöön suhteutettuna tämä merkitsee, että kulutusluottoja on noin miljoonalla suomalaisella. Keskimääräistä selvästi tavallisempia kulutusluotot ovat 35-54 -vuotiailla. Keskimääräistä vähemmän kulutusluottoja taas on alle 25-vuotiailla ja yli 65-vuotiailla.

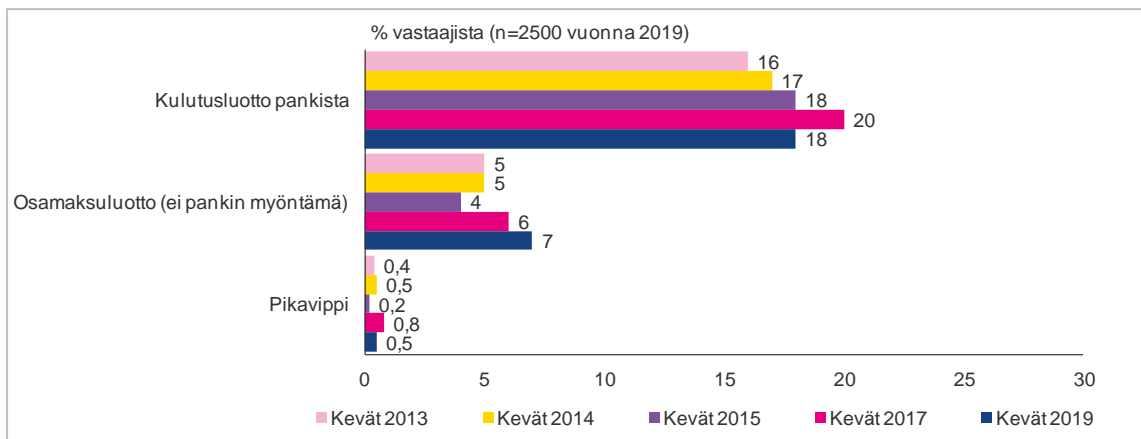
Tässä tutkimuksessa kulutusluottoja omaavista vastaajista 86 prosentilla on yksi kulutusluotto, kaksi kulutusluottoa on 13 prosentilla, ja kolme tai useampia eri kulutusluottoja omaavien osuus on prosentin luokkaa. Kaksi tai useampia kulutusluottoja omaavien osuus on nyt laskenut viidellä prosenttiyksiköllä.

Kuvio 7e. Kulutus- ja sijoitusluottomuodot 2017-2019



Tavallisin kulutusluottomuoto on pankista otettu kulutusluotto, jonka osuus on palannut kevään 2015 tasolle 18 prosenttiin kääntäytään 2017 keväällä 20 prosentissa. Muun kuin pankin myöntämän osamaksuluoton ottaneiden osuus sen sijaan on kasvanut prosenttiyksikön verran seitsemään prosenttiin. Sijoituslainaa omaavien osuus on nyt kaksi prosenttia, laskua prosenttiyksikön verran. Sijoitusluottoja on keskimääräistä useammin etenkin yrittäjillä, mutta myös johtavassa asemassa olevilla ja ylemmillä toimihenkilöillä. Isot maatila- ja yrityslainat on erotettu muista kulutusluotoista ja niiden osuus on suurin yrittäjien ja maanviljelijöiden keskuudessa.

Kuvio 7f. Kulutusluottomuodot 2012-2019

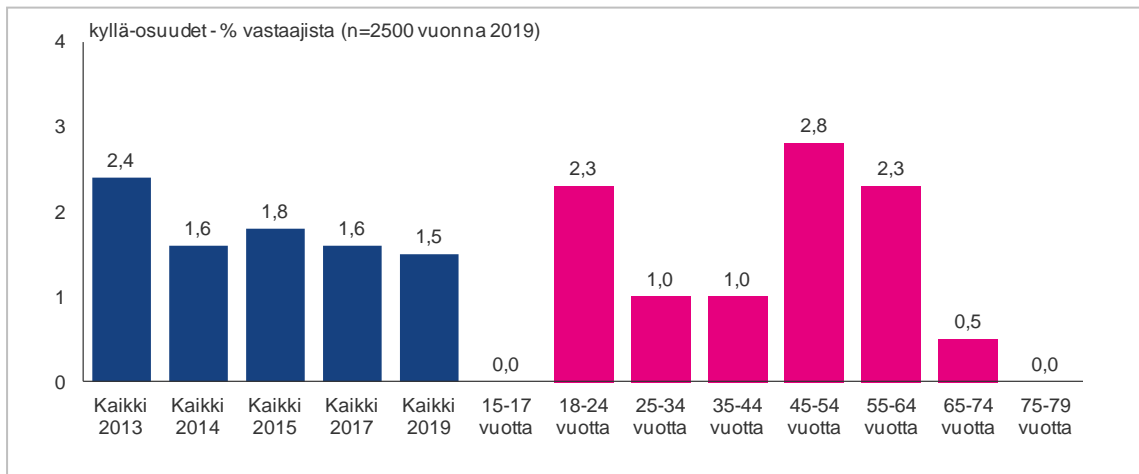


Vuoden 2013 kesäkuussa voimaantulleessa lainmuutoksessa tiukennettiin pienlainojen myöntämistä, jolloin muun muassa alle 2000 euron pikaluotoille määriteltiin korkokatto eli 50 prosentin maksimivuosis korko. Nyt 2019 eduskunta on hyväksynyt lain, jolla tiukennetaan kaikille kuluttajaluotoille 20 prosentin maksimivuosis korko.

Tässä tutkimuksessa 1,5 prosenttia suomalaisista kertoo ottaneensa pikaluoton viimeisen 12 kuukauden aikana. Merkittävästi keskimääräistä enemmän pikaluottoa ottaneita on 45-54 -vuotiaiden keskuudessa (osuus 2,8 %), mutta myös 18-24 -vuotiaiden ja 55-64 -vuotiaiden osuudet ovat hieman keskimääräistä korkeampia. Pikaluottoa omaavien osuus

on keskimääräistä korkeampi myös etenkin työväestöön kuuluvien keskuudessa. Pikaluottoja näyttävät suosivan erityisesti ne, joiden menot ovat suuremmat kuin heidän tulonsa ja he joutuvat ottamaan ylimääräistä lainaa menojojensa kattamiseen. Tähän ryhmään kuuluvia on tässä tutkimuksessa melko vähän (n=44), mutta heistä pikaluottoja on keskimääräistä merkittävästi suuremmalla osuudella, eli 14 prosentilla.

Kuvio 7g. Pikaluotot viimeisen 12 kuukauden aikana



Pikaluottoja ottaneilla on myös keskimääräistä useampia muita kulutusluottoja, etenkin kulutusluottoa pankista. Pikaluottoja ottaneiden lukumäärä on tässä otoksessa tilastollisen tarkastelun kannalta pieni (n=37), joten tulokset ovat vain suuntaa antavia. Pikaluottoja käyttäneet ovat ottaneet niitä keskimäärin lähes kolme kertaa viimeisen vuoden aikana. Tämä on selvästi useammin kuin keväällä 2017, jolloin pikaluottoa oli otettu keskimäärin kaksi kertaa viimeisen vuoden aikana. Pikaluottoa ottaneista 24 prosenttia on ottanut sitä vain kerran, 76 prosenttia useammin kuin kerran. Keväällä 2017 pikaluoton useammin kuin kerran viimeisen vuoden aikana ottaneita oli puolet pikaluoton ottaneista.

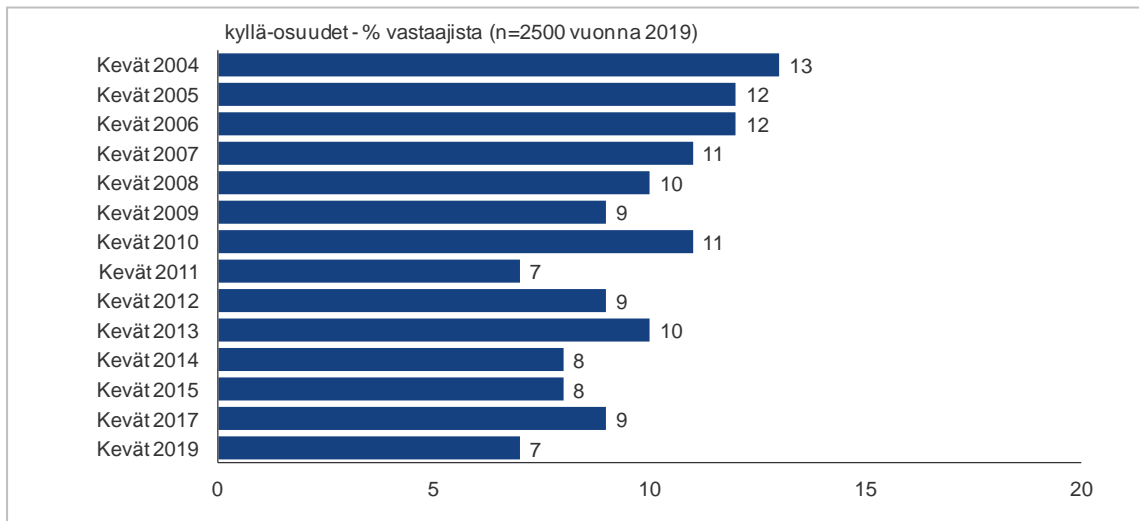
Opintoluotollisten osuus on viime vuosien aikana ollut lievässä nousussa ja on tällä hetkellä 10 prosentissa (2017 keväällä kahdeksan prosenttia). Osuus on korkein 18-34 -vuotiaiden keskuudessa, joista noin joka kolmannella on opintolainaa (osuudet 2017: 26 %, 2015: 22 % ja 2014: 20 %). Kaikista opiskelijoista opintolainaa on 30 prosentilla. Osuus on selvästi aiempaa korkeampi, kun se keväällä 2017 oli 22 prosenttia ja 2014 keväällä 16 prosenttia.

5.2 Luotonotto suunnitelmat

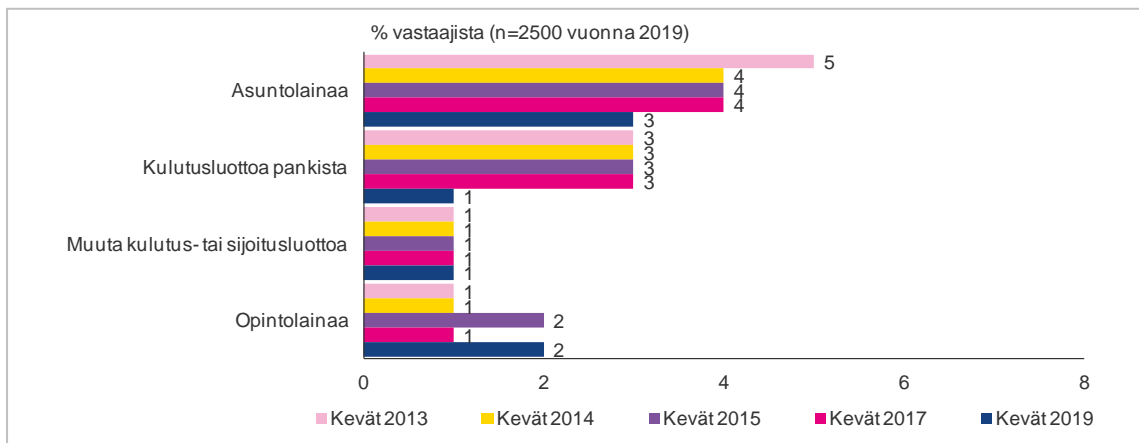
Luotonottoaikoita on nyt seitsemällä prosentilla suomalaisista: osuus on kaksi prosenttiyksikköä alempi kuin keväällä 2017 ja samalla tasolla kuin keväällä 2011. Merkittävästi keskimääräistä enemmän luotonottoaikoissa olevia on 25-34 -vuotiaiden keskuudessa (16 prosenttia), mikä on prosenttiyksikön verran vähemmän kuin viimeksi.

Tällä hetkellä kolme prosenttia suomalaisista aikoo ottaa asuntolainaa. Osuus on prosenttiyksikön verran alempi kuin viimeksi. Tähän asti osuus oli pysynyt lähes samalla tasolla vuodesta 2004 lähtien vaihdellen neljän ja kuuden prosentin välillä. Asuntoluotonottoaikoita on keskimääräistä enemmän 25-34 -vuotiailla, joista joka yhdeksän prosenttia aikoo ottaa asuntolainaa (osuus keväällä 2017: 10 %).

Kuvio 8a. Luotonottosuunnitelmat



Kuvio 8b. Luotonottosuunnitelmat luottomuodoittain



Pankin kulutusluottoa aikoo ottaa yksi prosentti vastaajista. Osuus on laskenut kahdella prosenttiyksiköllä viime kyselystä. Sijoituslainanottoa oikeissa on vajaa prosentti suomalaisista. Aikeet opintolainanottoon ovat lisääntyneet hieman. Tulos on samansuuntainen kuin oli tällä hetkellä lainaa omaavien kohdalla. Opintolainanottoa oikeissa on kaksi prosenttia suomalaisista. Opiskelijoiden keskuudessa opintolainanottoa oikeita on nyt 14 prosentilla, kun viimeksi osuus oli yhdeksän prosenttia.

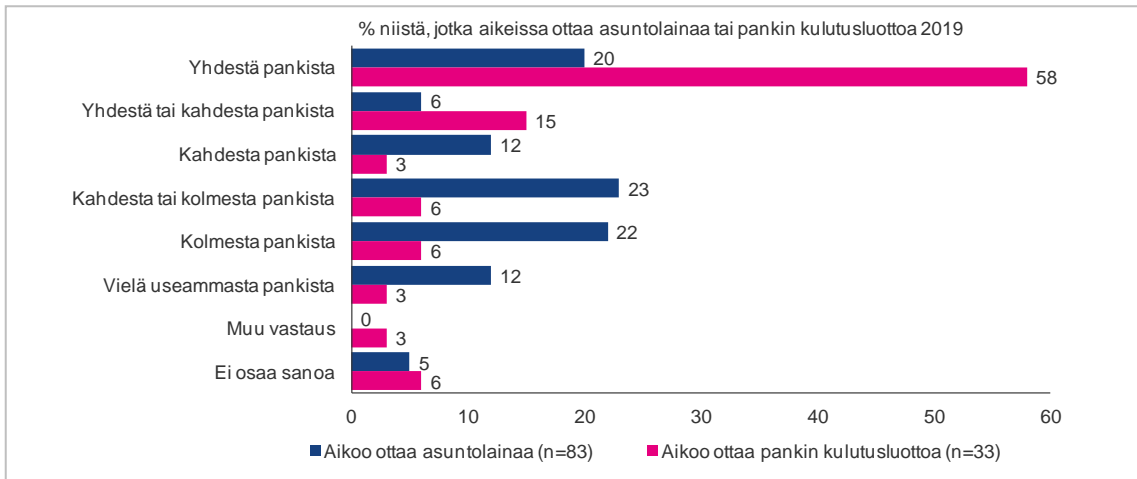
5.3

Lainatarjousten kysyminen

Asuntolainanottoa oikeissa olevista 69 prosenttia aikoo kysyä tarjouksen lainaansa vähintään kahdesta pankista, 26 prosenttia tyytyy yhteen tai korkeintaan kahteen pankkiin. Vähintään kolmesta pankista lainatarjouksen aikoo pyytää 34 prosenttia. Keväällä 2017 vähintään kahden pankin kilpailuttajia oli 58 prosenttia asuntolainanottoa oikeissa olevista ja 40 prosenttia aikoi kilpailuttaa vähintään kolme pankkia. Tuolloin vaikutti siltä, että pääkaupunkiseudulla pankkeja kilpailutettiin muuta maata yleisemmin. Tällä kertaa pääkaupunkiseudun ja muun maan tuloksissa ei ole eroa.

Kulutusluottoa otettaessa pankkeja kilpailutetaan huomattavasti harvemmin. Lähes kolme neljäsosaa kaikista kulutusluotonottoaikeissa olevista aikoo kysyä lainatarjouksen korkeintaan kahdesta pankista, 58 prosenttia vain yhdestä pankista. Vastaajamäärä on kuitenkin varsin pieni (n=33), joten tulosta voi pitää korkeintaan suuntaa antavana. Viimeksi yhden pankin kilpailuttajia oli 39 prosenttia kulutusluotonottoaikeissa olevista, 64 prosenttia aikoi kilpailuttaa korkeintaan kahta pankkia.

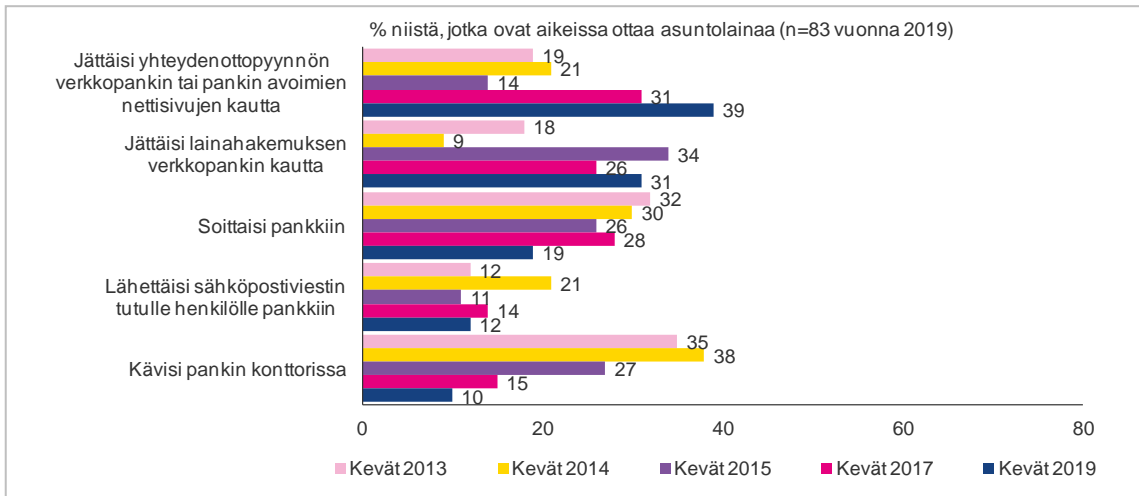
Kuvio 9. Kuinka monesta pankista aikoo ottaa lainatarjouksen



Kaikkien suomalaisten mielestä pankin konttorissa käyminen on edelleen ehdottomasti paras ensimmäisen yhteydenoton tapa asuntolainaa haettaessa. Tällä hetkellä 35 prosenttia kävi pankin konttorissa. Osuus on kuitenkin selvässä laskussa, sillä 2017 keväällä 41 prosenttia ja keväällä 2015 puolet vastaajista piti konttorissa käymistä parhaana ensimmäisen yhteydenoton tapana. Toiseksi suosituimmaksi ensimmäisen yhteydenoton tavaksi on noussut yhteydenottopyynnön jättäminen verkkopankin tai pankin avoimien nettisivujen kautta, jota pitää parhaana yhteydenoton tapana 25 prosenttia (2017: 21 %). Pankkiin soittamista pitää parhaana yhteydenottotapana joka viides, kuten viimeksikin. Internetin tai sähköpostin kautta ensimmäisen kontaktin ottavien osuus on jatkanut kasvuaan. Sähköisten yhteydenottotapojen yhteenlaskettu osuus kaikkien suomalaisten keskuudessa on tällä hetkellä 51 prosenttia (2017: 46 %, 2015: 35 %).

Asuntolainanottoaikeissa olevilla vastaajilla yhteydenottopyynnön jättäminen verkkopankin tai pankin avoimien nettisivujen kautta on selvästi suosituin yhteydenottotapa. Sen osuus on noussut 31 prosentista 39 prosenttiin. Lainahakemuksen jättäminen verkkopankin kautta on toiseksi suosituin tapa ottaa yhteyttä pankkiin asuntolainaa otettaessa, sillä sen osuus on kasvanut viidellä prosenttiyksiköllä 31 prosenttiin. Pankkiin soittaminen on menettänyt suosiotaan yhteydenottotapana ja sen osuus on nyt 19 prosenttia. Pankin konttorissa kävijöiden osuus on vähentynyt edelleen ja on nyt 10 prosentissa.

Kuvio 10. Miten ottaisi ensimmäisen kerran yhteyttä pankkiin asuntolainaa hakiessaan



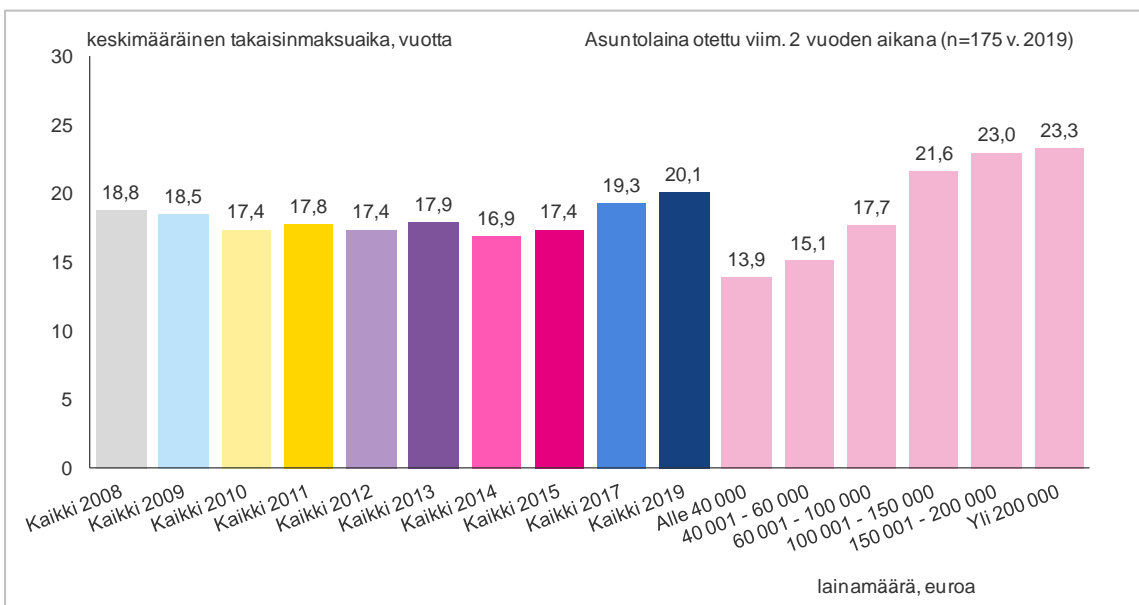
5.4

Asuntolainan laina-ajat

Asuntolainansa viimeisimmän kahden vuoden aikana ottaneilta kysyttiin asuntolainan alkuperäistä takaisinmaksuaikaa. Lainansa viimeisten kahden vuoden aikana ottaneita on tässä aineistossa 24 prosenttia asuntoluottolisista.

Asuntolainojen keskimääräiset laina-ajat ovat nousseet tämän tutkimuksen historiassa vuodesta 1998 merkittävästi. Kun tuolloin viimeisten kahden vuoden aikana otettujen asuntolainojen keskimääräinen takaisinmaksuaika oli 11 vuotta, oli se vuosina 2008 ja 2009 nousut lähes 19 vuoteen. Vuonna 2010 takaisinmaksuajan pidentyminen kääntyi laskuun, ja pysytteli pitkään 17 vuoden tuntumassa. Tällä hetkellä viimeisen kahden vuoden aikana otettujen asuntolainojen keskimääräinen takaisinmaksuaika on noussut 20,1 vuoteen.

Kuvio 11. Asuntolainan takaisinmaksuaikojen vuosivertailu ja takaisinmaksuajat lainan suuruuden mukaan 2019



Viimeisten kahden vuoden aikana otettujen asuntolainojen keskimääräiset takaisinmaksuajat ovat sitä pitempiä, mitä suuremmista asuntolainoista on kyse ja mitä suurempi osuus asunnon ostosta on rahoitettu lainalla. Ensiasunnon ostajien lainat ovat asunnon vaihtajien lainoja hiukan pitempiä, mutta ero on hieman tasoittunut. Ensiasunnon ostajien keskimääräinen laina-aika on nyt 20,4 vuotta (2017: 21 vuotta, 2015: 19 vuotta) ja asunnon vaihtajien 19,9 vuotta, (2017: 18,7 vuotta, 2015: 17 vuotta).

Kahden viimeisimmän vuoden aikana otetun asuntolainan tyypillisin takaisinmaksuaika on tällä hetkellä 25 vuotta. Takaisinmaksuajaltaan 25 vuoden pituisen lainan omaavien osuus on kasvanut yhdeksällä prosenttiyksiköllä, kun taas 20 vuoden pituisen lainan omaavien osuus laskenut kahdella prosenttiyksiköllä keväästä 2017. Alle 20 vuoden pituisen lainan osuus on jatkanut laskuaan. Kun vuonna 2015 lähes joka toisella kahden viimeisen vuoden aikana asuntolainaa ottaneista oli alle 20 vuoden pituinen asuntolaina, viimeksi sellainen oli joka kolmannella, nyt enää joka neljännellä.

Taulukko 1. Asuntolainojen takaisinmaksuajat (% niistä, jotka ovat ottaneet asuntolainan viimeisten 2 vuoden aikana)

	% niistä, jotka ovat ottaneet asuntolainan viimeisen 2 vuoden aikana					
	1998 n=113 %	Kevät 2013 n=224 %	Kevät 2014 n=211 %	Kevät 2015 n=185 %	Kevät 2017 n=220 %	Kevät 2019 n=175 %
1-5 vuotta	19	8	7	8	4	1
6-9 vuotta	7	3	6	3	3	4
10 vuotta	27	9	13	11	6	9
11-14 vuotta	8	4	5	3	4	2
15 vuotta	35	13	14	15	8	7
16-19 vuotta	1	6	2	6	8	3
20 vuotta	2	24	22	25	30	28
21-24 vuotta	-	3	4	2	2	3
25 vuotta	-	21	21	22	29	38
26-29 vuotta	-	1	1	-	-	-
30 vuotta tai yli	-	5	2	2	3	2
Keskimääräinen lainan takaisinmaksuaika	11,0 vuotta	17,9 vuotta	16,9 vuotta	17,4 vuotta	19,3 vuotta	20,1 vuotta

Lainojen takaisinmaksuajat ovat pidentyneet pääkaupunkiseudulla hivenen enemmän kuin muualla Suomessa. Pääkaupunkiseudulla viimeisten kahden vuoden aikana otettujen asuntolainojen keskimääräinen takaisinmaksuaika on noussut puoleltoista vuodelle 22,3 vuoteen. Muualla Suomessa keskiarvo on noussut puolella vuodelle: 18,8 vuodesta 19,3 vuoteen. Pääkaupunkiseudulla 25 vuoden laina-aika on nyt erittäin selvästi tyypillisin (osuus 60 prosenttia). Muualla Suomessa yli 50 000 asukkaan kaupungeissa tyypillisin laina-aika on 25 vuotta, mutta pienemmissä kaupungeissa ja maaseudulla 20 vuotta.

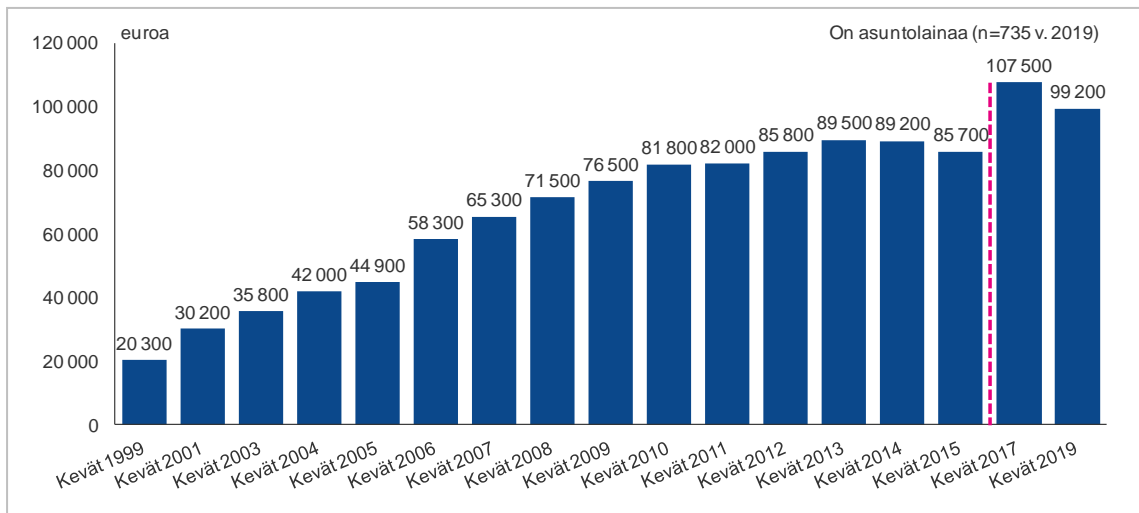
5.5 Lainamäärät

5.5.1 Asuntolainat

Asuntojen hintojen nousun myötä myös keskimääräiset asuntolainamäärät ovat tämän tutkimuksen mukaan nousseet koko 2000-luvun, mutta asuntojen hintakehityksen tasaannuttua on kasvuvauhti kuitenkin hidastunut vuodesta 2010 lähtien.

Haastattelulomakkeen asuntolainan määrää koskevaan kysymykseen lisättiin keväällä 2017 uusia luokkia isoimpia asuntolainoja silmällä pitäen 50 000 euron välein siten, että viimeinen luokka kattaa yli 400 000 euron lainat. Tämä muutos vaikutti osaltaan siihen, että lainamäärät nousivat kautta linjan suuremmiksi kuin aiemmin tämän tutkimuksen historiasa. Kuvioon 12 on merkitty katkoviiva osoittamaan tiedonkeruutavassa tehdyn muutoksen ajankohtaa.

Kuvio 12. Keskimääräiset asuntolainamäärät



Tällä hetkellä asuntolainaa omaavilla on sitä keskimäärin 99 200 euroa, kun keväällä 2017 sitä oli 107 500 euroa. Isoimpien, yli 150 000 euron asuntolainojen osuus on laskenut edellisestä tutkimuskerrasta. Tällä hetkellä yli 150 000 euroa lainaa on 20 prosentilla kaikista asuntolainaa omaavista, kun osuus viimeksi oli 25 prosenttia. Nyt sen sijaan pienimpien, alle 40 000 euron lainojen osuus on noussut kuudella prosenttiyksiköllä 27 prosenttiin. Paljon lainaa omaavien osuus nousee korkeimmilleen suurituloisimpien, yli 100 000 euroa ansaitsevien talouksien keskuudessa, joista keskimäärin 47 prosentilla on tällä hetkellä yli 150 000 euroa asuntolainaa.

Taulukko 2. Asuntolainamäärät (% niistä, joilla on asuntolainaa ja ilmoittaneet lainamäärän)

	% niistä, joilla on asuntolainaa ja ovat ilmoittaneet lainamäärän				
	Kevät 2013 n=696 %	Kevät 2014 n=741 %	Kevät 2015 n=732 %	Kevät 2017 n=815 %	Kevät 2019 n=697 %
Alle 10 000 €	6,9	4,9	5,6	4,2	6,3
10 001 - 20 000 €	7,6	7,4	7,0	6,6	8,2
20 001 - 40 000 €	12,8	13,1	14,2	10,4	12,1
40 001 - 60 000 €	11,9	17,1	14,1	12,0	12,3
60 001 - 80 000 €	13,9	10,5	12,8	11,5	11,2
80 001 - 100 000 €	12,2	11,9	13,1	10,3	11,0
100 001 - 150 000 €	16,5	18,5	19,1	20,0	18,4
Yli 150 000 €	18,1	16,6	14,1		
150 001 - 200 000 €				12,4	8,8
200 001 - 250 000 €				6,7	6,7
250 001 - 300 000 €				3,1	2,2
Yli 300 000 €				2,6	2,8
Keskimäärin euroa	89 500	89 200	85 700	107 500	99 200

Keväällä 2017 suurien lainojen osuuden kasvuun vaikutti osaltaan se, että tuolloin otoksessa oli pääkaupunkiseudulla asuvista kotitalouksista selvästi suuremmalla osuudella asuntolainaa kuin vuonna 2015. Korkeamman asuntojen hintatason myötä pääkaupunkiseudulla asuvilla myös asuntolainamäärät ovat muuta maata suuremmat. Tällä hetkellä pääkaupunkiseudulla asuvien asuntolainamäärä on pienentynyt selvästi viimekertaisesta ja on keskimäärin 123 700 euroa, kun se viimeksi oli 142 400 euroa. Muualla Suomessa lainamäärät ovat niin ikään pienentyneet, mutta suhteessa selvästi vähemmän kuin pääkaupunkiseudulla. Kaupungeissa asuvilla keskimääräinen asuntolainamäärä on tällä hetkellä noin 91 100 euroa ja maalaiskunnissa asuvilla 96 400 euroa (lainamäärät keväällä 2017: kaupungeissa 92 800 euroa ja maalaiskunnissa 105 100 euroa).

5.5.2

Kulutusluotot

Tällä hetkellä vastaajilla on jotain kulutusluottoa keskimäärin 13 200 euroa ja muualta kuin pankista otettuja kulutusluottoja keskimäärin 8 400 euroa. Keväällä 2017 jotain kulutusluottoa oli keskimäärin 12 100 euroa ja muualta kuin pankista otettua kulutusluottoa 9 700 euroa. Muista kuin pankin kulutusluotoista pienten alle 1 000 euron kulutusluottojen osuus on laskenut keväästä 2017 kahdeksalla prosenttiyksiköllä ja on tällä hetkellä 30 prosenttia. Keskikokoisten 1 000 - 5 000 euron luottojen osuus on pysynyt lähes ennallaan ja on nyt 29 prosenttia. Isompien, yli 5 000 euron kulutusluottojen osuus on noussut neljällä prosenttiyksiköllä 40 prosenttiin. Muihin kuin pankista otettuihin kulutusluottoihin on tässä laskettu yhteen osamaksuluotot ja pikaluotot.

Keskimääräinen pankista otetun kulutusluoton määrä on jatkanut kasvuaan. Tällä hetkellä vastaajilla on vakuudellista pankista otettua kulutusluottoa keskimäärin 14 600 euroa, kun viimeksi sitä oli keskimäärin 12 100 euroa. Yli 10 000 euron pankista otettujen kulutusluottojen osuus on 37 prosenttia, eli suunnilleen sama kuin viimeksi. Nyt kuitenkin hyvin suurten, yli 60 000 euron kulutusluottojen osuus on aiempaa korkeampi.

Sijoitusluottoa omaavilla vastaajilla on sitä tällä hetkellä keskimäärin 73 400 euroa, kun keväällä 2017 sitä oli 53 000 euroa.

Taulukko 3. Pankista otetun kulutusluoton määrä (% niistä, joilla on pankista otettua kulutusluottoa ja ovat ilmoittaneet lainamäärän)

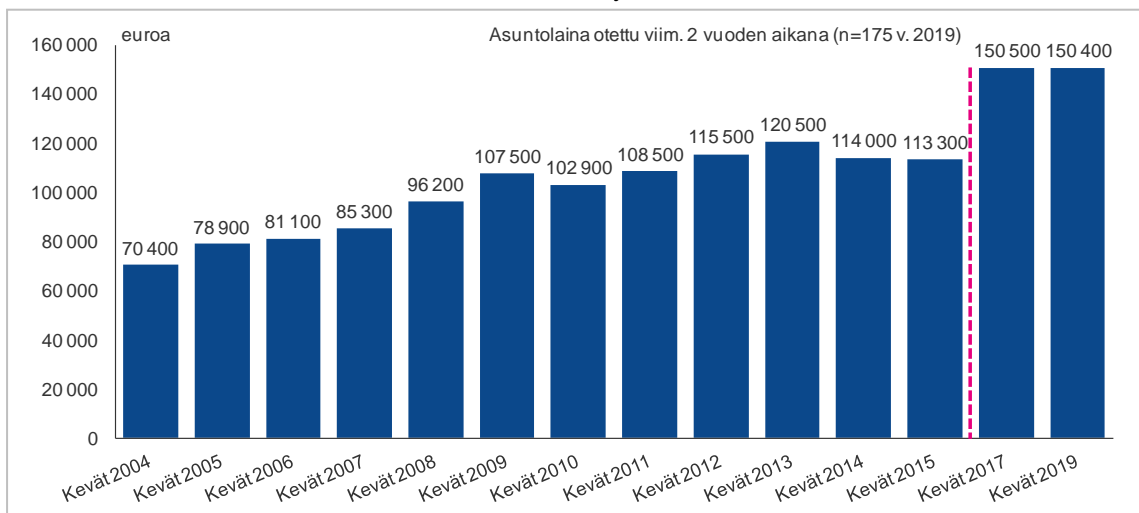
% niistä, joilla on kulutusluottoa pankista ja ovat ilmoittaneet lainamäärän					
	Kevät 2013 n=330 %	Kevät 2014 n=359 %	Kevät 2015 n=407 %	Kevät 2017 n=453 %	Kevät 2019 n=383 %
Korkeintaan 200 €	5,5	4,5	3,0	2,9	2,1
201 - 1 000 €	14,5	11,7	14,3	12,6	10,7
1 001 - 2 000 €	14,2	13,9	12,3	11,3	10,9
2 001 - 5 000 €	18,5	23,1	17,9	20,5	20,9
5 001 - 10 000 €	20,0	19,8	24,3	17,2	19,3
10 001 - 20 000 €	17,9	16,2	16,5	21,2	19,8
20 001 - 40 000 €	6,1	7,2	8,4	9,1	9,7
40 001 - 60 000 €	1,2	2,2	2,0	3,1	2,3
60 001 - 100 000 €	1,8	0,8	0,7	1,3	1,6
Yli 100 000 €	0,3	0,6	0,7	0,9	2,6
Keskimäärin euroa	9 500	9 800	10 400	12 100	14 600

5.6

Kahden viimeisen vuoden aikana otetut asuntolainamäärät

Myös haastattelulomakkeen viimeksi otetun asuntolainan määrää koskevaan kysymykseen lisättiin keväällä 2017 uusia luokkia 50 000 euron välein aina yli 400 000 euron lainoihin asti. Lomakemuutos vaikutti myös tässä kysymyksessä osaltaan siihen, että lainamäärät olivat kautta linjan suurempia kuin keväällä 2015. Kuvioon 13a on merkitty katkoviiva osoittamaan lomakemuutoksen ajankohtaa.

Kuvio 13a. Keskimääräiset uusien asuntolainojen lainamäärät



Taulukko 4. Uusien asuntolainojen keskikoko (% niistä, jotka ovat ottaneet asuntolainaa viimeisen kahden vuoden aikana ja ovat ilmoittaneet lainamäärän)

% niistä, jotka ovat ottaneet asuntolainaa viimeisten kahden vuoden aikana ja ovat ilmoittaneet lainamäärän					
	Kevät 2013 n=214 %	Kevät 2014 n=204 %	Kevät 2015 n=178 %	Kevät 2017 n=211 %	Kevät 2019 n=163 %
Alle 10 000 €	3,7	2,0	1,7	0,9	-
10 001 - 20 000 €	4,2	3,9	3,9	1,9	3,1
20 001 - 40 000 €	6,1	11,3	9,0	6,6	5,5
40 001 - 60 000 €	9,8	9,8	8,4	7,1	8,0
60 001 - 80 000 €	11,7	13,7	10,1	8,5	11,0
80 001 - 100 000 €	8,4	7,4	15,7	7,6	8,6
100 001 - 150 000 €	23,4	23,5	25,8	23,2	20,2
150 001 - 200 000 €	19,2	15,2	14,6	17,5	16,0
Yli 200 000 €	13,6	13,2	10,7		
200 001 - 250 000 €				9,5	14,1
250 001 - 300 000 €				12,3	4,9
300 001 - 350 000 €				2,8	5,5
Yli 350 000 euroa				1,8	3,0
Keskimäärin euroa	120 500	114 000	113 300	150 500	150 400

Tällä hetkellä viimeisen kahden vuoden aikana otetut asuntolainat ovat olleet keskimäärin 150 400 euron suuruisia, kuten viimeksikin. Kaikkien keskimääräistä suurempien, yli 150 000 euron lainojen osuus on samalla tasolla kuin tuolloin (44 prosenttia). Suurimpien, yli 300 000 euron asuntolainojen osuus näyttää lähes kaksinkertaistuneen, mutta vastaajamäärä on pieni, joten muutos ei kuitenkaan ole merkittävä. Tällä hetkellä kaikista viimeisen kahden vuoden aikana otetuista asuntolainoista yli 300 000 euron suuruisia on 8,5 prosenttia, kun osuus vuoden 2017 keväällä oli 4,6. Keskikokoisten, 60 000 - 150 000 euron asuntolainojen osuus on samalla tasolla kuin tuolloinkin: noin 40 prosentissa. Viimeksi keskimääräistä suurempien lainojen osuuden kasvuun vaikutti osaltaan se, että otoksessa oli tuolloin korkeammin koulutettuja ja ylempiä toimihenkilöitä enemmän kuin aikaisemmin.

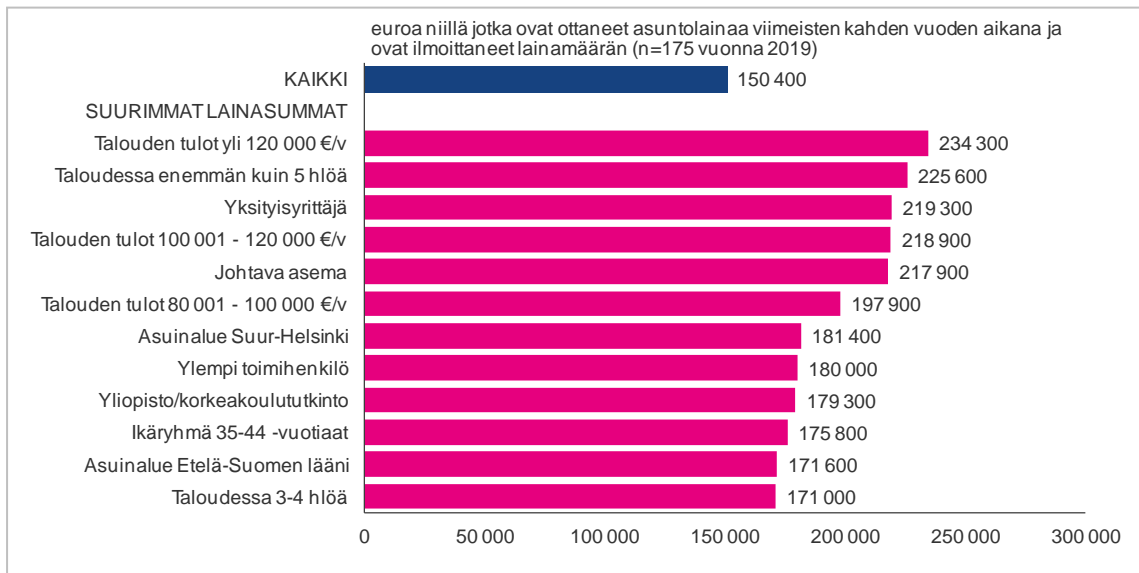
Viimeisen vuoden aikana otetut asuntolainat ovat nyt lähes yhtä suuria kuin 1-2 vuotta sitten otetut asuntolainat. Keväästä 2013 lähtien viimeisen vuoden aikana otetut asuntolainat ovat olleet yli 10 000 euroa 1-2 vuotta sitten otettuja lainoja pienempiä.

Euromäärältään suurimpia asuntolainoja viimeisen kahden vuoden aikana ovat ottaneet parhaiten toimeentulevat, joilla on myös parhaat mahdollisuudet suoriutua lainansa hoidosta hyvin. Tässä tutkimuksessa yli 120 000 euroa vuodessa ansaitsevilla talouksilla lainamäärä on noussut yli 234 000 euroon ja 80 000 - 120 000 euroa vuodessa ansaitsevilla talouksilla lähes 219 000 euroon. Viimeksi yli 120 000 euroa ansaitsevien keskimääräinen lainamäärä oli hieman korkeampi ja 80 000 - 120 000 euroa ansaitsevien talouksien jonkin verran matalampi kuin nyt. Suuria lainoja viimeisten kahden vuoden aikana ottaneet ovat keskimääräistä useammin yrittäjiä, ylempiä toimihenkilöitä tai johtavassa asemassa olevia, korkeakoulututkinnon suorittaneita sekä Etelä-Suomessa asuvia.

Suuria lainoja viimeisten kahden vuoden aikana ottaneilla on myös keskimääräistä useammin säästöjä tai sijoituksia. Yli 250 000 lainan ottaneista kotitalouksista 75 prosentilla on

säästöjä tai sijoituksia. Säästö- ja sijoituskohteista korostuvat erityisesti pörssiosakkeet, sijoitusrahastot ja kapitalisaatiosopimukset. Isoja lainoja ottaneista 86 prosenttia on varautunut lainansa koron nousemiseen ja siitä aiheutuvaan lainanhoitokulujen kasvuun. Keväällä 2017 isoja lainoja ottaneista 78 prosentilla oli säästöä ja sijoituksia ja 94 prosenttia heistä oli varautunut lainan koron nousuun.

Kuvio 13b. Suurimmat keskimääräiset uusien asuntolainojen lainamäärät taustaryhmittäin



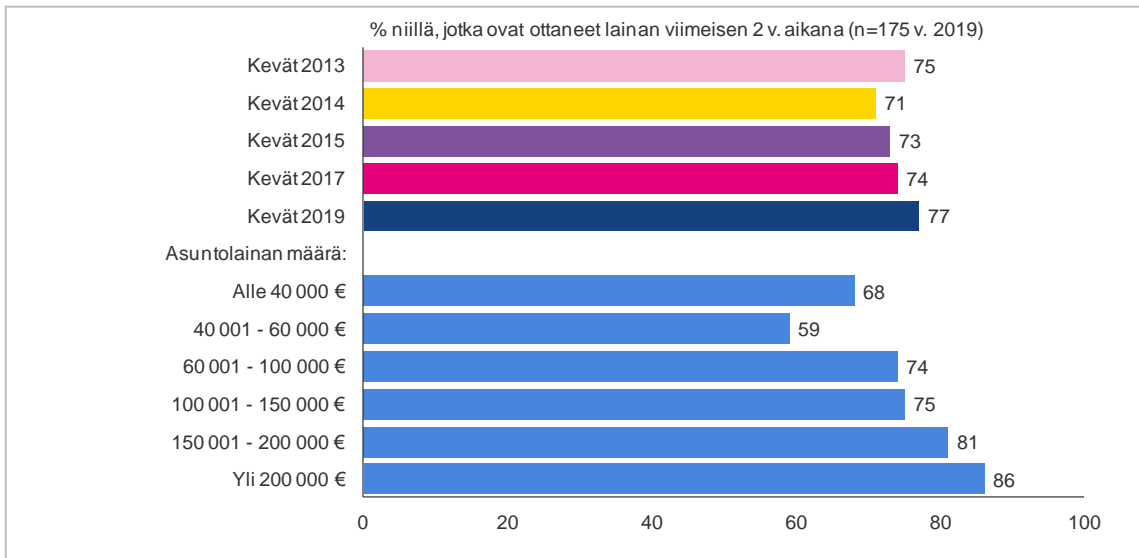
Jo pääkaupunkiseudun korkeammasta asuntojen hintatasostakin johtuen pääkaupunkiseudulla asuvien viimeisen kahden vuoden aikana otetut asuntolainat ovat muualla Suomessa asuvien lainoja suurempia. Tällä hetkellä viimeisen kahden vuoden aikana otetut asuntolainat ovat olleet pääkaupunkiseudulla keskimäärin 181 400 euron ja muualla Suomessa keskimäärin 139 300 euron suuruisia. Viime kyselyssä pääkaupunkiseudulla asuntolainat olivat olleet keskimäärin 199 100 euron suuruisia ja muualla Suomessa keskimäärin 129 700 euroa.

5.7

Lainan osuus asunnon rahoituksesta

Viimeisen kahden vuoden aikana asuntolainaa ottaneilla keskimäärin 77 prosenttia asunnon ostosta on rahoitettu lainalla. Lainan osuus on selvästi suurempi ensiasunnon hankinnan yhteydessä. Tässä tutkimuksessa keskimäärin 83 prosenttia ensiasunnon hankinnasta on rahoitettu lainalla. Osuus on kaksi prosenttiyksikköä korkeampi kuin keväällä 2017. Lainan osuus asunnon vaihdon yhteydessä on jatkanut kasvuaan neljällä prosenttiyksiköllä 72 prosenttiin. Aiemmin asunnon vaihtajien lainaosuus oli useampana keväänä 61 prosenttia. Lainan osuus asunnon rahoituksessa on sitä suurempi, mitä isompi laina on kyseessä. Yli 100 000 euroa asuntolainan ottaneet ovat tässä tutkimuksessa rahoittaneet asuntonsa hankinnan keskimäärin 81 prosenttisesti lainalla, viimeksi 76 prosenttisesti. Tällä tutkimuskerralla puolet lainanottajista kertoi rahoittaneensa vähintään 85 prosenttia asunnon hankinnasta lainalla, kun viimeksi osuus oli 40 prosenttia.

Kuvio 14. Lainan osuus asunnon rahoituksessa

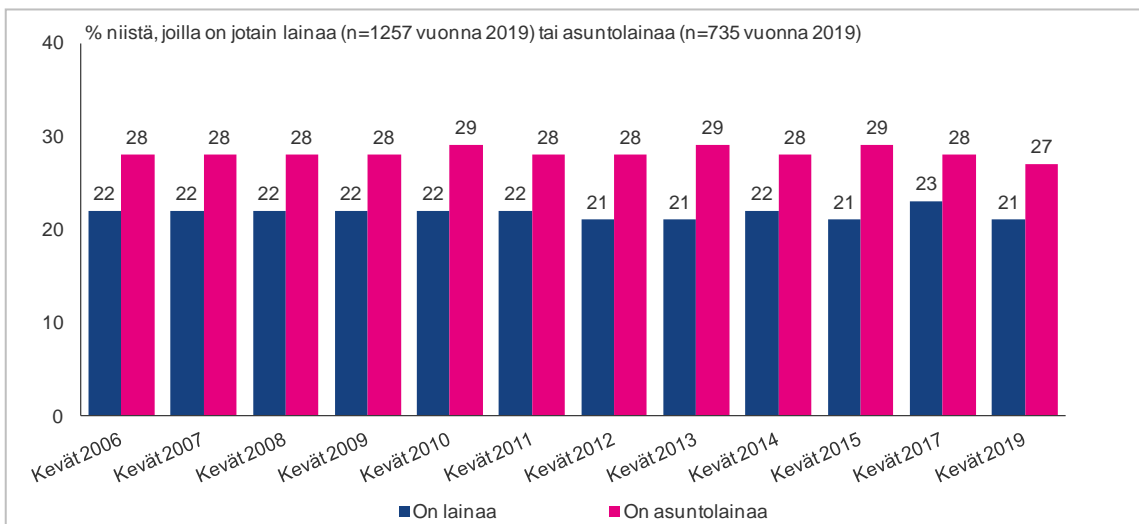


5.8

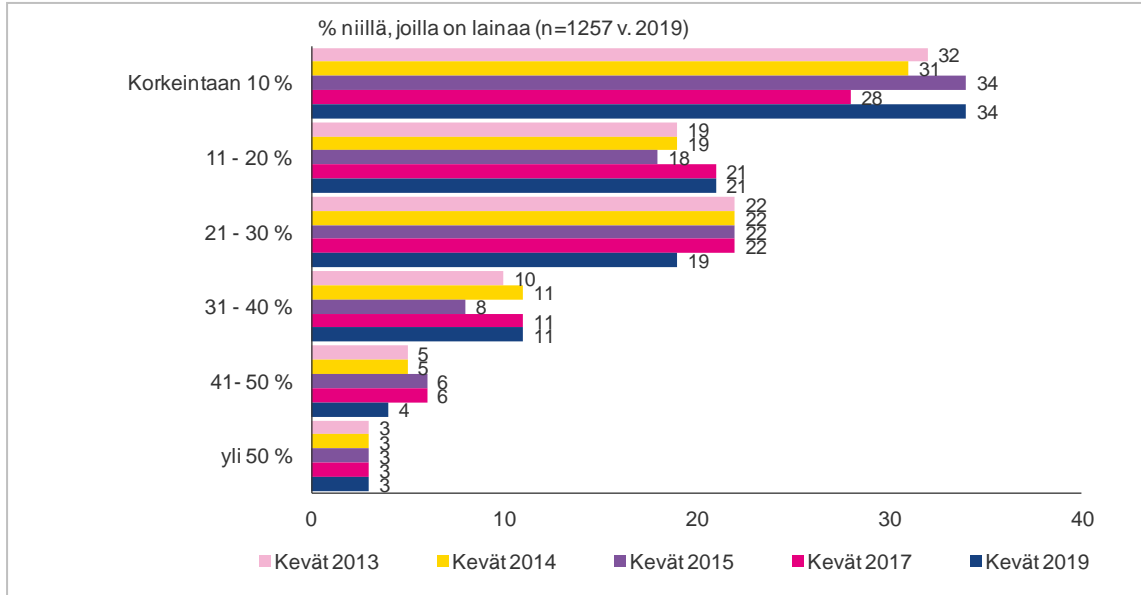
Velanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista

Lainanhoidosta aiheutuva velkarasitus eli lainanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista on pysynyt hyvin samanlaisena vuodesta 2006 lähtien, vaikka asuntolainojen keskikoko onkin tänä aikana kasvanut. Tähän on osaltaan vaikuttanut alhainen korkotas, joka on laskenut keskimääräisiä lainanhoitokuluja. Velanhoitomenojen osuus kaikkien lainaa omaavien käteen jäävistä tuloista on palannut takaisin pitkäaikaiselle tasolleen keskimäärin 21 prosenttiin käväistyään 23 prosentissa keväällä 2017. Asuntoluotollisilla kotitalouksilla lainanhoidosta aiheutuva velkarasitus on keskimäärin korkeampi. Se on kuitenkin jatkanut laskuaan ja on nyt 27 prosenttia. Vain kulutusluottoa omaavilla kotitalouksilla osuus on kasvanut hivenen, 15 prosenttiin. Jos vastaajalla on sekä asunto- että kulutusluottoa, lainanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista nousee 30 prosenttiin (2017: 31 %). Lainhoitokulujen osuus tuloista jää kuitenkin edelleen alle keskiarvon, korkeintaan 20 prosenttiin 55 prosentilla lainanottajista, viimeksi 48 prosentilla. Kahdeksalla prosentilla lainanhoitokulujen osuus tuloista nousee yli 40 prosentin. Hyvin suurten velanhoitomenojen omaavien lainanottajien osuus on jatkanut keväällä 2015 alkanutta hienoa laskuaan.

Kuvio 15a. Velanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista



Kuvio 15b. Velanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista, vuosivertailu

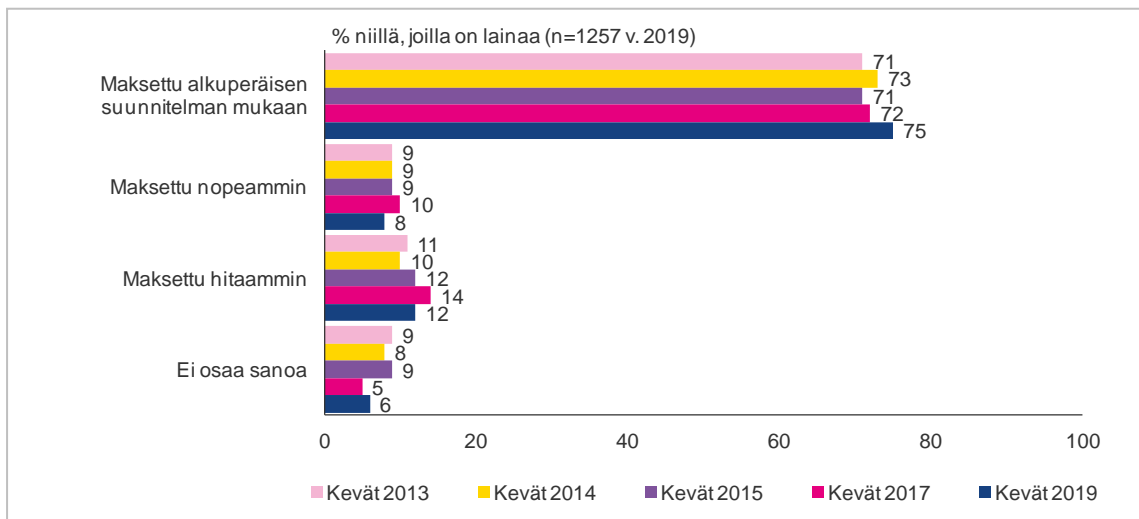


5.9 Lainojen maksusuunnitelmien muutokset ja lyhennysvapaiden jaksojen käyttö

Kolme neljäsosaa kaikista lainanottajista on maksanut lainansa alkuperäisen maksusuunnitelman mukaisesti. Nopeammin maksaneita on kahdeksan prosenttia, eli osuus on hieman laskenut pitempiäaikaisesta tasostaan. Lainaansa hitaammin maksaneiden osuus on palanut 12 prosenttiin lainanottajista.

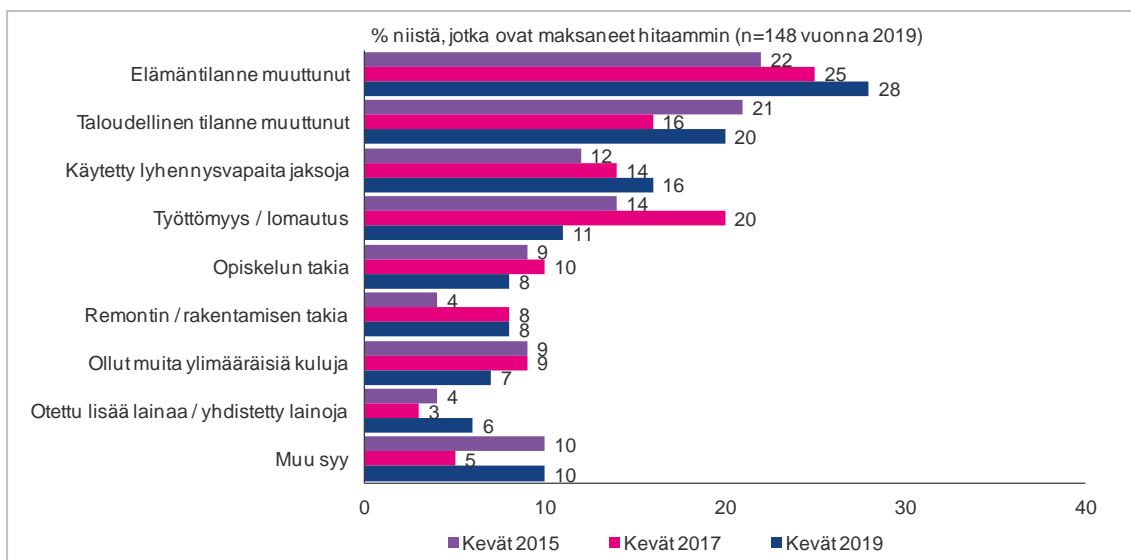
Alkuperäistä hitaampaa lainojen maksamista esiintyy yhtä lailla kaikissa tuloluokissa. Lainaansa hitaammin maksaneita on keskimääräistä enemmän niiden vastaajien keskuudessa, joilla on asuntolainan lisäksi myös jotain kulutusluottoa tai jokin pikavippi. Näistä sekä asuntolainaa että kulutusluottoa omaavista kuitenkin keskimääräistä useammilla on lainaturvavakuutus, joka turvaa lainan takaisinmaksun. Hitaammin maksaneista 40 prosenttia on käyttänyt lyhennysvapaita jaksoja lainaa takaisin maksaessaan, mikä on merkitsevästi keskimääräistä enemmän.

Kuvio 16a. Lainojen maksusuunnitelmien muutokset



Lainojaan hitaammin maksaneilta kysyttiin avoimella kysymyksellä syytä siihen, miksi lainoja on maksettu hitaammin. Useimmiten syynä lainojen hitaampaan maksamiseen on elämäntilanteen muuttuminen, jonka mainitsee reilu neljännes vastanneista. Osuus on ollut kasvava keväästä 2015 lähtien. Taloudellisen tilanteen muuttumisen mainitsee nyt 20 prosenttia lainojaan hitaammin maksaneista, mikä on neljä prosenttiyksikköä enemmän kuin keväällä 2017. Lyhennysvapaita jaksoja kertoo käyttäneensä 16 prosenttia vastanneista ja osuus on ollut kasvussa jo useammalla tutkimuskerralla. Työttömyys tai lomautus oli viimeksi toiseksi yleisin syy 20 prosentin osuudella, mutta nyt osuus on lähes puolittunut 11 prosenttiin. Muita mainittuja syitä ovat muun muassa opiskelu, remontti tai muiden ylimääräisten kulujen ilmaantuminen.

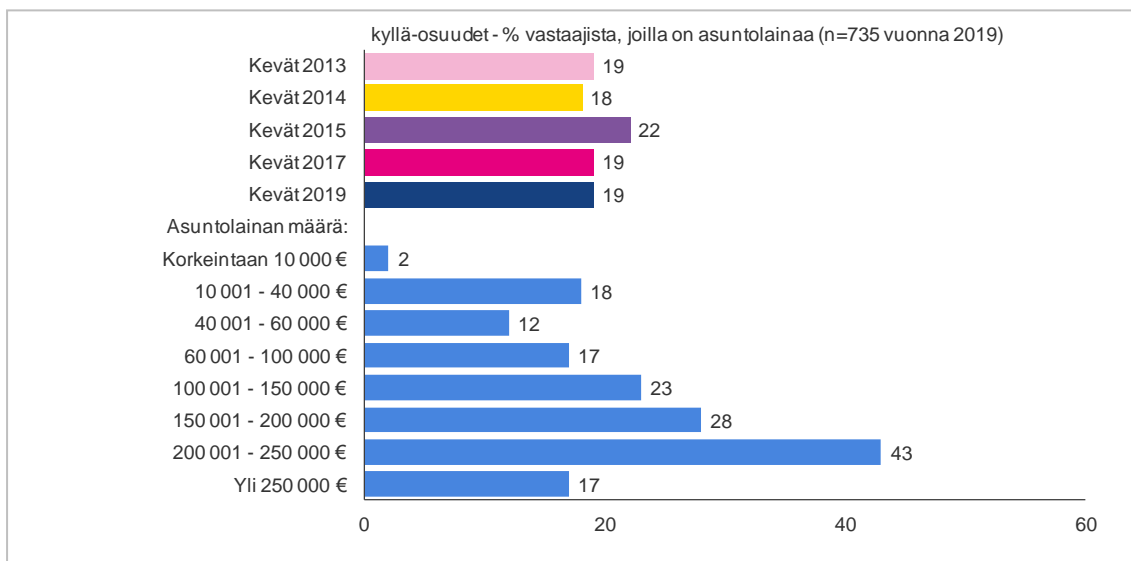
Kuvio 16b. Mistä syystä maksanut hitaammin (spontaanit maininnat luokiteltuina)



Kaikista jotain lainaa omaavista 15 prosenttia kertoo käyttäneensä lyhennysvapaita jaksoja lainansa takaisinmaksussa, Osuus on laskenut kolmella prosenttiyksiköllä kevään 2017 tasta. Asuntolainaa omaavien keskuudessa lyhennysvapaiden jaksojen käyttäminen on pysynyt 19 prosentissa.

Lyhennysvapaiden jaksojen käyttäminen lisääntyy lainamäärän noustessa, mutta myös vähemmän lainaa omaavat käyttävät niitä. Kuten viimeksikin, suurinta lyhennysvapaiden käyttö on ollut 200 000 - 250 000 euroa lainaa omaavien keskuudessa, joista tässä tutkimuksessa 43 prosenttia on käyttänyt lyhennysvapaita.

Kuvio 17. Lyhennysvapaiden jaksojen käyttö viimeisen 12 kuukauden aikana asuntolainaa omaavien keskuudessa



5.10 Asuntoon liittyvä taloyhtiölaina ja uudisasunnon hintaan liittyvä tontti

Tässä tutkimuksessa kysyttiin uutena osa-alueena taloyhtiölainoista ja uudisasunnon hintaan liittyvän tontin lunastamisesta.

5.10.1 Omaan omistusasuntoon liittyvä taloyhtiölaina

Tämän tutkimuksen mukaan 63 prosenttia suomalaisista asuu omassa omistusasunnossa. Kaikilta omassa omistusasunnossa asuvilta kysyttiin, onko heillä asuntoon liittyvää taloyhtiölainaa ja paljonko sitä on jäljellä. Asuntoon liittyvää taloyhtiölainaa on keskimäärin 14 prosentilla. Pääkaupunkiseudulla asuvilla taloyhtiölainaa on keskimääräistä merkitsevästi useammilla (28 prosentilla), alle 50 000 asukkaan kaupungeissa ja maalaiskunnissa asuvilla taas merkitsevästi harvemmillä (8 prosentilla). Asuntoon liittyvää taloyhtiölainaa on hieman useammin viimeisen vuoden aikana asuntolainaa ottaneilla kuin 1-2 vuotta sitten lainaa ottaneilla ja ensiasunnon rahoittajilla hieman useammin kuin asunnon vaihdon rahoittajilla. Erot eivät kuitenkaan ole merkitseviä.

Asuntoon liittyvää taloyhtiölainaa on jäljellä keskimäärin 21 400 euroa. Maalaiskunnissa asuvilla jäljellä oleva taloyhtiölainan määrä on merkitsevästi keskimääräistä pienempi, keskimäärin 10 000 euroa. Kaupungeissa asuvien tuloksissa ei ole merkitseviä eroja kokonaistulokseen verrattuna. Pääkaupunkiseudulla asuvilla taloyhtiölainaa on jäljellä keskimäärin 23 800 euroa ja muissa kaupungeissa asuvilla keskimäärin 21 600 euroa.

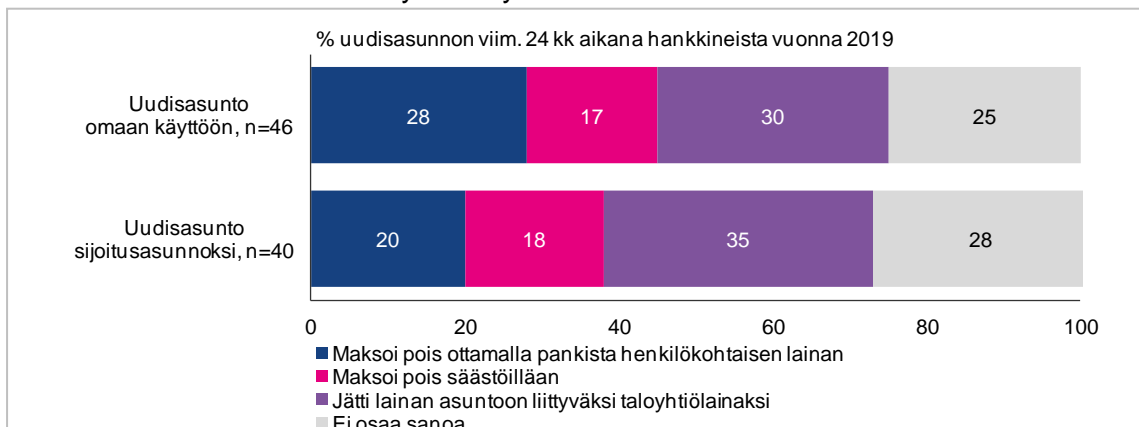
5.10.2 Uudisasuntoon liittyvä taloyhtiölaina ja tontti

Viimeisen 24 kuukauden aikana uudisasunnon omaan käyttöön tai sijoitusasunnoksi hankkineilta kysyttiin, miten he ovat suhtautuneet uudisasuntoon liittyvään taloyhtiölainaan ja kuuluiko uudisasunnon hintaan tontti vai pitkö se lunastaa erikseen.

Kaikista vastaajista 1,8 prosenttia on hankkinut kuluneiden 24 kuukauden aikana uudisasunnon omaan käyttöönsä, sijoitusasunnoksi 1,6 prosenttia (yhden tai useamman sijoitusasunnon). Vastaajamäärät ovat siis pieniä, joten tulokset ovat vain suuntaa antavia.

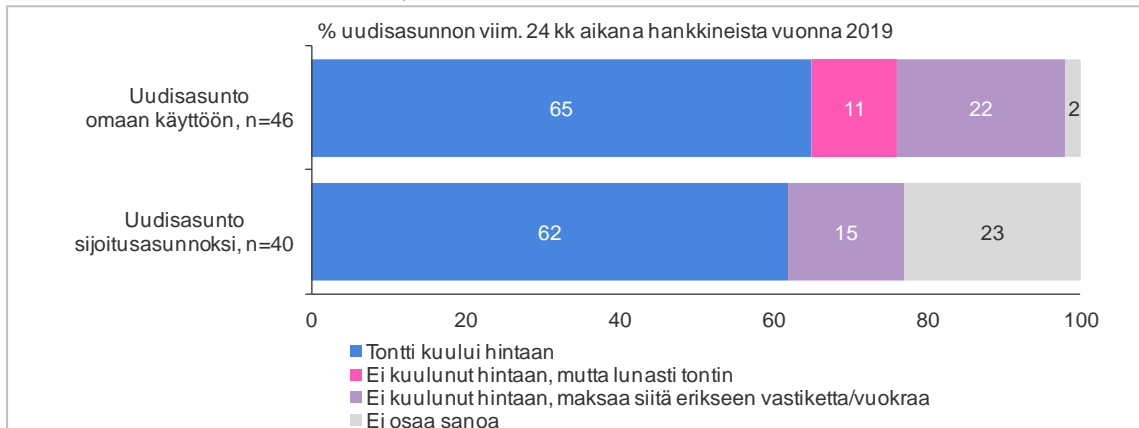
Omaan käyttöön uudisasunnon ostaneista 45 prosenttia maksoi asuntoon liittyvän taloyhtiölainan pois joko säästöillään tai pankista ottamallaan henkilökohtaisella lainalla, 30 prosenttia jätti lainan taloyhtiölainaksi. Sijoitusasunnon ostaneilla on tyypillisempää jättää laina taloyhtiölainaksi, sillä näin teki 35 prosenttia uudisasunnon sijoitusasunnoksi viimeisten 24 kuukauden aikana hankkineista. Tässä ryhmässä lainan pois maksaneita oli 38 prosenttia. Vähintään neljännes vastanneista ei osannut sanoa, mitä taloyhtiölainalle tehtiin.

Kuvio 18a. Uudisasuntoon liittyvä taloyhtiölaina



Tontti kuului vajaalla kahdella kolmasosalla uudisasunnon ostaneista uudisasunnon hintaan. Uudisasunnon omaan käyttöön ostaneista 11 prosenttia lunasti asunnon hintaan kuulumattoman tontin ja 22 prosenttia maksaa siitä vastiketta tai vuokraa. Sijoitusasunnon ostaneista 15 prosenttia maksaa tontista vastiketta tai vuokraa. Yksikään sijoitusasunnon ostaneista ei lunastanut tonttia, joka ei kuulunut uudisasunnon hintaan, ja lähes neljännes ei osannut sanoa, mitä tontille tehtiin.

Kuvio 18b. Uudisasuntoon liittyvä tontti



5.11

Laina sijoitusasunnon ostoon

Sijoitusasunnon viimeisten 24 kuukauden aikana hankkineilta kysyttiin, onko sijoitusasunnon hankintaan otettu lainaa ja paljonko lainan osuus oli sijoitusasunnon velattomasta myyntihinnasta. Lisäksi selvitettiin vielä, paljonko sijoitusasuntoon kohdistuvan velan määrä on tällä hetkellä.

Yhteensä 2,3 prosenttia kaikista vastaajista on ostanut sijoitusasunnon viimeisten 24 kuukauden aikana. Sijoitusasunnon tuona aikana ostaneista 48 prosenttia otti lainaa sijoitusasunnon ostoon. Vastaajamäärä ovat siis hyvin pieni (n=28), joten tulokset ovat vain suuntaa antavia. Sijoitusasunnon ostoon lainaa ottaneista lähes kahdella kolmasosalla lainan osuus ostetun sijoitusasunnon hinnasta oli vähintään 60 prosenttia. Sijoitusasuntoon kohdistuvan velan määrä on heillä tällä hetkellä keskimäärin 69 800 euroa. Lähes puolella lainan määrä jää kuitenkin korkeintaan 60 000 euroon.

6 Talouden ja asuntolainojen riskit ja niihin varautuminen

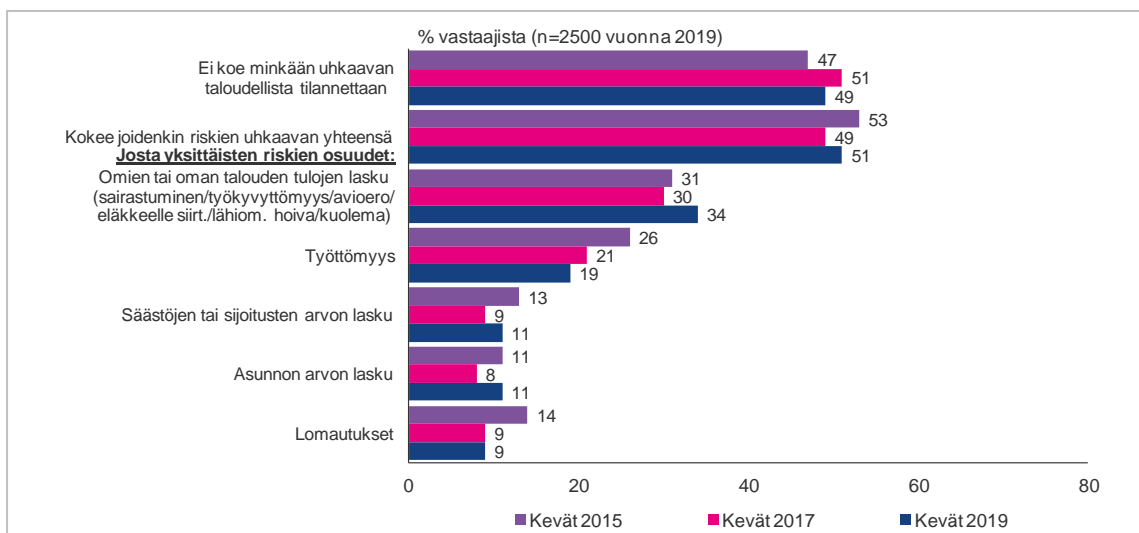
6.1 Talouteen liittyvät riskit ja varautuminen niihin

Suomalaiset kokevat omaa taloudellista tilannettaan uhkaavia riskejä tällä hetkellä hieman enemmän kuin keväällä 2017, mutta kuitenkin vähemmän kuin viime vuosina keskimäärin. Vastaajille lueteltiin joukko heidän omaan talouteensa mahdollisesti liittyviä riskitekijöitä, ja nyt 51 prosenttia vastaajista kokee jonkin luetelluista riskeistä uhkaavan omaa talouttaan. Osuus on noussut kahdella prosenttiyksiköllä lähemmäs aiempaa tasoaan. Tällä hetkellä koetaan kevään 2017 tilannetta hieman useammin useita erillisiä uhkatekijöitä samanaikaisesti. Aiempaa suurempana ja eniten omaa taloutta uhkaavana riskitekijänä koetaan esimerkiksi sairastumisesta, työkyvyttömyydestä, avioerosta, lähiomaisen hoivasta tai kuolemasta johtuva omien tai oman talouden tulojen lasku. Sen osuus yksittäisenä riskitekijänä on noussut neljällä prosenttiyksiköllä 34 prosenttiin. Myös säästöjen ja sijoitusten sekä asunnon arvon laskun oman talouden uhkana kokeminen on lisääntynyt kevästä 2017 ja on nyt 11 prosentissa. Työttömyyden uhkan kokeminen on laskenut kevään 2012 tasolle, 19 prosenttiin. Lomautusten uhkan kokeminen on samalla tasolla kuin viimeksikin, yhdeksässä prosentissa. Pelko omien tai oman talouden tulojen laskemisesta liittyy nyt kuitenkin entistä voimakkaammin työttömyyden ja lomautusten uhkan kokemiseen.

Omaan talouteensa liittyviä riskejä kokevat keskimääräistä useammin etenkin maanviljelijät sekä työttömät ja lomautetut, mutta myös yksityisyrittäjät ja työväestöön kuuluvat ja ikäryhmistä 25-54 -vuotiaat sekä naiset useammin kuin miehet. Työväestöön kuuluvat, alemmat toimihenkilöt sekä opiskelijat kokevat työttömyyden uhkaa merkittävästi keskimääräistä useammin, työväestö ja alemmat toimihenkilöt myös lomautusten uhkaa. Opiskelijat eivät muuten niinkään koe omaan talouteensa liittyvän uhkia.

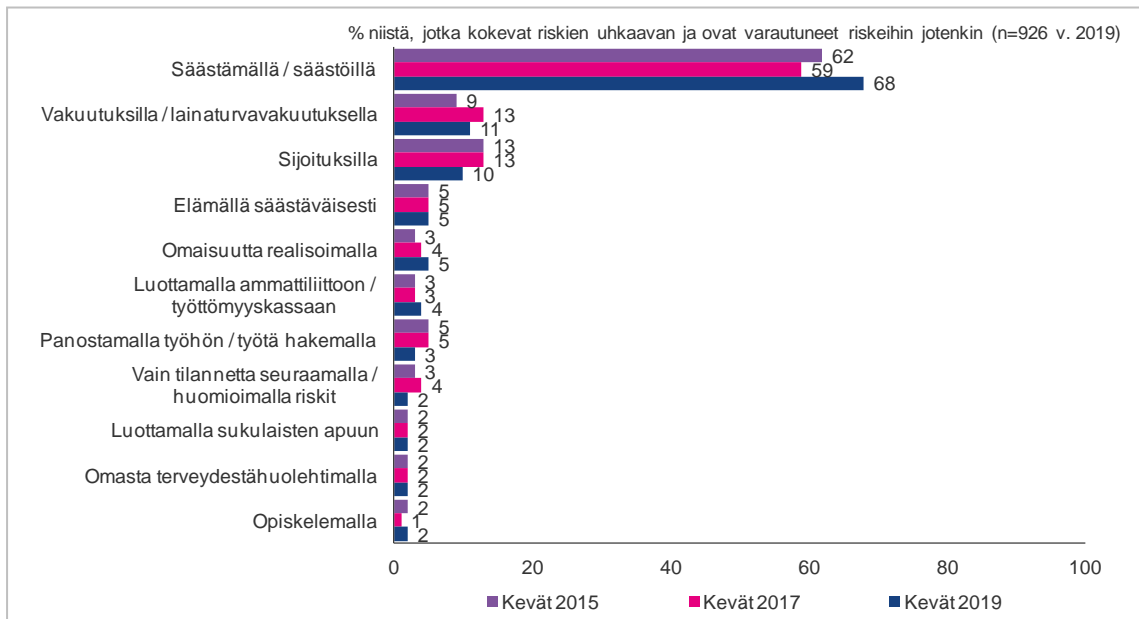
Sekä työttömyyden että lomautusten uhkan kokeminen on keskimääräistä suurempaa kaikilla 25-54 -vuotiailla. Suurimmillaan työttömyyden uhkana kokeminen on 25-34 -vuotiailla, joista kolmannes kokee työttömyyden omaa talouttaan uhkaavana tekijänä. Työttömyyden uhkan kokeminen on vähentynyt etenkin 18-24 -vuotiaiden keskuudessa. Tässä ryhmässä työttömyyden talouttaan uhkaavaksi tekijäksi kokevien osuus on pienentynyt kahdellatoista prosenttiyksiköllä ja on nyt 24 prosenttia.

Kuvio 19a. Omaan talouteen liittyvät riskitekijät



Omaa taloutta koskeviin riskitekijöihin varaudutaan yleisimmin säästämällä. Säästöillä varautuvien osuus on noussut viimekertaisesta yhdeksällä prosenttiyksiköllä 68 prosenttiin kaikista jollain tavalla varautuvista. Vakuutuksilla varautuminen on noussut toiseksi yleisimmäksi varautumiskeinoksi, vaikka vakuutuksilla varautuvien osuus onkin laskenut kahdella prosenttiyksiköllä 11 prosenttiin. Omaa taloutta koskeviin riskeihin varaudutaan myös esimerkiksi elämällä säästävämmin, omaisuutta realisoimalla, kuulumalla ammattiliittoon tai työttömyyskassaan.

Kuvio 19b. Omaan talouteen liittyviin riskitekijöihin varautuminen (spontaanit maininnat luokiteltuina)



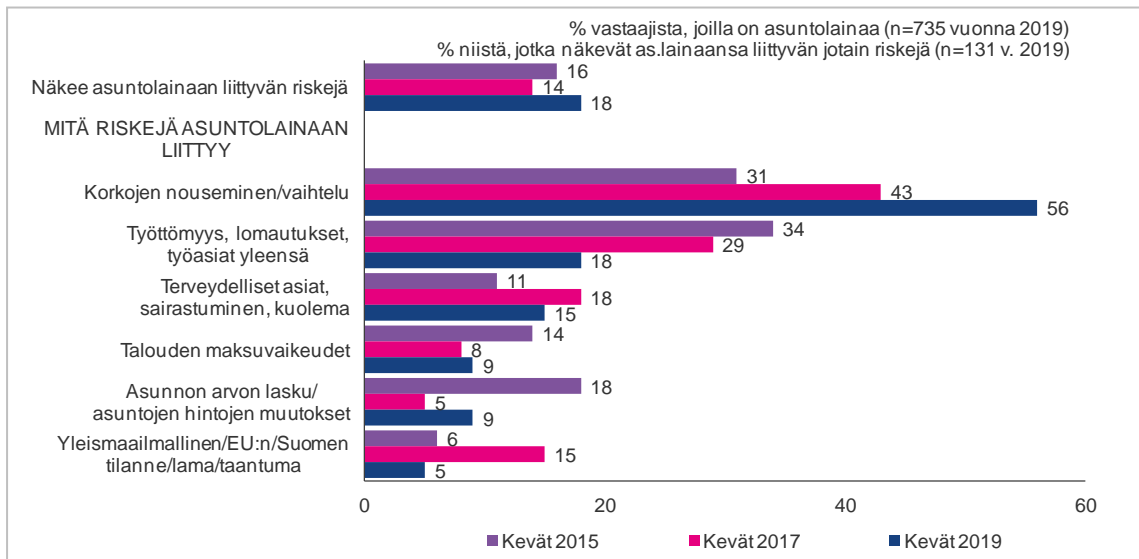
6.2

Asuntolainaan liittyvät riskit ja varautuminen niihin

Asuntolainaan liittyviä riskejä koetaan tällä hetkellä selvästi enemmän kuin moneen vuoteen. Kaikista asuntolainaa omaavista 18 prosenttia kokee lainaansa liittyvän jotain riskejä. Viimeksi vuonna 2013 oli asuntolainaan liittyviä riskejä kokevien osuus näin korkea (osuus 19 prosenttia). Huoli korkojen noususta on edelleen lisääntynyt erittäin selvästi ja se on useimmiten mainittu asuntolainaan liittyvä riskitekijä. Korkojen nousun mainitsee tällä hetkellä 56 prosenttia niistä, jotka näkevät asuntolainansa liittyvän jotain riskejä. Osuus on noussut kevään 2017 tasosta 13 prosenttiyksiköllä ja on nyt samalla tasolla kuin keväällä 2011. Huolta korkojen noususta kannetaan yhtä lailla pieni- ja suurituloisten sekä erikokoisia asuntolainoija omaavien keskuudessa.

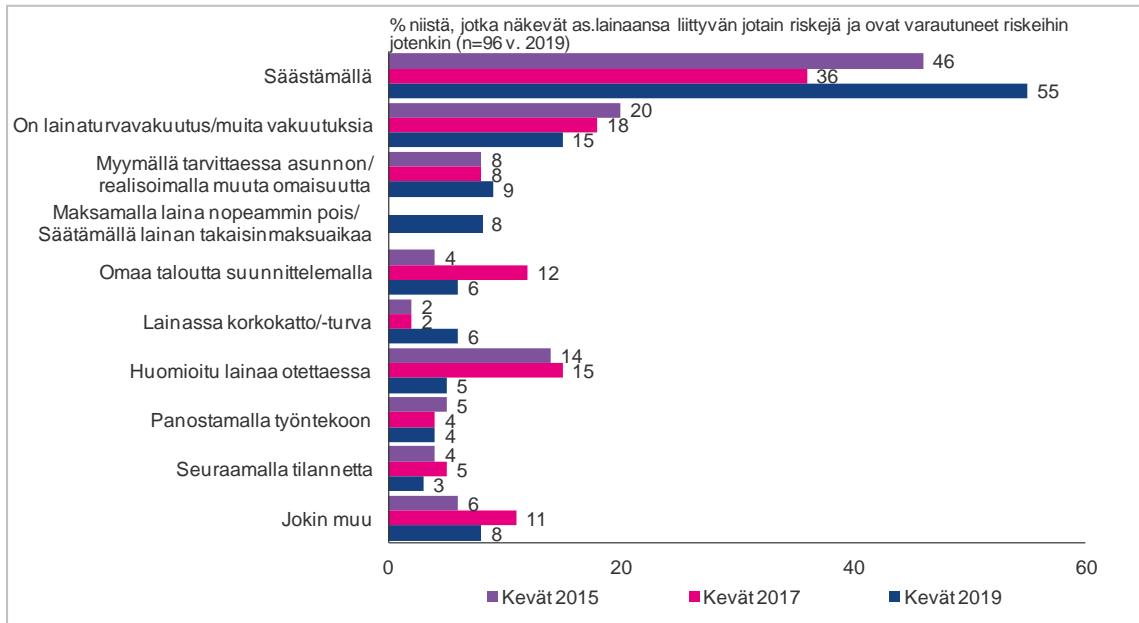
Työttömyyden, lomautukset ja työasiat yleensä mainitsee edelleen vähenevä osuus vastanneista. Osuus on jatkanut laskuaan 11 prosenttiyksiköllä keväästä 2017 ja on nyt 18 prosenttia. Niin ikään terveydelliset seikat, sairastumisen tai kuoleman näkee asuntolainansa riskinä pienempi osuus vastanneista kuin tuolloin. Asunnon arvon laskun tai asuntojen hintojen muutosten kokeminen asuntolainan riskiksi on jälleen noussut, mutta sitä ei koe asuntolainansa riskinä edelleenkaan niin suuri osuus kuin keväällä 2015. Oman talouden maksuvaikeuksien kokeminen asuntolainan riskinä on tällä hetkellä hivenen suurempaa kuin viimeksi.

Kuvio 20a. Asuntolainaan liittyvät riskit (spontaanit maininnat luokiteltuina)



Avoimella kysymyksellä tarkennettiin vielä sitä, miten riskejä kokeneet ovat varautuneet asuntolainansa riskeihin. Säästämällä pyrkii varautumaan edelleen suurin osuus riskejä asuntolainansa liittyvistä ja niihin varautuvista, ja osuus on kasvanut peräti 19 prosenttiyksiköllä, kevään 2015 tasoakin korkeammaksi 55 prosenttiin. Lainaturvavakuutuksella tai muilla vakuutuksilla varautuminen on toiseksi yleisin tapa, mutta sen osuus on laskenut kolmella prosenttiyksiköllä kevään 2017 tasosta 15 prosenttiin. Tällä kertaa aiempaa useammin varautumiskeinona mainitaan lainan maksaminen nopeasti pois ja korkokatolla tai korkoturvalla varautuminen. Sen sijaan aiempaa selvästi harvemmat varautuvat riskeihin jo lainaa haettaessa tai omaa taloutta suunnitteleamalla.

Kuvio 20b. Asuntolainaan liittyviin riskeihin varautuminen (spontaanit maininnat luokiteltuina)



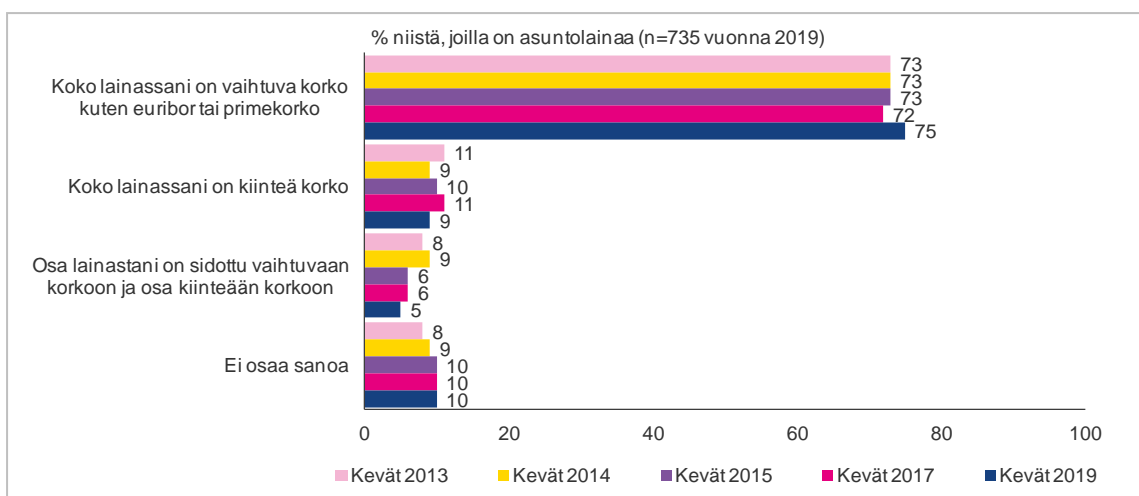
6.3

Asuntolainan korkosidonnaisuus ja lyhennystapa

Vastaajien asuntolainan korkosidonnaisuutta selvitettiin kysymällä sitä, onko koko lainassa vaihtuva tai kiinteä korko, vai onko osa lainasta sidottu vaihtuvaan ja osa kiinteään korkoon. Lisäksi selvitettiin lainan lyhennystapaa kysymällä, miten korkotason muutos vaikuttaa vastaajan asuntolainan maksuerään.

Tällä hetkellä 75 prosentilla asuntovelallisista on koko lainassaan vaihtuva korko, kuten euribor- tai prime-korko. Kiinteä korko koko lainassaan on nyt yhdeksällä prosentilla ja viidellä prosentilla on osa lainasta vaihtuva- ja osa kiinteäkorkoista. Joka kymmenes vastaaja ei osannut kertoa asuntolainansa korkosidonnaisuutta.

Kuvio 21a. Minkälainen korko asuntolainassa on



Asuntolainan maksuerän suuruus pysyy jatkuvasti samana 58 prosentilla asuntolainaa omaavista, eivätkä korkotason muutokset vaikuta maksuerään. Osuus on ollut laskusuunnassa keväästä 2015 ja on nyt yhdeksän prosenttiyksikköä alempi kuin tuolloin. Vastaavasti niiden osuus, joilla asuntolainan maksuerän suuruus muuttuu laina-aikana esimerkiksi korkotason muuttuessa, on noussut nyt 34 prosenttiin.

Kuvio 21b. Korkotason muutoksen vaikutus asuntolainan maksuerään



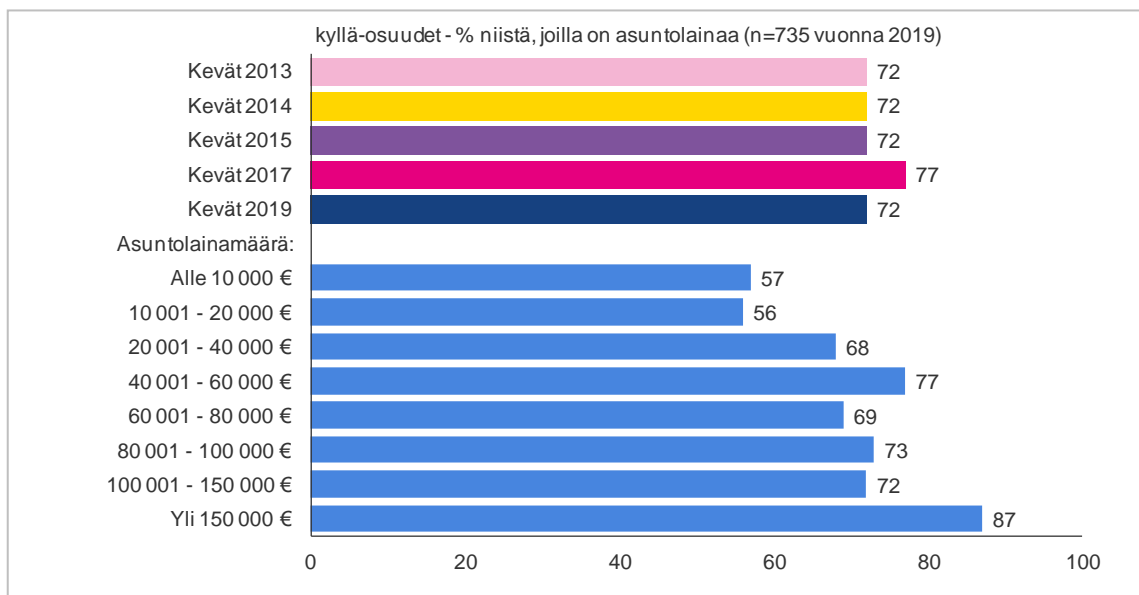
6.4

Varautuminen mahdolliseen koron nousuun

Varautuminen korkojen nousun varalta nähdään edelleen varsin tarpeellisena, vaikka korkojen nousuun varautumisen taso onkin laskenut. Kun keväällä 2009 asuntoluottolisista 68 prosenttia oli varautunut asuntolainan koron nousuun ja sen mukanaan tuomaan lainanhoidokulujen kasvuun, nousi varautuneiden osuus keväällä 2012 korkeimmillaan 79 prosenttiin ja käväisi myös 2017 keväällä 77 prosentissa. Nyt lainansa koron mahdolliseen nousuun varautuneiden osuus on 72 prosenttia, mikä se on ollut myös 2013 - 2015.

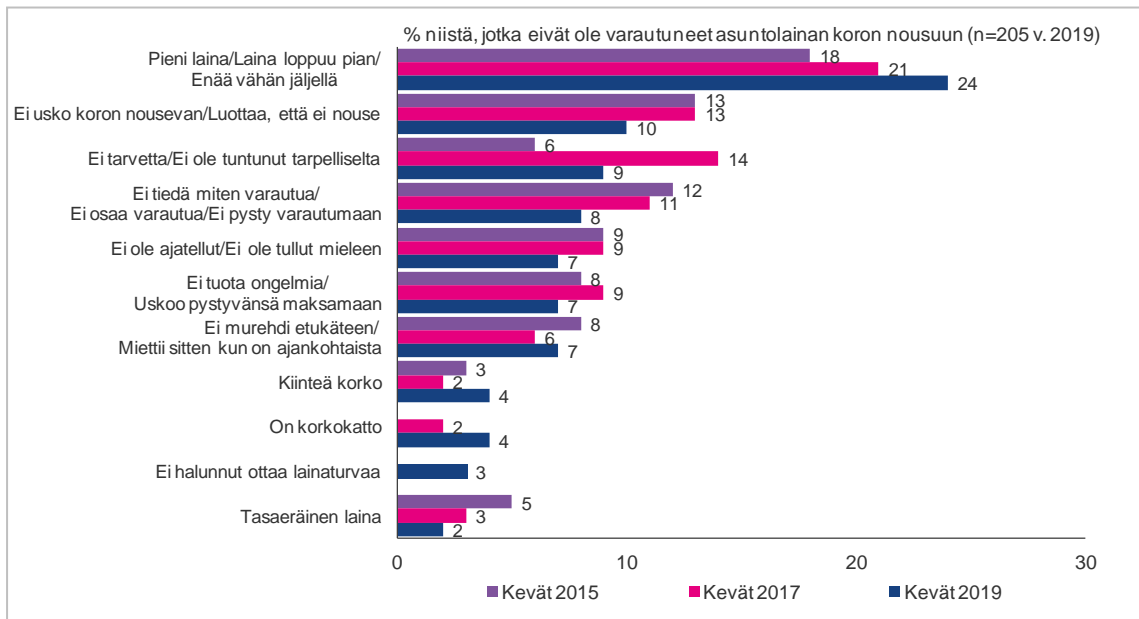
Kevään 2017 korkeaa koron nousuun varautuneiden osuutta selitti osaltaan se, että tutkimuksessa isoja lainoja omaavien osuus oli aiempaa suurempi. Tällä tutkimuskierroksella paljon asuntolainaa omaavien osuus on palannut lähemmäs aiempaa tasoa. Nyt yli 150 000 euroa asuntolainaa omaavista 87 prosenttia on varautunut mahdolliseen lainan koron nousuun. Viimeisen vuoden aikana asuntolainaa ottaneista 86 prosenttia on varautunut koron nousuun. Varautuneiden osuus 1-2 vuotta sitten lainaa ottaneiden keskuudessa on nyt 82 prosenttia. Aiemmin ero on ollut suurempi.

Kuvio 22a. Varautuminen mahdolliseen koron nousuun



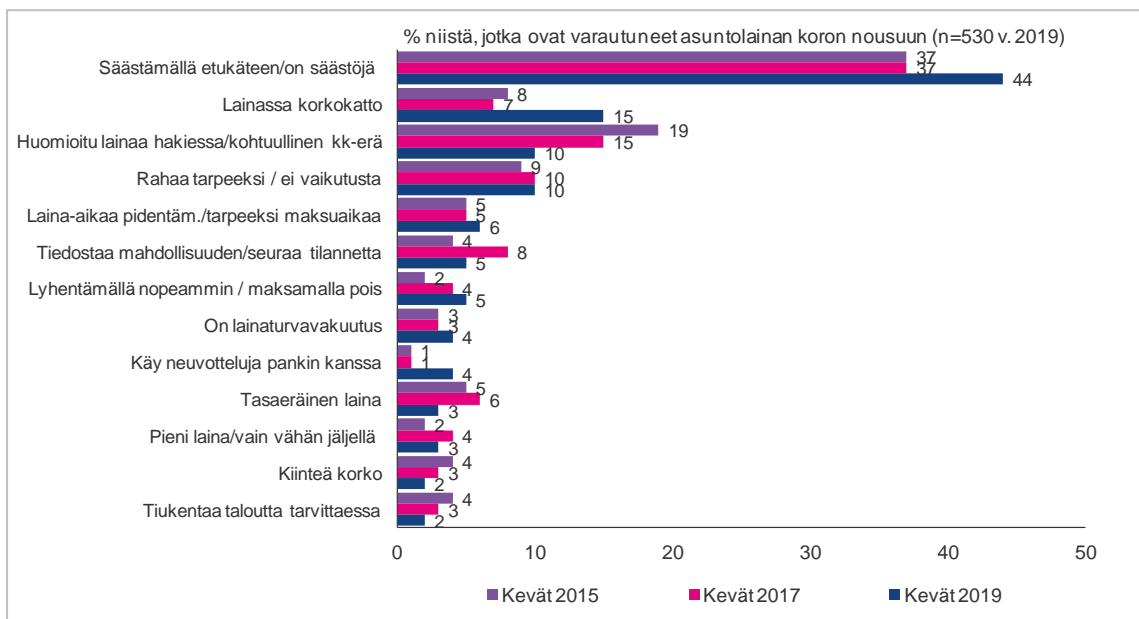
Vastaajilta, jotka eivät ole varautuneet koron mahdolliseen nousuun, kysyttiin mistä syystä tai syistä johtuen he eivät ole varautuneet. Tavallisin ja enenevässä määrin mainittu syy on ollut se, että laina on pieni tai laina loppuu pian, mitä nyt melkein joka neljäs vastaaja pitää tärkeimpänä syynä varautumattomuuteen. Kauan alhaalla pysynyt korkotaso näkyy myös vastauksissa, kun joka kymmenes vastaaja ei usko korkotason nousevan. Se on toiseksi useimmin mainittu syy korkotason nousuun varautumattomuudelle, vaikka osuus onkin nyt laskenut kolmella prosenttiyksiköllä. Harvemmin mainittuja, mutta aiempaa suurempia osuuksia saavia perusteluja ovat lainan kiinteä korko tai korkokatto sekä se, ettei lainaan ole haluttu ottaa lainaturvaa.

Kuvio 22b. Miksi ei ole varautunut koron nousuun (spontaanit maininnat luokiteltuna)



Myös korkojen nousuun varautuneilta kysyttiin, miten he ovat siihen varautuneet. Säästäminen on edelleen yleisin varautumiskeino. Säästöillä varautuvien osuus on kasvanut seitsemällä prosenttiyksiköllä 44 prosenttiin. Korkokatton osuus varautumiskeinona on kaksinkertaistunut 15 prosenttiin keväästä 2017. Korkokatto on nyt toiseksi suosituin koron nousuun varautumisen keino. Joka kymmenes arvelee tälläkin kertaa, että rahaa on tarpeeksi ja mahdollisesta koron noususta pystytään selviämään. Aiempaa enemmän mainintoja ovat saaneet lainaturvavakuutus, laina-ajan pidentäminen sekä etenkin neuvottelujen käyminen pankin kanssa.

Kuvio 22c. Miten on varautunut koron nousuun (spontaanit maininnat luokiteltuna)

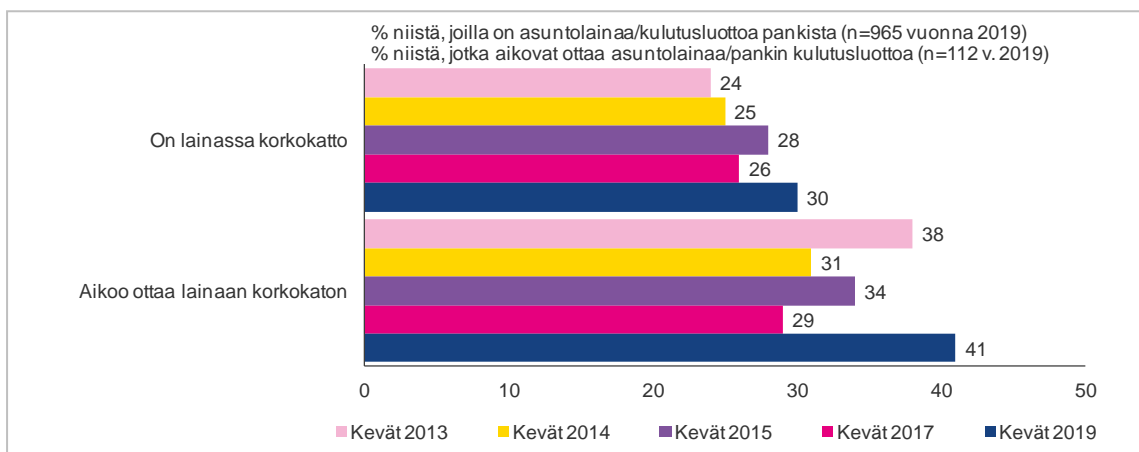


6.5 Lainaan liitetty korkokatto

Osa lainanottajista varautuu lainanottoon liittyviin riskeihin ottamalla lainaansa korkokaton, jolla voi varmistua, ettei korko nouse yli sovitun rajan. Korkokaton lainaansa ottaneiden osuus kaikkien jotain lainaa omaavien keskuudessa on noussut neljällä prosenttiyksiköllä 30 prosenttiin, korkeimmilleen tämän tutkimuksen historiassa. Aiemmin korkokatto on ollut tyypillisempi niillä, joilla on asuntolainan lisäksi myös pankista otettua kulutusluottoa, mutta nyt ryhmien tuloksissa ei ole eroa. Vain asuntolainaa omaavien keskuudessa korkokatto on lainassa keskimääräistä merkitsevästi useammin viimeisen vuoden aikana lainaa ottaneilla.

Myös kaikilta niiltä, jotka aikovat ottaa asuntolainaa tai pankin kulutusluottoa, kysyttiin suhtautumista korkokattoon. Korkokaton kiinnostavuus on nyt lisääntynyt selvästi. Tällä hetkellä kaikista asuntolainan tai pankin kulutusluoton ottoaikeissa olevista 41 prosenttia aikoo ottaa lainaansa korkokaton.

Kuvio 23. Korkokatto



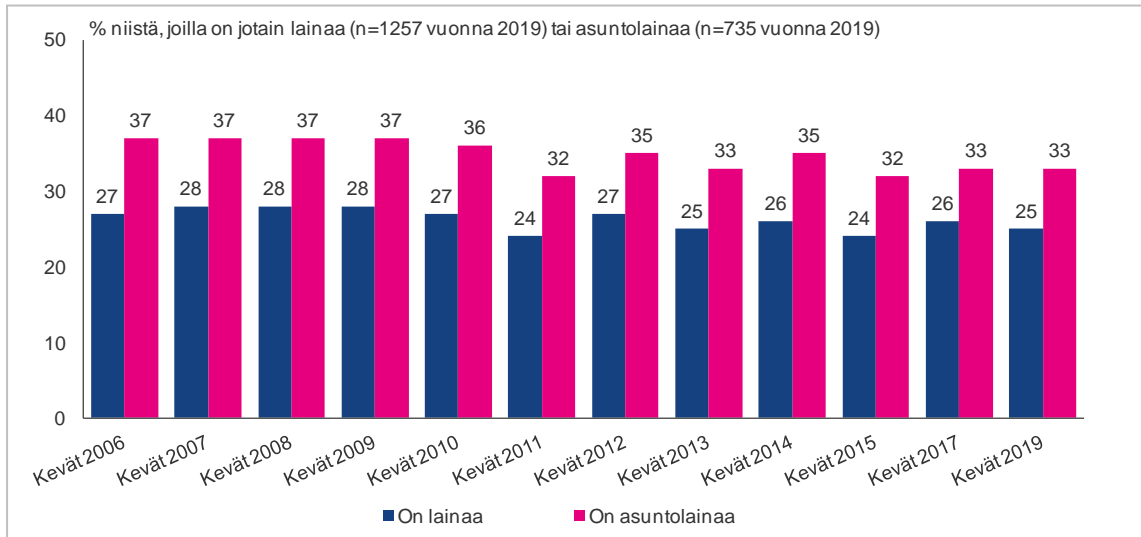
6.6 Lainaturvavakuutukset ja henkivakuutukset

Tässä tutkimuksessa lainaturvavakuutus on joka neljännellä kaikista jotain lainaa omaavista. Tavallisimmin lainaturva on liitetty asuntolainaan. Asuntovelallistenkin keskuudessa lainaturvavakuutuksen ottaneiden osuudessa on ollut vaihtelua vuosittain, mutta trendi on ollut pikemminkin laskeva. Nyt osuus on 33 prosenttia. Sekä asuntolainaa että jotain kulutusluottoa omaavilla lainaturvavakuutuksen ottaneiden osuus on 38 prosenttia.

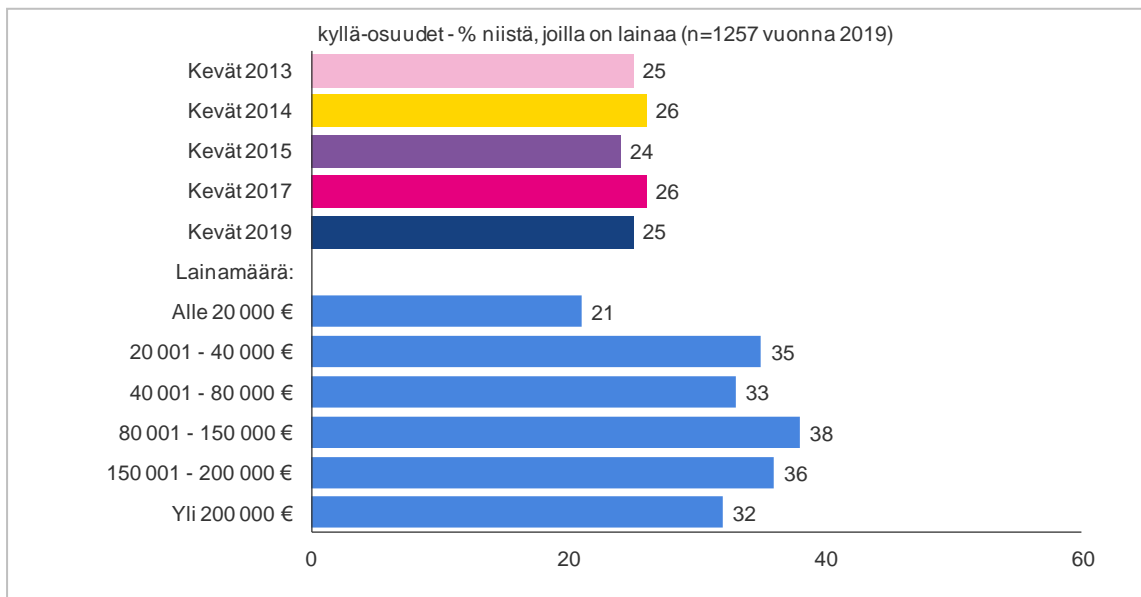
Lainaturvavakuutuksen ottaneiden osuus lisääntyy lainamäärän noustessa. Tällä tutkimuskerralla 80 000 - 150 000 euroa asuntolainaa omaavien keskuudessa on korkein osuus lainaturvavakuutuksen ottaneita, keskimäärin 38 prosenttia.

Lainaturvavakuutukset ovat tyypillisempiä ensiasunnon ostajilla, joista nyt 42 prosentilla on lainaturvavakuutus. Osuus on samalla tasolla kuin keväällä 2017. Myös asunnon vaihtajilla lainaturvavakuutuksen ottaneiden osuus on samalla tasolla kuin viimeksi, 25 prosentissa. Sekä lainaturvavakuutuksen että korkokaton ottaminen lainaan on nyt hieman yleisempää kuin viimeksi. Nyt 47 prosentilla niistä, joilla on lainassaan korkokatto, on myös lainaturvavakuutus, kun osuus tuolloin oli 43 prosenttia.

Kuvio 24a. Lainaturvavakuutukset

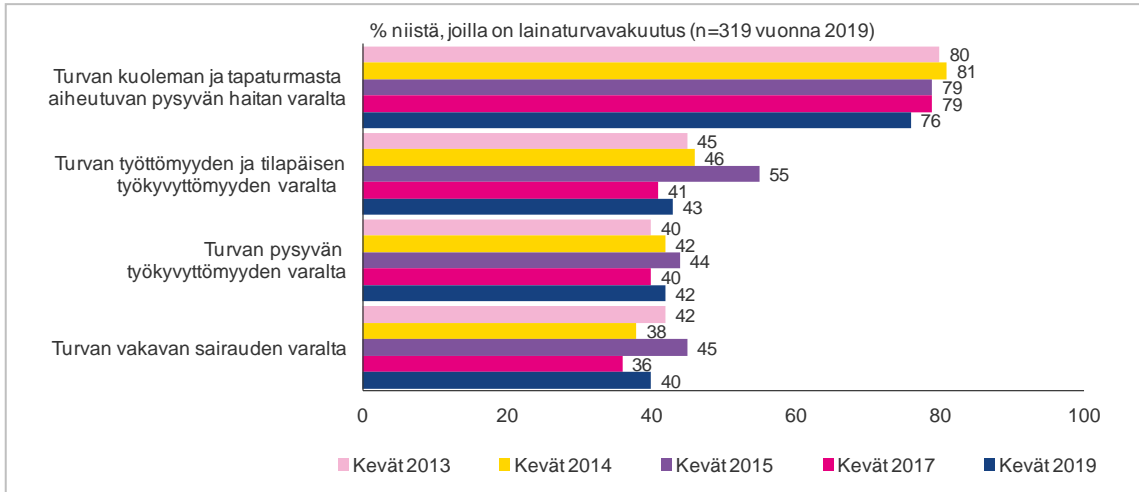


Kuvio 24b. Lainaturvavakuutukset lainan suuruuden mukaan



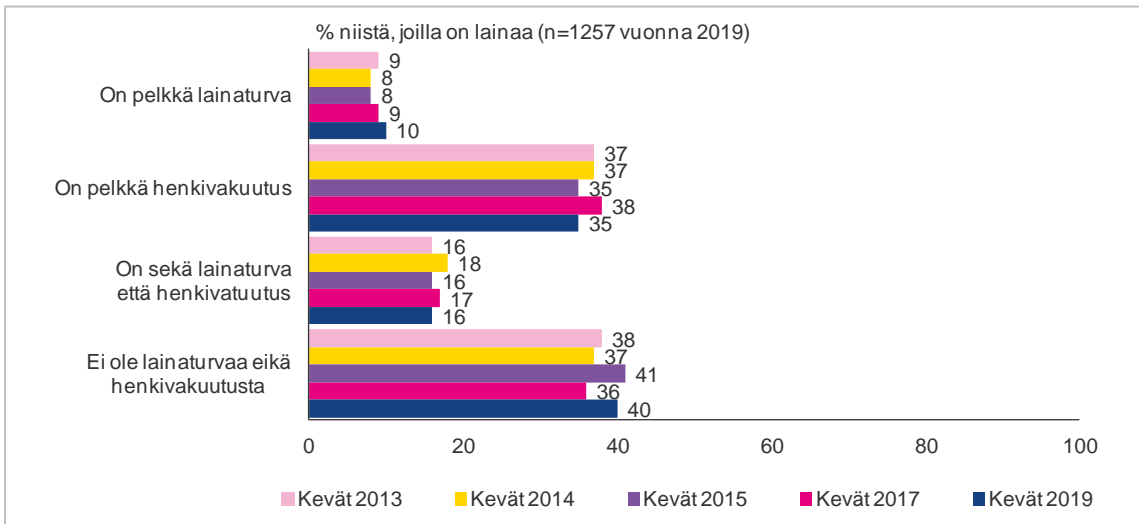
Kolme neljäsosaa lainaturvavakuutuksen ottajista on ottanut vakuutuksen kuoleman ja tapaturmasta aiheutuvan pysyvän haitan varalta. Osuus on laskenut kolmella prosenttiyksiköllä. Muiden lainaturvavakuutusten turvalajien ottaminen on puolestaan nyt kasvanut hieman, mutta taso ei kuitenkaan ole niin korkea kuin keväällä 2015. Työttömyyden ja tilapäisen työkyvyttömyyden varalta otetun lainaturvavakuutuksen osuus on nyt 43 prosenttia. Turvan pysyvän työkyvyttömyyden varalta ottaneiden osuus on 42 prosenttia ja vakavan sairauden varalta turvan ottaneiden osuus 40 prosenttia. Viimeksi mainittu on noussut neljällä prosenttiyksiköllä muut kaksi kahdella prosenttiyksiköllä kevään 2017 tasosta.

Kuvio 24c. Lainaturvavakuutusten turvalajit



Monella lainanottajalla on myös henkivakuutus, joka voi toimia talouden puskurina kuoleman varalta. Pelkän henkivakuutuksen omaavien osuus on palannut kevään 2015 tasolle, ja laskenut kolmella prosenttiyksiköllä 35 prosenttiin kaikista lainaa tai luottoa ottaneista. Pelkän lainaturvan ottaneiden osuus on hivenen suurempi, mutta sekä lainaturvan että henkivakuutuksen ottaneiden osuus taas hivenen pienempi kuin viimeksi. Niiden lainanottajien osuus, joilla ei ole lainaturvaa eikä henkivakuutusta on kasvanut neljällä prosenttiyksiköllä ja on taas kevään 2015 tasolla 40 prosentissa.

Kuvio 24d. Lainaturvan ja henkivakuutuksen yhdistäminen



7 Maksaminen

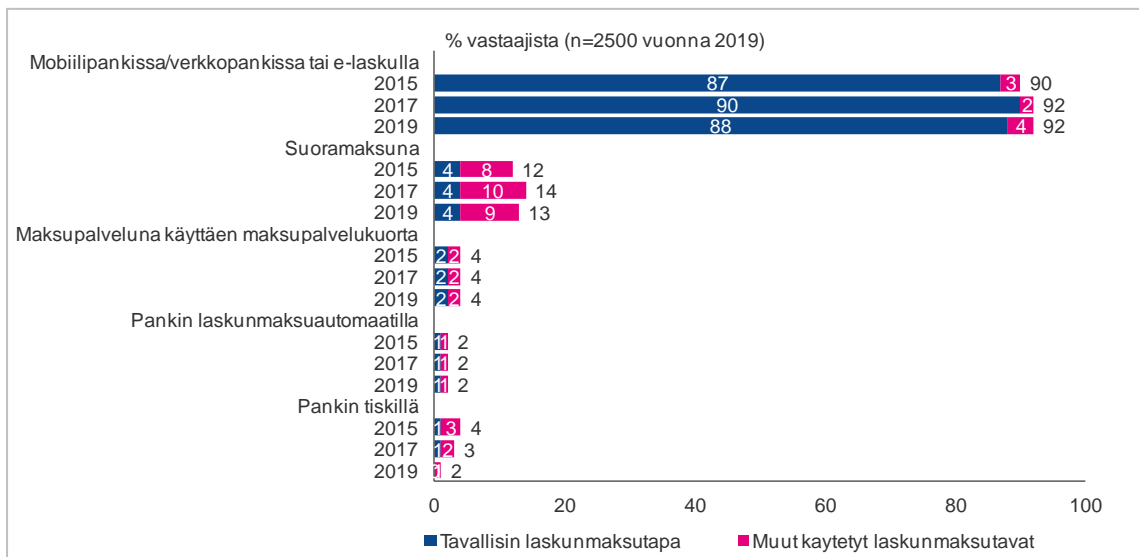
7.1 Laskunmaksutavat

Tutkimuksen pitkäaikainen laskunmaksutapoja koskeva seuranta kertoo hyvin suomalaisten pankkiasioinnissa vuodesta 1992 tähän päivään tapahtuneesta muutoksesta. Kehityksen taustalla on internetin käytön voimakas kasvu. Kun 27 vuotta sitten vain kaksi prosenttia suomalaisista maksoi laskunsa pääasiallisesti verkkopankissa, tällä hetkellä mobiili- tai verkkopankissa tai e-laskulla laskunsa maksavien osuus on 88 prosenttia (tällä tutkimuskerralla vastausvaihtoehtoon lisättiin ”mobiilipankissa”). Osuus nousi vuonna 2013 86 prosenttiin ja on ollut suunnilleen samalla tasolla siitä lähtien. Jos lasketaan yhteen pääasiallisena ja toissijaisena maksutapana mobiili- tai verkkopankkia käyttävät on osuus samalla tasolla kuin keväällä 2017, 92 prosentissa

Kansallinen suoraveloitus päättyi tammikuun 2014 lopussa. Aktiivisilla verkkopankin käyttäjillä sen korvasi e-lasku ja niillä, joilla ei ollut käytössään verkkopankkia, suoramaksu tai muu laskunmaksutapa. Vuonna 2014 tämän tutkimuksen haastattelut tehtiin tammihelmikuussa ja tuolloin kaksi prosenttia vastaajista kertoi käyttävänsä suoramaksua tavallisimpana laskunmaksutapanaan. Tällä hetkellä suoramaksun osuus pääasiallisena laskunmaksutapana on neljä prosenttia, kuten se on ollut kevästä 2015 lähtien. Toissijaisena maksutapana suoramaksun osuus on yhdeksän prosenttia.

Muiden laskunmaksutapojen käyttö on hyvin vähäistä. Kaksi prosenttia suomalaisista maksaa laskunsa pääasiallisesti maksupalveluna käyttäen maksupalvelukuorta, ja pankin laskunmaksuautomaatilla laskunsa maksaa tavallisimmin enää vain prosentti suomalaisista, pankin tiskillä vieläkin harvemmat.

Kuvio 25. Tavallisin ja muut laskunmaksutavat yhteensä



Mobiili- tai verkkopankissa tai e-laskulla maksaminen on keskimääräistä merkitsevästi yleisempää 25-54 -vuotiaiden keskuudessa, joista tällä hetkellä 95 prosenttia maksaa laskunsa pääasiallisesti verkkopankissa. Verkkopankissa maksaminen on lisääntynyt eniten kaikkien yli 65-vuotiaiden keskuudessa. Vuonna 2009 verkkopankin käyttö ohitti suoraveloituksen tavallisimpana laskunmaksutapana myös 65-74 -vuotiaiden keskuudessa. Tällä hetkellä jo

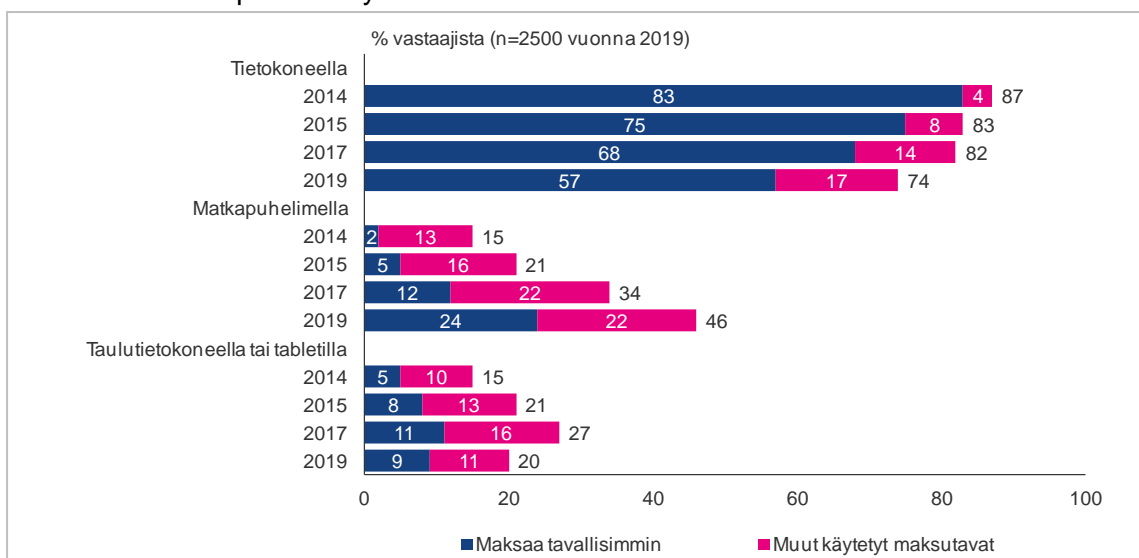
86 prosenttia 65-74 -vuotiaista on verkkopankin käyttäjiä, kun viimeksi osuus oli 81 prosenttia, 2015 keväällä 75 prosenttia ja 2014 keväällä 66 prosenttia. Vanhimpaan ikäryhmään, 75-79 -vuotiaisiin kuuluvista 57 prosenttia maksoi keväällä 2017 laskunsa tavallisimmin verkkopankissa, nyt osuus on noussut 70 prosenttiin.

Kansallisen suoraveloituksen päättyminen vaikutti eniten yli 65-vuotiaiden ikäihmisten laskunmaksutapoihin. Suoramaksu otettiin käyttöön etenkin ikäihmisten keskuudessa ja suoramaksun pääasiallisten käyttäjien osuus 65-74 -vuotiaissa nousi 2015 keväällä 12 prosenttiin kevään 2014 seitsemästä prosentista. Suoramaksun käyttö 65-74 -vuotiaiden keskuudessa on nyt kuitenkin kääntynyt laskuun verkkopankin käytön yleistyessä. Kun vielä 2017 keväällä 11 prosenttia tästä ikäryhmästä käytti suoramaksua, on osuus nyt laskenut viiteen prosenttiin. Maksupalvelukuoren käyttö on edelleen keskimääräistä yleisempää 65-74 -vuotiaiden keskuudessa, ja yhtä yleistä kuin viimeksi. Maksupalvelukuorella, suoramaksulla, maksuautomaatilla tai pankin tiskillä laskunsa maksavat edelleen yleisimmin 75-79 -vuotiaat. Näiden laskunmaksutapojen käyttäjien osuudet ovat tässä ikäryhmässä myös merkittävästi keskimääräistä suurempia, verkkopankin käyttäjien taas merkittävästi pienempiä.

Mobiilipalvelujen käytön jatkuva yleistyminen muuttaa edelleen koko ajan verkkopankin käyttötapoja. Tällä hetkellä 33 prosenttia suomalaisista käyttää verkkopankkia tavallisimmin jollain mobiililaitteella, joko matkapuhelimella tai tablet-tietokoneella, ja osuus on jälleen kasvanut 10 prosenttiyksiköllä. Verkkopankin käyttäminen matkapuhelimella on lisääntynyt selvästi, mutta käyttö tablet-laitteella on kääntynyt laskuun. Kuten viimeksikin, matkapuhelimella tavallisimmin verkkopankkia käyttävien osuus on jälleen kaksinkertaistunut ja se on nyt jo lähes kolme kertaa yleisempää kuin tavallisimmin tablet-laitteella verkkopankissa asiointi.

Matkapuhelinta ja tablet-laitteita käytetään verkkomaksamisessa paljon tietokoneen ohella ja myös ristiin keskenään. Nyt jo 56 prosenttia suomalaisista käyttääkin niitä joko pääasiallisena tai toissijaisena verkkopankin käyttölaitteena. Keväällä 2017 niin teki joka toinen, 2015 keväällä 35 prosenttia ja vuonna 2014 joka neljäs. Mobiililaitteilla verkkopankkia käyttävät erityisesti 18-44 -vuotiaat, joista nyt jo 75 prosenttia maksaa mobiililaitteilla, kun osuus 2017 keväällä oli 69 prosenttia ja 2015 keväällä 50 prosenttia. Verkkopankin käyttö matkapuhelimella on yleistynyt erityisesti 18-44 -vuotiaiden keskuudessa. Nyt 70 prosenttia ikäryhmästä käyttää verkkopankkia matkapuhelimella, kun osuus viimeksi oli 56 prosenttia ja 2015 keväällä 37 prosenttia. Tablet-laitteilla verkkopankkia käytettävät eniten 45-54 -vuotiaat. Vaikka verkkopankin käyttö tablet-laitteilla onkin keskimääräisesti harvinaisempaa kuin viimeksi, on niiden käyttö yleistynyt edelleen yli 65-vuotiaiden keskuudessa.

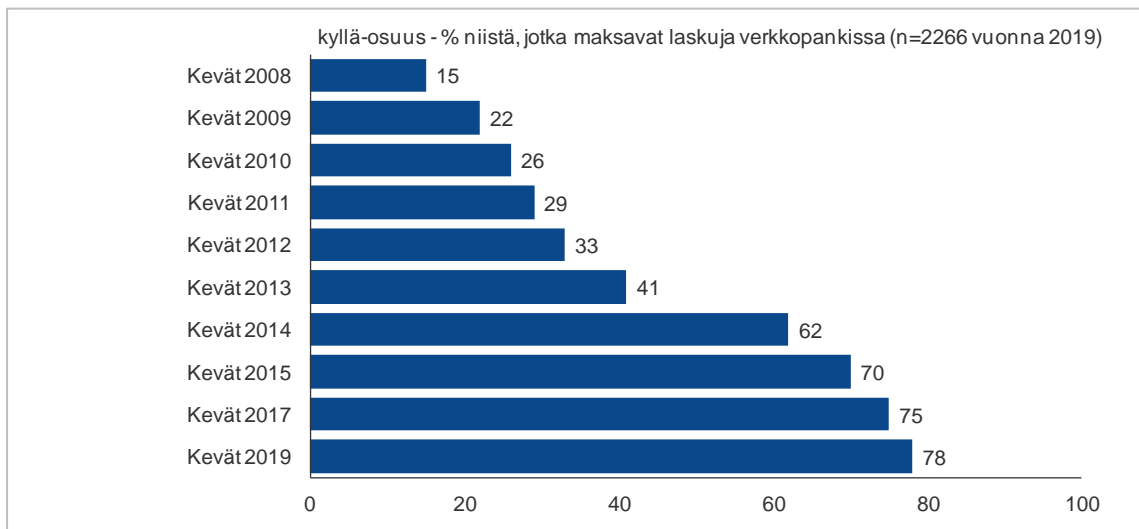
Kuvio 26. Verkkopankin käyttö



7.2 E-laskupalvelut

E-laskupalvelujen käyttö on jakanut kasvuaan kuitenkin selvästi hidastuen. Verkkopankissa maksavista 78 prosenttia saa tällä hetkellä e-laskuja suoraan verkkopankkiinsa. Vuoden 2014 keväällä heitä oli jo 62 prosenttia, mutta vuonna 2008 vain 15 prosenttia. E-laskupalveluiden käyttö on lisääntynyt melko tasaisesti 18-64 -vuotiaiden verkkopankissa maksavien keskuudessa. E-laskuja verkkopankkiinsa saavien osuus nousee korkeimmalleen ja keskimääräistä merkittävästi korkeammaksi 35-44 -vuotiaiden keskuudessa, 84 prosenttiin.

Kuvio 27. Saako e-laskuja verkkopankkiin



7.3 Ostosten maksaminen

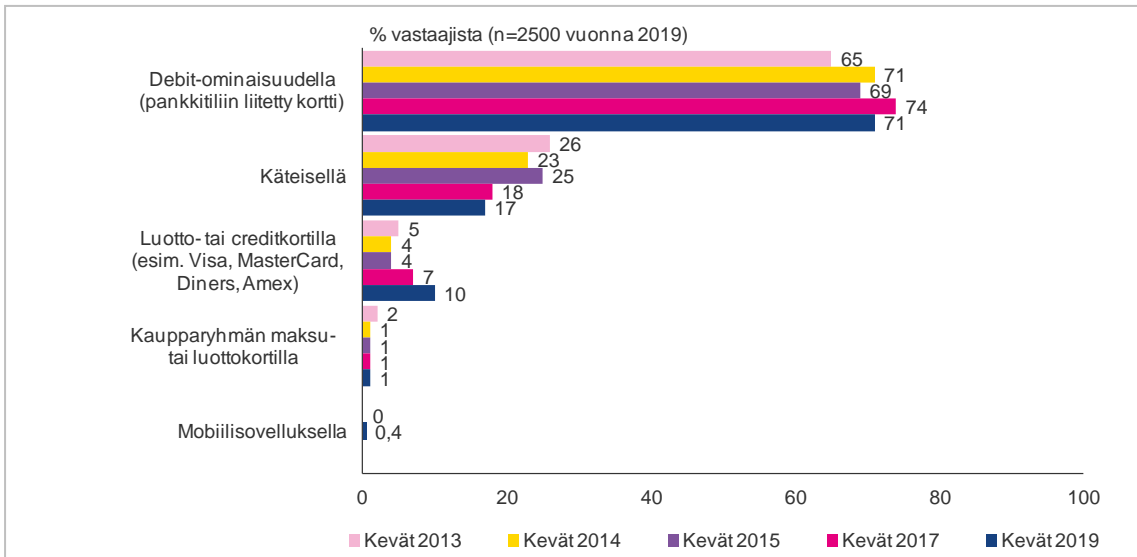
7.3.1 Päivittäistavaraostosten maksaminen

Keväällä 2015 tehtiin haastattelulomakkeelle päivittäistavaraostosten maksamista koskevaan kysymykseen muutos, jossa yhdistettiin electron-kortilla maksaminen pankkikortilla tai debit-ominaisuudella maksamisen kanssa samaan vastausvaihtoehtoon. Vuosivertailugrafiikassa on esitetty aiemmilta vuosilta näiden maksutapojen yhteenlaskettu osuus.

Tällä hetkellä 81 prosenttia suomalaisista maksaa ostoksensa tavallisimmin jollakin maksukortilla. Maksukorteilla maksavien osuus on pysynyt samalla tasolla, johon se nousi keväällä 2017. Tavallisimmin debit-ominaisuudella maksavien osuus on kuitenkin vähentynyt kolmella prosenttiyksiköllä, mutta luotto- tai credit-kortilla maksavien osuus puolestaan on kasvanut saman verran, ja on nyt 10 prosentissa. Käteisellä maksavien osuus on edelleen vähentynyt hieman, eli tällä hetkellä käteisellä ostoksensa maksaa tavallisimmin 17 prosenttia suomalaisista. Mobiilisovelluksella ei viimeksi maksanut vielä yksikään vastaaja, nyt sillä ostoksensa pääasiallisesti maksavia on otoksessa 0,4 prosenttia (n=10).

Yleisin maksutapa kaikilla yli 15-vuotiailla suomalaisilla on debit-ominaisuudella maksaminen. Yli 80 prosenttia 18-44 -vuotiaista, yli 60 prosenttia 45-74 -vuotiaista ja alle 18-vuotiaista ja yli 75-vuotiaistakin puolet maksaa ostoksensa tavallisimmin juuri debit-ominaisuudella. Luotto- tai credit-kortilla maksaminen on yleisintä 45-54 -vuotiailla, joilla se on myös yleistynyt eniten 2017 keväästä, osuus 13 prosenttia. Käteisen käyttö taas on keskimääräistä tavallisempaa kaikilla yli 55-vuotiailla sekä alle 18-vuotiailla.

Kuvio 28. Päivittäistavaraostosten tavallisin maksutapa



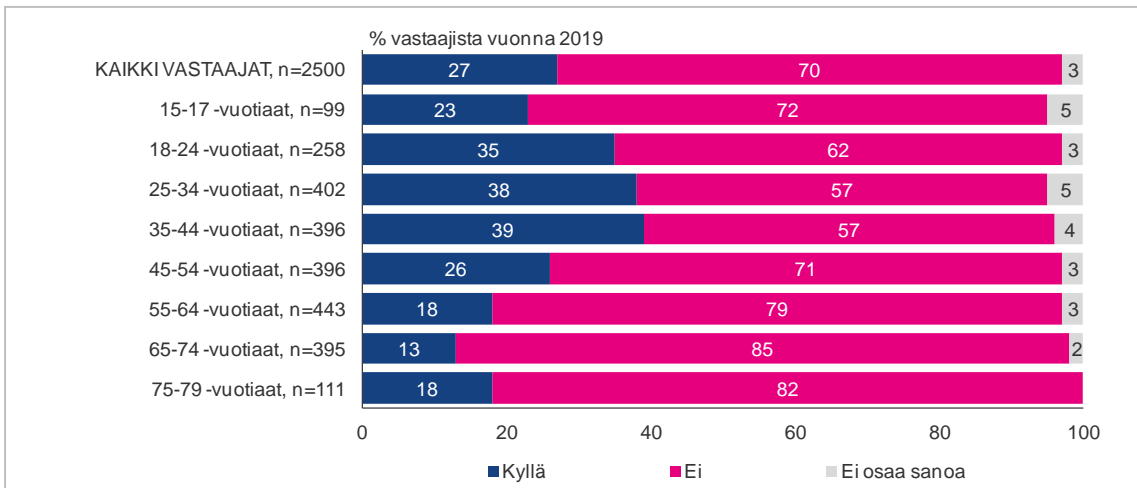
7.3.2

Sähköinen kuitti ostoksista

Tällä tutkimuskerralla uutena kysymyksenä kysyttiin suomalaisten halua saada sähköinen kuitti maksaessaan ostoksiaan.

Reilu neljännes suomalaista haluaisi ostoksia maksaessaan saada ostoksistaan sähköisen kuitin. Keskimääräistä merkittävästi useammin sähköisen kuitin haluaisivat 18-44 -vuotiaat, joista reilulla 35 prosentilla olisi tarvetta saada ostoksistaan sähköinen kuitti. Myös korkeammin koulutettujen ja pääkaupunkiseudulla asuvien keskuudessa on keskimääräistä suurempaa halukkuutta sähköiselle kuitille.

Kuvio 29. Sähköinen kuitti ostoksista

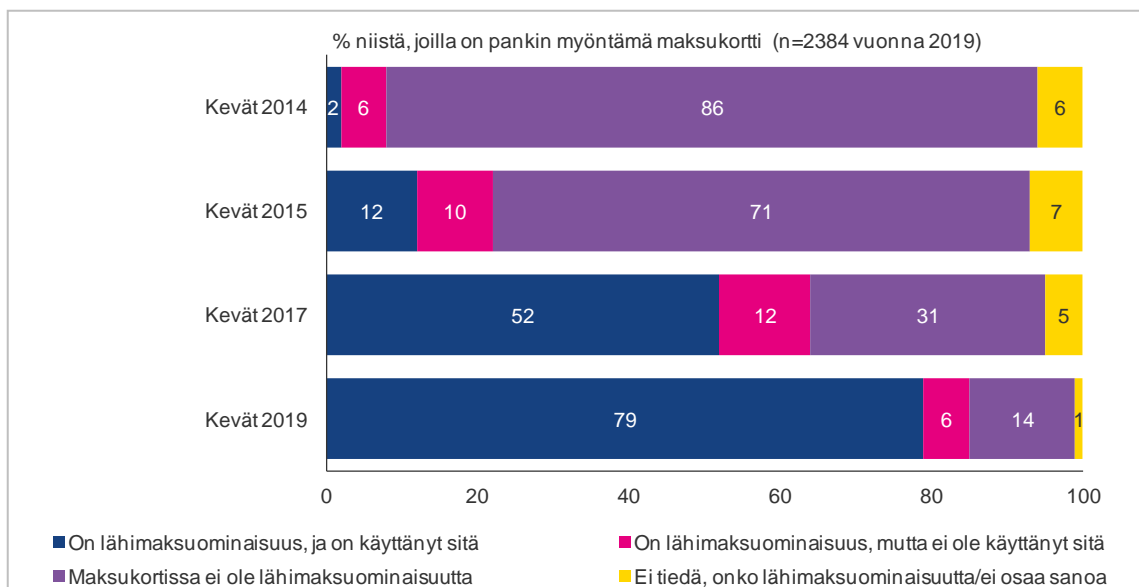


7.3.3 Lähimaksuominaisuuden käyttäminen

Lähes kaikilla yli 18-vuotiailla suomalaisilla on käytössään jokin pankin myöntämä maksukortti. Keskimääräistä vähemmän maksukortin omistavia on kaikkien alle 25-vuotiaiden joukossa. Maksukortin omaavien osuus on tässä tutkimuksessa 95 prosenttia, mikä on kuitenkin kaksi prosenttiyksikköä vähemmän kuin viimeksi. Osuus on laskenut erityisesti alle 25-vuotiaiden keskuudessa: 15-17 -vuotiailla kuudella prosenttiyksiköllä 82 prosenttiin ja 18-24 -vuotiailla viidellä prosenttiyksiköllä 92 prosenttiin.

Pankin myöntämän maksukortin omaavista suomalaisista jo 85 prosentilla on kortissaan lähimaksuominaisuus. Lähimaksuominaisuuden omaavien osuus on siis edelleen kasvanut erittäin selvästi, kun osuus viimeksi oli 64 prosenttia. Myös lähimaksuominaisuuden käyttäminen on lisääntynyt erittäin selvästi. Tällä hetkellä jo 93 prosenttia lähimaksuominaisuuden maksukortissaan omaavista on käyttänyt ominaisuutta, kun 2017 keväällä osuus oli 81 prosenttia. Lähimaksuominaisuuden käyttäjiä on keskimääräistä merkittävästi enemmän 18-34 -vuotiaiden lähimaksuominaisuuden omaavien keskuudessa. Tästä ryhmästä yli 98 prosenttia on maksanut lähimaksuominaisuudella.

Kuvio 30a. Onko pankin myöntämään maksukorttiin liitetty lähimaksuominaisuus



Miksi lähimaksuominaisuutta ei käytetä, vaikka se maksukortissa olisikin? Yleisin ja aiempaa hieman useammin mainittu syy on, että lähimaksuominaisuutta ei vain ole tullut käytettyä. Edelleen kuitenkin toiseksi yleisimmäksi syyksi nousevat epäilykset lähimaksuominaisuuden käyttämisen turvallisuudesta ja luotettavuudesta. Yhtä suuri osuus vastanneista kuin viimeksikin sanoo, ettei uskalla käyttää sitä tai ettei luota siihen. Muina, hieman aiempaa useammin mainittuina syinä mainitaan esimerkiksi, että ei ole tullut tarvetta lähimaksun käyttämiseen, mieltymys käteisellä maksamiseen tai että kortilla maksetaan yleensä lähimaksun käyttörajan ylittäviä isompia ostoksia. Tämän tutkimuksen haastatteluja tehtäessä lähimaksuraja oli 25 euroa, mutta keväällä 2019 lähimaksuraja nousee 50 euroon.

Kuvio 30b. Miksi lähimaksuominaisuutta ei käytetä, vaikka maksukortissa se olisikin (spontaanit maininnat luokiteltuina)

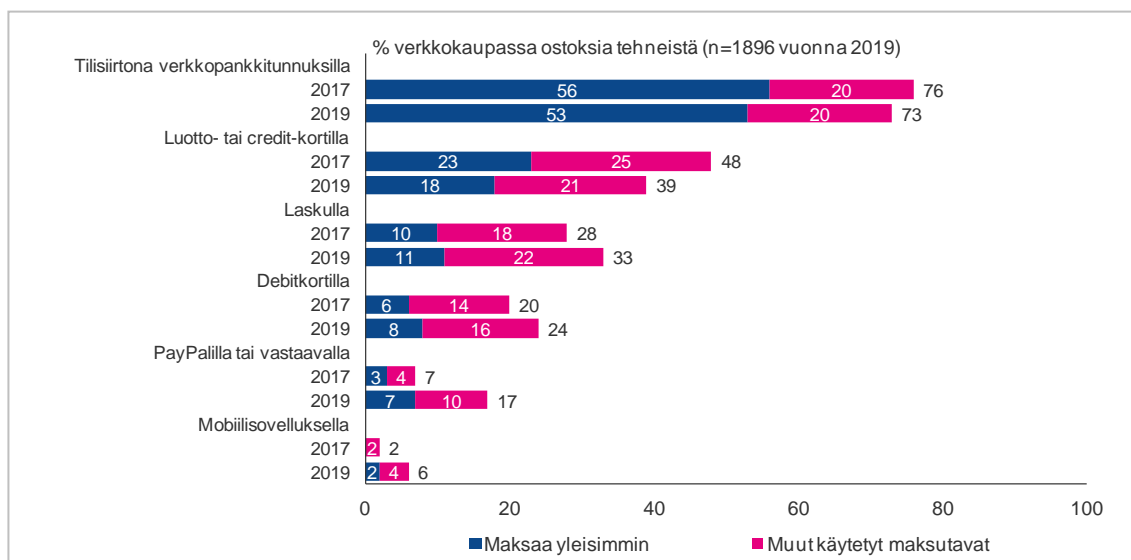


7.3.4

Verkkokaupassa tehtyjen ostosten maksaminen

Noin kolme neljäsosaa kaikista suomalaisista on tehnyt ostoksia verkkokaupoissa. Verkkokauppaostoksia ovat tehneet keskimääräistä merkittävästi enemmän 18-54 -vuotiaat, joiden keskuudessa verkko-ostoksia tehneiden osuus nousee 90 prosenttiin, 25-44 -vuotiailla jopa 95 prosenttiin.

Kuvio 31. Verkkokaupassa tehtyjen ostosten maksaminen



Verkkokaupoissa tehtyjä ostoksia maksetaan yleisimmin tilisiirtona verkkopankkitunnuksia käyttäen. Tätä maksutapaa käyttää tällä hetkellä yleisimmin 53 prosenttia verkkokauppaostoksia tehneistä, mutta osuus on laskenut kolmella prosenttiyksiköllä viimekertaisesta. Luotto- tai credit-kortilla maksaa tavallisimmin vajaa viidennes, mutta lisäksi viidennes käyttää

sitä toissijaisena maksutapana. Luottokorttia ensisijaisena tai toissijaisena maksutapana käyttävien osuus on kuitenkin laskenut yhdeksällä prosenttiyksiköllä kevään 2017 tasosta. Tällä hetkellä tilisiirtona maksavat keskimääräistä yleisemmin 18-24 -vuotiaat ja luottokortilla puolestaan 35-54 -vuotiaat. Luottokortin käyttö on vähentynyt eniten 25-44 -vuotiailla.

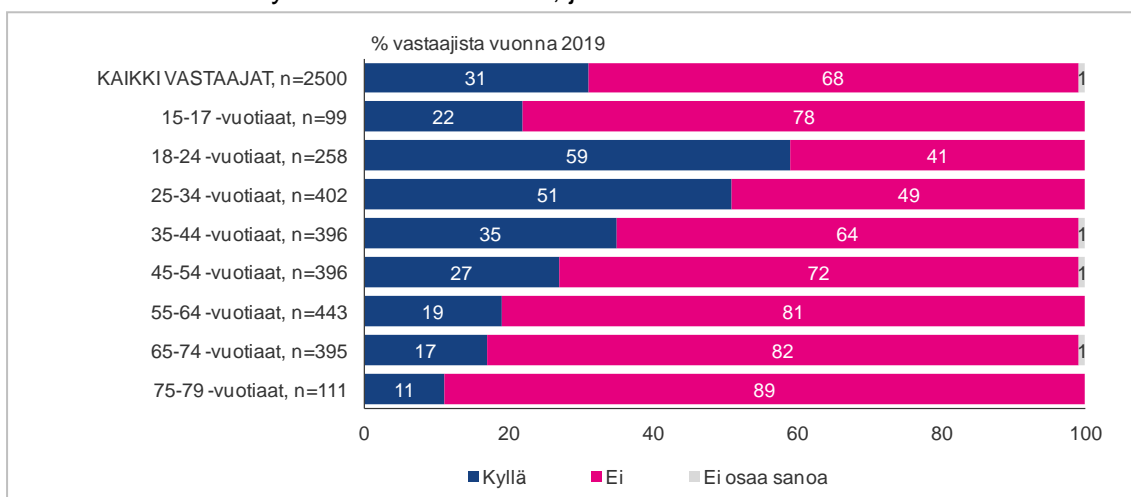
Kun verkko-ostosten maksaminen tilisiirtona ja etenkin luottokortilla on vähentynyt, on puolestaan muiden maksutapojen käyttäminen yleistynyt selvästi. Mobiilisovelluksen käyttö on jopa kolminkertaistunut, PayPalilla maksaminen enemmän kuin kaksinkertaistunut ja laskulla ja debit-kortilla maksaminenkin selvästi yleisempää kuin viimeksi. Mobiilisovelluksella maksaminen on lisääntynyt erityisesti 18-34 -vuotiailla, ja PayPalilla maksaminen 18-44 -vuotiailla. Laskulla maksavat taas aiempaa useammin etenkin 25-54 -vuotiaat ja debit-kortilla sekä 25-34 -vuotiaat että 55-64 -vuotiaat. Näitä kaikkia maksutapoja käytetään kuitenkin edelleen pikemminkin toissijaisena maksutapana tilisiirron ohella.

7.3.5 Mobiilisovellus, jolla voi siirtää rahaa tai maksaa ostoksia

Tällä tutkimuskerralla kysyttiin uutena kokonaisuutena ostosten maksamiseen ja rahan siirtämiseen soveltuvien mobiilisovellusten, kuten Siirto tai MobilePay käytöstä.

Vajaalla kolmanneksella suomalaisista on käytössään jokin ostosten maksamiseen ja rahan siirtämiseen soveltuva mobiilisovellus. Keskimääräistä merkittävästi yleisempiä mobiilisovellukset ovat 18-34 -vuotiailla, joista yli puolella on sellainen käytössään. Keskimääräistä harvinaisempia ne ovat kaikilla yli 55-vuotiailla. Ostosten maksamiseen tai rahan siirtämiseen tarkoitetut mobiilisovellukset ovat myös yleisempiä pääkaupunkiseudulla kuin muualla Suomessa.

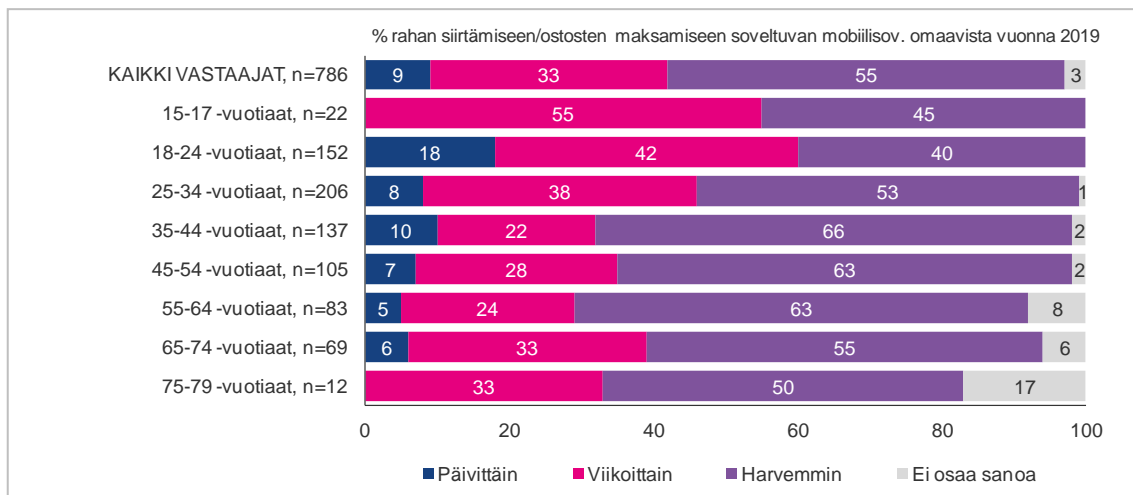
Kuvio 32a. Onko käytössä mobiilisovellus, jolla voi maksaa ostoksia tai siirtää rahaa



Yli puolet ostosten maksamiseen tai rahan siirtämiseen tarkoitetun mobiilisovelluksen omaavista suomalaisista käyttää sitä harvemmin kuin viikoittain. Viikoittain käyttäviä on kolmannes ja vajaa kymmenesosa käyttää sitä päivittäin. Keskimääräistä merkittävästi useammin näitä sovelluksia käyttävät 18-24 -vuotiaat, joista 60 prosenttia käyttää sovelluksia vähintään viikoittain, 18 prosenttia jopa päivittäin.

Kolme neljäsosaa mobiilisovelluksen omaavista käyttää sitä henkilöiden välisiin maksuihin, noin viidennes ostosten maksamiseen kaupassa ja yhtä suuri osuus ostosten maksami-

seen verkkokaupassa. Mobiilisovellusten käyttäminen henkilöiden välisiin maksuihin on yleisintä ja merkittävästi keskimääräistä yleisempää alle 35-vuotiailla, osuus 87 prosenttia. Kuvio 32b. Mobiilisovelluksen käyttöuseus

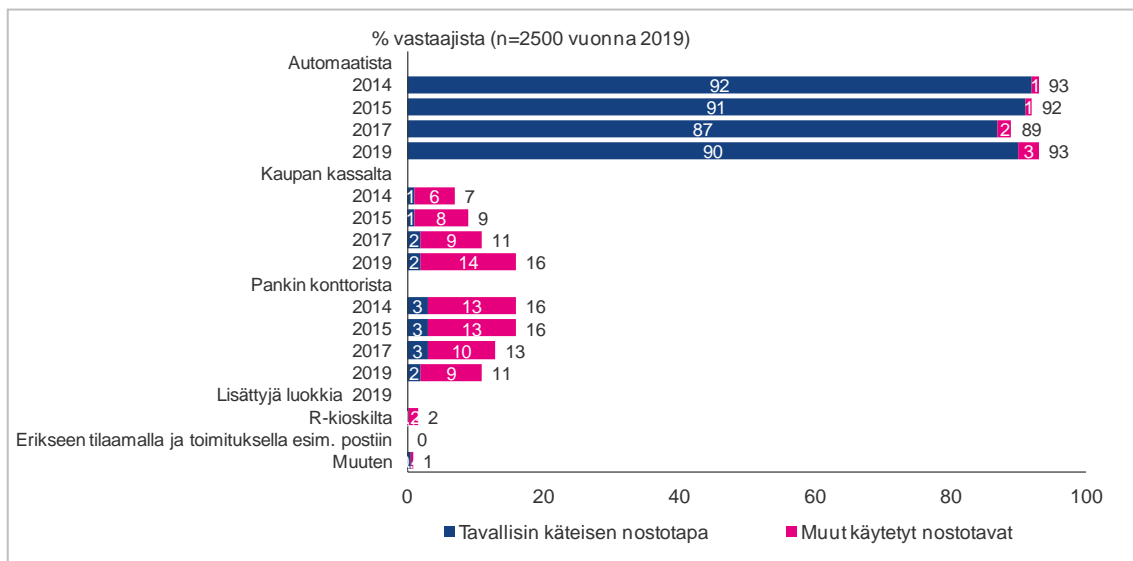


7.4

Käteisen rahan nostotavat

Enemmän kuin yhdeksän kymmenestä suomalaisesta nostaa käteistä rahaa ainakin joskus pankkiautomaatista. Kaupan kassalta käteistä ainakin joskus nostavia on 16 prosenttia. Kaupan kassalta käteisen nostaminen on ohittanut nyt pankin konttorista nostamisen, mistä ainakin joskus käteistä nostaa tällä hetkellä 11 prosenttia suomalaisista. Pankin konttorista käteistä nostavien osuus on jatkanut laskuaan ja pienentynyt kahdella prosenttiyksiköllä kevään 2017 tasosta. Kaupan kassalta käteisen nostaminen on edelleen harvinaista tavallisimpana käteisen nostotapana, mutta toissijaisena käteisen nostotapana sen osuus on kasvanut viidellä prosenttiyksiköllä. Tällä tutkimuskerralla lisättiin vastausvaihtoehtojen listalle ”R-kioskilta” ja ”Erikseen tilaamalla ja toimituksella esim. postiin”. Näiden tapojen käyttämien on kuitenkin aivan marginaalista. Niiden osuus, jotka eivät juuri koskaan nosta käteistä rahaa on palannut viiteen prosenttiin oltuaan viimeksi lähes kaksinkertainen.

Kuvio 33. Käteisen nostotavat



Käteisen nostaminen kaupan kassalta oli keväällä 2017 keskimääräistä yleisempää 15-24 -vuotiaiden keskuudessa, mutta tällä hetkellä tilastollisesti merkitseviä eroja eri ikäryhmien välillä ei ole. Sitä vastoin tällä hetkellä 15-24 -vuotiaat nuoret nostavat käteistä rahaa merkitsevästi keskimääräistä useammin R-kioskilta, osuus viisi prosenttia. Pankin konttorista käteisen nostaminen puolestaan on keskimääräistä merkitsevästi yleisempää kaikkien yli 65-vuotiaiden keskuudessa, joista lähes viidennes nostaa käteistä ainakin joskus pankin konttorista. Tässäkin ikäihmisten ryhmässä pankin konttorista käteistä nostavien osuus on laskenut selvästi, sillä viimeksi joka neljäs ikäryhmään kuuluvista nosti käteistä ainakin joskus pankin konttorista. Niiden osuus, jotka eivät juuri koskaan nosta käteistä rahaa, nousee merkitsevästi keskimääräistä korkeammaksi (8 prosenttiin) 18-34 -vuotiaiden keskuudessa.

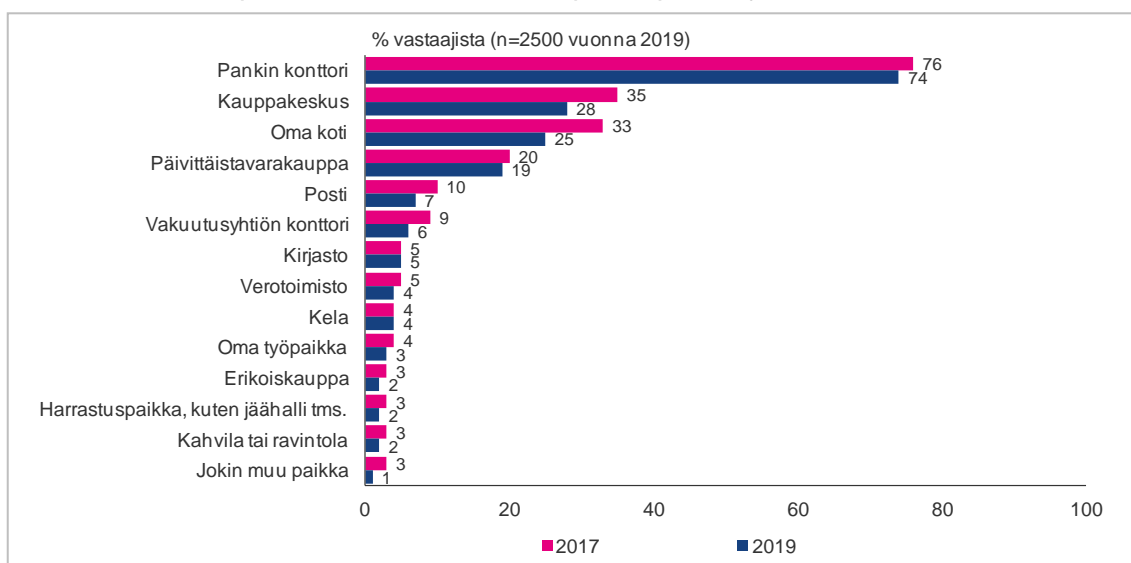
8 Henkilökohtainen pankkipalvelu

Tälläkin tutkimuskerralla selvitettiin tarvetta ja sopivia ajankohtia henkilökohtaiselle pankkipalvelulle. Kysymykset poikkeavat kuitenkin sopivia ajankohtia koskevassa kysymyksessä kevään 2017 kysymyksistä, joten vertailua niiden osalta ei voida tehdä.

Edelleen suurin osa suomalaisista haluaisi saada pankkipalveluita pankin konttorista. Osuus on nyt kuitenkin laskenut kahdella prosenttiyksiköllä viimekertaisesta 74 prosenttiin. Reilu neljännes haluaa saada pankkipalveluita kauppakeskuksesta tai omassa kodissaan. Nämä osuudet ovat nyt noin 7-8 prosenttiyksikköä alempia kuin vuonna 2017.

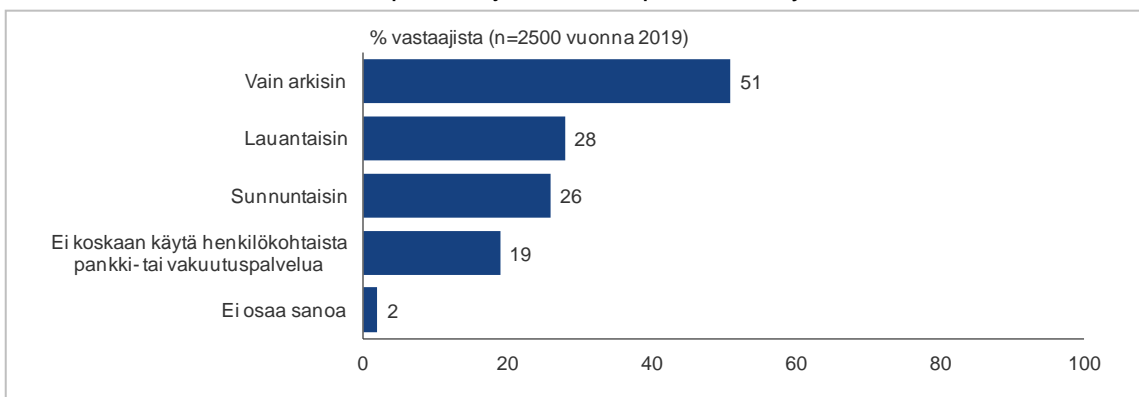
Maalaiskunnissa palveluita halutaan hieman keskimääräistä useammin pankin konttorista, kun taas pääkaupunkiseudulla pankkikonttorista palvelua haluavien osuus jää merkitsevästi keskimääräistä pienemmäksi. Ikäryhmittäin tarkasteltuna merkitsevästi muita useammin palveluita pankin konttorista haluavat enää vain yli 75-vuotiaat, merkitsevästi keskimääräistä harvemmin kuitenkin vain alle 25-vuotiaat nuoret. Nuorten keskuudessa päivittäistavara-kaupan, kauppakeskuksen, Kelan, vakuutusyhtiön, vero toimiston vakuutusyhtiön konttorin, kahvilan tai ravintolan sekä jonkin harrastuspaikan osuudet nousevat keskimääräistä korkeammiksi. Omassa kodissaan pankkipalveluja haluaisivat saada keskimääräistä useammin 25-44 -vuotiaat ja omalla työpaikallaan puolestaan 25-34 -vuotiaat.

Kuvio 34a. Mistä paikoista halutaan saada pankkipalveluja

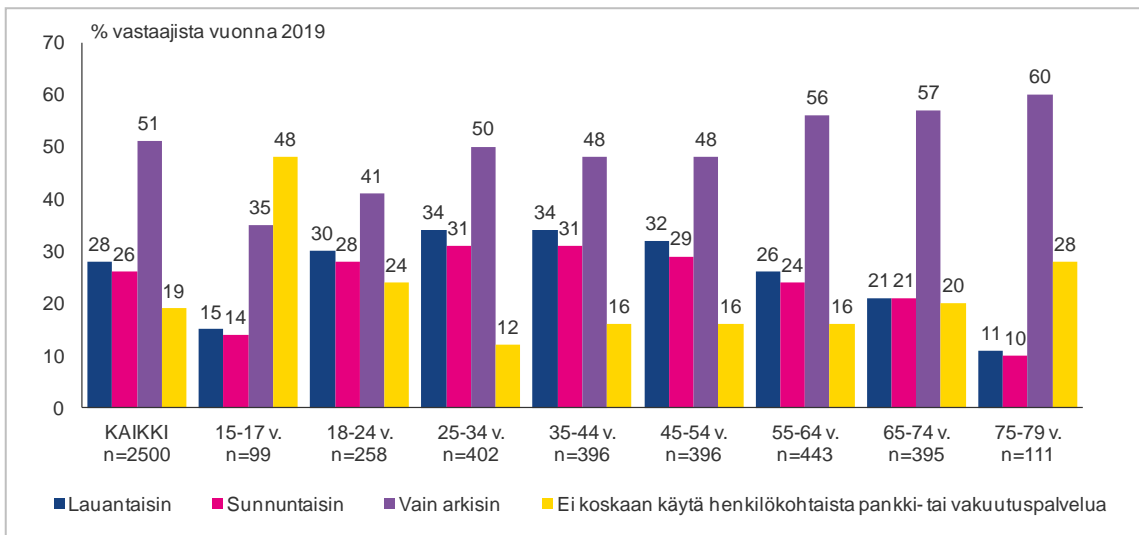


Puolet suomalaisista käyttää henkilökohtaista pankki- ja vakuutuspalvelua vain arkisin, 28 prosenttia lauantaisin, 26 prosenttia sunnuntaisin ja 19 prosenttia suomalaisista ei käytä henkilökohtaista pankki- ja vakuutuspalvelua koskaan. Viikonloppuisin tarjottavia palveluja käyttävät keskimääräistä useammin 25-44 -vuotiaat, lauantaisin myös 45-54 -vuotiaat. Vain arkisin henkilökohtaisia pankki- ja vakuutuspalveluja käyttävät puolestaan keskimääräistä useammin kaikki yli 55-vuotiaat. Muista taustaryhmistä viikonloppupalveluita käyttävät keskimääräistä useammin asuntolainaa omaavat, lapsiperheet, ylemmät toimihenkilöt tai johtavassa asemassa olevat. Lauantaina ja sunnuntaina palveluita käytetään myös useammin pääkaupunkiseudulla kuin muualla Suomessa asuvien keskuudessa.

Kuvio 34b. Henkilökohtaisen pankki- ja vakuutuspalvelun käyttäminen



Kuvio 34c. Henkilökohtaisen pankki- ja vakuutuspalvelun käyttäminen ikäryhmittäin





Finanssiala ry
Itämerenkatu 11-13
00180 Helsinki
www.finanssiala.fi

